Jucăriile vieții. E timpul morții.

Cărarea vieții

"Every child is our child."
Motto of the United Nations Children's Fund
(UNICEF).

La 64 de ani, privesc mai mult înapoi decât înainte, fără regrete, cu bucuria amintirilor adunate pe cărarea vieții, alături de tine, mândru de devenirea copiilor noştri. Astăzi am sufletul larg cât o lume şi scriu, cu plecăciune, pentru ființe care îmi sunt necunoscute, dar a căror soartă mi-a umbrit pentru vecie propria-mi fericire.

Pentru copiii cărora le-au fost interzise amintirile. Pentru părinții care nu vor şti niciodată cât de mândri i-ar fi făcut copiii lor.

Sub semnul copilăriei aşteptăm cu nerăbdare adultul care o să vină.

Nu iubesc moartea, dar cum să proslăveşti iubirea de viață dacă nu răscoleşti văzduhul, invocând, mereu, amurgul trăirii?

Zburdând printre stele, copile, tu eşti o fărâmă, cea mai prețioasă din nesfârşitul univers.

Eşti alături de mine, contopit cu mine, dar vai, nu pot să-ți ating ființa şi aştept împlinirea destinului care conduce, fără remuşcări, fără conştiință, impasibil, printre jucăriile vieții, apropiind timpul morții, spre devenirea cea de pe urmă.

- Cine sau ce voi deveni când timpul se pierde-n neant ?
- Nu ştiu.

- Vei şti tu cine ai fost înainte de a fi?
- Nu ştiu.
- Să privim oare cu bucurie viaţa şi să aşteptăm cu tristeţe moartea?
- Nu ştiu.
- Putem fi trişti clipă de clipă sub apăsarea durerii?
- Cu siguranţă.
- Cu bucurie aşteptăm clipa lipsită de speranţa răsăritului de mâine?
- Uneori.

Amestecăm în amintiri bucurii şi necazuri care duc spre speranţa seninului amurg.

Copleşiţi de ani, sub bucuria neîncetatei deveniri, sperăm într-o viaţă cât mai lungă şi o suferinţă cât mai scurtă.

Aşa ar trebui să fie aici sau oriunde, acum sau oricând, pentru mine sau oricine dacă, vai, nu am fi prinşi fără scăpare în dansul imprevizibil al jucăriilor vieţii cu timpul morţii.

- Este destinul?
- Mi s-a spus că destinul ni-l dă El.
- Este hazardul?
- Anii m-au învăţat că hazardul stă în alegerile noastre din fiecare clipă.
- Este omul?
- Omul are inconştienţa de a ignora destinul, de a schimba hazardul. Omul aruncă cu nepăsare momente nefaste pe cărarea vieţii. Omul are neruşinarea să se ascundă după cuvinte.

Doamne de ce nu te dezintegrezi în nori de conştiinţe presărate în propria-ţi operă?

La ce bun că ți-ai răstignit fiul când nici o mare de sânge nu va stinge durerea părinților?

La ce bun că ți-ai răstignit fiul când ființe neîntinate se duc lângă tine?

De ce nu ne-ai lăsat doar două porunci, ocroteşte viața, respectă iubirea, şi, ne-am fi închinat Ție o veşnicie.

1. Strada Jovina

Întuneric

Ai putea crede că întunericul
este atât de înfricoşător,
puternic şi îngrozitor
şi ai greşi

Din fericire,
el nu este mereu.
Aprinde o lumânare
şi va pleca departe.

Jovan Jovanović Zmaj
traducere liberă din engleză

Cu privirea pierdută prin puzderia de stele, azvârlită haotic pe un cer senin de vară, aştept vocea ecoului dintre lumi. Se strecoară fără teamă în mintea mea adâncind vorbele călătoare în propria gândire. Brusc, liniştea se lasă deasupra văii peste care tronează un umil balcon de lemn. Nu spun nimic, las gândul să asculte.

- Aşa cum se întâmplă şi, foarte posibil, se va mai întâmpla, națiunile sunt subjugate simbolurilor atârnate cu prea mult patos pe o bucată de pânză îndrăcit agitată şi adulată.

- Săpând sub esența unei nații găsim, însă, locuri mărunte şi oameni aşternuți care simt mai degrabă apăsarea propriilor nevoi înrădăcinate în viața de zi cu zi, decât o

ipotetică stare de patriotism cultivat cu vervă de politicieni în cuvinte golite de conținut.

- Poporul este familia ta, vecinii tăi şi oamenii care ți-au pătruns în suflet prin ceea ce au făcut pentru tine, iar țara se întinde în jurul casei tale exact atât cât te duc picioarele în timpul vieții.

Aşa ar arăta un dialog ponosit de neştiința istoriei, o istorie sfâşiată de întâmplări în care omul este abandonat brutal în vâltoarea evenimentelor. Ne întrebăm atunci, ce este istoria? Un conglomerat de biruințe într-o tabără şi înfrângeri în cealată, permutate şi translatate de la nație la nație, sau uitatele tragedii care absorb, în măreția faptelor, ființe fără altă vină decât aceea că au fost undeva în calea nebuniei acțiunilor scăpate de sub control?

O rozetă care îmbină într-un singur trup doi vulturi albaştri, fixată pe o cruce roşie tronând în mijlocul unui scut înfipt în crestele munților, este parte din sufletul unei colectivități statornicite pe meleaguri liniştite dar prinse în vâltori neaşteptate ale timpului. La baza munților desenați pe stemă, împănați cu simboluri verzi simbolizând o natură darnică, stă scris numele unei localități, Surdulica.

Serbia sfârşeşte înspre sud-est ca un pinten înconjurat la vest de Kosovo, la est de Bulgaria iar în sud de Macedonia. În partea de sus a acestei limbi de pământ, înroşit în nenorocirile războiului prin care Iugoslavia se pierde în pântecele istoriei devenind o Serbie şi un Kosovo, se află Surdulica. Localitatea, aflată la o altitudine de 480 de metri, are o populație care depăşeşte constant 15000 de suflete, marea majoritate sârbi. Aşezare străveche, având un nume de origine romană, este menționată prima dată în 1530 de către Benedict Kuipeŝić în memoriile sale de călătorie. Oraş situat pe malurile

râului Vrla într-o zonă muntoasă legănată de munții Vardenik şi Cemernik. În apropiere, la o altitudine de 1211 metri se află unul din cele mai renumite lacuri din Serbia, lacul Vlasina format în perioada 1947-1951 când turbăriile Vlasinko Blato au fost inundate de către râurile din zonă prin crearea unui baraj.

În fiecare an, în luna iulie, timp de trei zile se desfăşoară festivalul orchestrelor de suflători formate din țiganii care aduc o pată de culoare zonei. Nicio nuntă sau înmormântare nu se poate lipsi de o formație de suflători. Tot aici se organizează şi festivalul de muzică al copiilor cunoscut sub numele Golden Note Surdilice.

În toate localitățile mai răsărite ale Serbiei este nelipsit un nume de stradă lăsat moştenire de cultura acestui popor prin omul care a trăit pentru şi prin spiritul copiilor, scriitorul Jovan Jovanović Zmaj, cunoscut şi sub numele de Dragon. Fire veselă, plecat să studieze în lumea largă, s-a întors avocat, dar realizează repede că are o altă menire decât aceea de a împărți oamenilor dreptăți mai mult sau mai puțin corecte. Tată, zdruncinat de moartea celor şapte copii într-o epidemie de tuberculoză, găseşte puterea să aducă zâmbete mirifice pe chipurile copiilor lumii prin poeme adesea hazlii, uneori naive, mereu dedicate vieții şi bucuriei.

Pe o astfel de stradă, strada Jovina din Surdulica, mulți gospodari şi-au ridicat case din banii adunați prin anii în care Iugoslavia era o țară comunistă, dar cu oameni liberi să circule oriunde pentru a-şi griji avuția. O stradă care aduce trecătorilor cunoscători sentimente amestecate între bucurie şi compasiune. Bucuria copiilor care se adapă din slovele vesele ale Dragonului şi compasiunea amintirii durerii unui tată. Am putea spune că este o stradă a

fericirii şi a durerii. Iar oamenii, zi de zi, trăiesc propriile bucurii, nedoritele tragedii, mereu mulțumiți de existența lor, mereu optimişti în avenirea lor.

Strada porneşte din bulevardul Jugoslovenska şi se pierde spre marginea localității în dealuri domoale abundând în vegetație. Pe fiecare parte a străzii sunt case cochete cu unu sau două etaje. Fiecare casă este plantată între o curte interioară şi o grădină de legume. Chiar în capătul străzii, spre dealuri, la numărul 11, locuieşte familia lui Voyislav Milic, un şef de clan adunând înt-o casă cu etaj trei generații. În partea dinspre stradă a casei se află un pavilion împrejmuit cu un rond bogat de flori, din care poți admira vegetația bogată a dealurilor. Aici se adună întreaga familie în zilele de vară pentru a lua masa.

Aproape zilnic, peste fundalul sonor oferit cu generozitate de păsările care se aventurează cu îndrăzneală chiar în curtea casei, tronează sunetul melodios, bine conturat, al unei viori mânuite de o fetiță de 12 ani în calmul absolut al timpului aproape pierdut într-un repaus nesfârşit. Este Jana, fiica soților Vesna şi Alexander Milic, pe numele întreg Miljana. În urmă cu 3 ani, bunicul ei, Voyislav Milic, lucrător de o viață în Cologne, a adus o vioară primită de la un prieten. Fetița a confiscat-o fără să stea prea mult pe gânduri şi, de frica fratelui mai mic Vladimir, a ascuns-o în camera ei undeva prin dulapul de haine. Din când în când, seara, o privea îndelung, îi mângâia corzile lăsând să răzbată un sunet nedefinit aproape insesizabil, îi ruga sufletul încătuşat în lemnul lucios să-i aducă farmecul muzicii.

Timp de un an a iubit-o ca pe o bijuterie care îi lipsea, fără să îndrăznească să îi încerce sunetele. Ceilalți au uitat cu desăvârşire de existența ei. Doar Jana visa seară de

seară, cu ochii deschişi, aşteptând un miracol care să-i înfrângă teama de a o scoate din ascunzătoare spre cântecul hărăzit să crească din inima ei.

2. Vioara

Cologne este denumirea dată de englezi localității Köln, oraş cunoscut al Germaniei, cu rădăcini în anii dinaintea lui Christos. Pe vremea lui Iulius Cesar, tribul germanic Ubii se statorniceşte pe malul drept al Rinului, oferind sprijin acestuia în incursiunile purtate împotriva altor triburi germane stabilite pe malurile fluviului. În anul 50, după calendarul Julian, a fost înființată colonia veteranilor romani sub patronajul fiicei cea mare a Agripinei, Agripina cea tânără, născută pe aceste meleaguri în Ara Ubiorum, capitala provinciei, leagăn a ceea ce este astăzi oraşul Köln. Capitala provinciei primeşte numele Colonia Claudia Ara Augusta Agrippinensium în cinstea Agripinei şi a soțului ei, împăratului Claudius.

Kölnul, aşezat pe malurile Rinului, este unul din oraşele cele mai inundabile din Europa.

Cu puțin timp înainte ca ghişeele băncii Sal. Oppenheim să se închidă, profitând de o zi frumoasă a lunii august, doi angajați, Stephan şi Raul, fac planul pentru restul zilei. Sunt doi tineri, mult prea copți în viața dezordonată a Kölnului, mari amatori de tenis de câmp, cunoscuți prea bine pentru aventurile lor amoroase. Doar că, unul din ei, Raul, a decis să pună capăt burlăciei dezordonate, logodindu-se cu o fostă colegă de facultate, nu mai puțin nebunatecă decât el.

- Merg să o iau pe Cristine şi ne întâlnim la teren.

Stephan încuviințează şi se îndreaptă grăbit spre biroul managerului băncii.

- Am adus lista datornicilor care trebuie executați.
- Ia loc.

După o privire sumară aruncată asupra listei, Johan Krosler făcu câteva semne simple semnând condamnări seci la sărăcie. Toate mergeau prost. Chiar şi cea mai mare bancă era nevoită să forțeze datornicii pentru a nu-şi periclita investițiile pornite într-o perioadă aparent înfloritoare. Întrebarea, aşteptată cu nerăbdare de Stephan, pătrunse îmbietor spre mintea oarecum tulburată a acestuia.

- Cine poate merge să ducă înştiințările?
- Raul tocmai a încheiat balanțele şi nu poate prelua o altă sarcină până la mijlocul lunii.

Un răspuns neaşteptat de promt din partea unui prieten ocrotitor. Aducerea citațiilor era o sarcină, dacă nu delicată, cert dureroasă.

A doua zi, pe biroul lui Raul erau câteva ordine de executare silită care îl obligau să lipsească toată ziua din oraş. Desigur, avu parte şi de regretele lui Stephan, supărat că tocmai peste el căzuse beleaua. O sună pe Cristine, dar aceasta nu răspunse. Sigur hoinărea prin magazinele de modă cu vreo prietenă la fel de fără griji ca şi ea.

- Stephan, trebuia să mă întâlnesc cu Cristine deseară, vrei tu să mă scuzi?

Dacă Raul nu ar fi avut deja privirea îndreptată spre uşă, sigur ar fi observat uşoara sclipire din ochii acestuia.

După traversarea Rinului, o luă spre cartierul Die Bache, un loc jos al zonei, mereu supus inundațiilor. Era vara anului 1931. Cartierul nu abunda în gospodării, dar

cele deja întemeiate respectau riguros o împărțire geometrică a străzilor trasate pe urme mai vechi amintind un trecut frământat în vâltoarea stăpânirilor care au trecut vijelios prin acele locuri. Toate casele purtau încă urmele mai înalte ale inundațiilor din 1 ianuarie 1926 peste care s-au suprapus, adâncind igrasia, şi cele din 1930. Bunii gospodari din acele locuri şi-au refăcut grădinile înainte de a se gândi şi la casele umede în care locuiau. Zona era căutată pentru cultivarea legumelor, un venit sigur pentru localnicii care se bucurau şi plăngeau în acelaşi timp. De aici se hrăneau, aici îşi plângeau morții purtați pe apele Rinului. Un loc binecuvântat dar şi blestemat.

Cu un aer absent, fără măcar să-l privească pe bietul localnic tremurând în fața unui petec de hârtie, îşi făcu datoria şi, întorcând spatele, se depărtă cu gândul că poate va apuca totuşi să-şi respecte programul de seară alături de Cristine.

- Domnule, domnule, aşteptați!

Grăbi pasul gândindu-se la inutilitatea unei discuții fără sens între o femeie disperată şi o bancă avidă de calcule mereu pozitive.

- Domnule, luați vioara!

O vioară nu face 5000 de mărci, dar, oricât de indiferent se străduia să pară, vocea care îl ajunse din urmă, fără urmă de tânguială, în acelaşi timp fermă şi plăcută, îi pătrunse în suflet aprinzând acea scânteie de omenie pe care toți o purtăm, dar rareori o lăsăm să iasă la lumină. Îi va spune că vioara nu poate acoperi datoriile la bancă. Îi va spune că îi pare rău, el este doar un slujbaş peste care s-a abătut o zi nenorocită, cea mai nenorocită zi din viața lui, doar pentru că deseară nu va mai ajunge să-şi întâlnească logodnica.

Se întoarse cu fața spre casa pe care tocmai o lăsase în sărăcie, având o mină de om blestemat de soartă. Două brațe întindeau spre el cutia neagră a unei viori. Ridică privirea, pregătindu-se să lase un gând de compasiune pe obrajii scăldați în lacrimi ale soției care tocmai a pierdut harul unei fericiri mărunte, dar atât de greu de decriptat de către un orăşean adevărat.

- Domnule luați vioara, dar păsuiți-ne încă o lună.

Nu putea fi soția pe care se pregătea să o compătimească. Ființa care se aşternuse între el şi razele soarelui, lăsa să se vadă doar două codițe aurii odihnite pe umerii mai degrabă îndrăzneț de drepți decât aplecați sub povara unei vârste care sigur trebuia să se apropie de 50 de ani. Şi nici nu distingea sughițul unui plâns, fie el chiar şi înăbuşit. Doar o rugăminte, spusă cu fermitate şi cu o demnitate care emana din conturul aprins ca o aură în jurul corpului. Era buimăcit. Fără să priceapă ce face, luă vioara din mâna fetei.

- Dumnezeu a luat-o pe mama acum şase ani şi, tot el, ne-a adus această vioară, în zi de an nou, pe apa care ne-a cuprins casa.

Înainte să gândească şi să spună ceva, fata se întoarse brusc şi, fără grabă, apăsat, se îndreptă spre tatăl ei rămas undeva în mijlocul străzii. Ar fi vrut să o cheme înapoi, dar nu putea decât să țintuiască cu privirea o cutie neagră, opacă, fără suflet, cu care nu ştia ce să facă. Şi, mai ales, nu se imagina intrând în biroul lui Johan Krosler cu o vioară, valorând cel mult 100 de mărci, lăsată gaj de familia Mohler pentru o datorie de 5000 de mărci. Nimic nu mai avea sens, gândurile se învălmăşeau într-un torent de presupuneri fără cap şi coadă, în timp ce paşii îl conduceau, aproape fără voia lui, spre dezastrul vieții sale.

Ajuns seara în micuțul studio pe care îl ocupa în cochetul cartier Efrenheld, se trânti direct în pat privind cutia sprijintă pe mijlocul oglinzii mari aflate chiar la capul patului. Oglinda în care se admira uneori făcând dragoste cu Cristine şi cu câte alte Cristine. Lumina slabă a unei luni nemiloase, atârnată undeva pe cerul Domnului, se încăpățâna să deseneze în oglindă reflexe tot mai ciudate. Mai întâi vioara, apoi, odată cu primele semne ale oboselii, conturul purificat de o lumină ducătoare de strălucire marginală, unduios conturată, pe o stradă murdară din cartierul Die Bache. În clipa de cumpănă dintre realitate şi vis, pe pânza care îi cuprinse privirea minții ascunsă sub pleoapele închise, apărură doi ochi albaştri care aruncau, şi ei, săgeți de soare.

Țârâitul strident al telefonului îi alungă imaginea cu care adormise şi care îi legănase somnul. Fără să ştie de ce, se simțea uşurat şi mai ales curat sufleteşte de parcă toate păcatele, cele nevrute şi mai ales cele vrute, i-au fost luate din desaga amintirilor. Îl sunau din bancă, unde trebuia să fie de mai bine de o oră. Intră, liniştit de parcă ar fi fost angajatul model, şi înainte să-l cheme domnul Krosler se aşeză la biroul său. Pe masă era un plic care îi era adresat, lăsat de cineva care nu avusese inspirația să-l lipească. Sigur toți colegii erau deja la curent cu conținutul acestuia. Fără a da importanță acestui lucru, făcu unele operații de transfer bancar. Se ridică şi, politicos, îi aduse la cunoştință domnul Krosler că toți debitorii şi-au achitat datoriile. Se întoarse, fără să aştepte nici mulțumiri, nici reproşuri, la locul său concentrându-se, sub ochii tăcuți ai colegilor, asupra hârtiei purtând un parfum cunoscut lui.
- Raul, te rog să mă ierți. Am plecat cu Stephan.

Nu avu nicio reacție. O zi calmă în care își continuă munca atât de anostă, adevărat bine plătită, încercând să creioneze din razele soarelui acel contur pe care sigur nu-l va mai vedea vreodată.

3 Johan Krosler

Sal. Oppenheim, bancă fondată în 1789 de către Salomon Opprenheim junior, este una din cele mai cunoscute bănci private din Europa anilor 1900. Salomon are trei copii, Simon, Abraham şi Dagobert, primii doi devenind parteneri de afaceri. Abraham se retrage din conducerea băncii devenind baron de Prusia. Simon are, la rândul său, trei fii. Eduard, Albert şi Henry, toți trei parteneri în bancă. În 1930 banca era condusă de fii lui Eduard. În a patra generație, apare primul Oppenheim care nu urmează tradiția familiei. Este baronul Max Freiherr von Oppenheim, fiul lui Albert. Născut în 1860, se pregăteşte pentru cariera de diplomat, dar, după o scurtă perioadă, renunță la diplomație, devenind un pasionat arheolog orientalist, unul din cei mai cunoscuți arheologi amatori. In 1858 familia Oppenheim trece la catolicism şi, după zece ani, este înnobilată de către regele William I.

Sediul principal al băncii este, aşa cum a hotărât Salomon, la Köln. Structura de personal urmează o schemă simplă, aflată în funcțiune chiar de la deschiderea ei. Grupul acționarilor, managerii de districte bancare, grupul contabililor şi, în final, personalul angrenat în relațiile cu clienții. Fiecare sediu este construit astfel încât să ofere condiții excelente de lucru şi să asigure clienților maximum de confort.

Johan Krosler este managerul districtului care cuprinde Prusia, provincia Rinului şi a Westphaliei. Are în subordine 20 de contabili distribuiți egal în 4 săli aşezate simetric dealungul unui coridor la capătul căruia se găseşte biroul său. Încăperile contabililor sunt puternic luminate prin ferestre cu deschideri generoase care lasă să pătrundă lumina zilei în coridorul central prevăzut cu geamuri interioare. Programul de lucru începe fix la ora 8, oră la care Johan Krosler intră pe coridor în drumul său spre birou. Cu toată severitatea sa, Johan Krosler este respectat şi chiar simpatizat de către toți subordonații.

Responsabilii fiecărei încăperi, singurii care pot intra în biroul său, sunt numiți săptămânal, prin rotație. Prima parte a dimineții este rezervată discuțiilor individuale cu aceştia. Sarcinile se stabilesc pentru întreaga săptămână, urmărite şi reaşezate zilnic.

În timpul pauzei de masă, Johan Krosler părăsea biroul, iar când se întorcea, după exact o oră, angajații puteau observa, zi de zi, aceeaşi tristețe care nu avea nimic de a face cu omul zâmbitor care intra dimineața în clădirea băncii. Se ştia despre el doar că s-a născut la Ras al-Ayn, o localitate din Siria aflată la granița cu Turcia, dintr-o familie mixtă, tatăl german şi mama de origine turcă.

Tatăl său, Rudolf Krosler, un tânăr inginer dornic de cunoaştere şi dorind un câştig bun, a plecat în Orientul Mijlociu în 1887 pentru construcția căii ferate anatoliene care urma să lege Istambulul, Ankara şi Konia. Prietenia acestuia cu baronul Max Freiherr von Oppenheim datează din 1890. Cunoscând aplecarea baronului spre cultura orientală, Rudolf Krosler îi scrie pentru a solicita un sprijin financiar din partea băncilor germane care subvenționau calea ferată, bani destinați educației copiilor

care îşi urmau familiile pe şantiere. Cucerit de idee, dar şi de argumentele lui Rudolf Krosler, argumente care lăsau să transpire cunoştințe despre obiceiurile acelor locuri, tânărul baron se oferi să intervină chiar la banca familiei pentru obținerea sumelor necesare.

După ani de corespondență, odată cu numirea baronului ca ataşat al Consulatului german din Cairo, cei doi au prilejul de a se întâlni. Studiind traseul viitoarei căi ferate prevăzute să lege Bagdadul de Berlin, însoțit de bunul său prieten Rudolf, baronul descoperă efigii neolitice în Tell Halaf, efigii care vor fi sistematic dezvelite, sub conducerea sa, începând cu 1911.

Sosit în Orientul Mijlociu la 25 de ani, provenind din Prusia, Rudolf Krosler se acomodează rapid atât cu climatul dificil al zonei cât şi cu oamenii. Fire comunicativă, el vedea, dincolo de lucrătorii pe care îi coordona şi pe care nu ezita să-i disciplineze ori de câte ori era necesar, tradițiile oamenilor, viața aspră a acestora şi mai ales lipsa de perspectivă a copiilor. După primirea fondurilor solicitate, Rudolf se pregătea să caute o învățătoare. Era preferabil să fie din partea locului, dar, negăsind o persoană calificată, hotărî să facă un drum la Ankara. Cu această ocazie spera că îşi va întâlni şi prietenul.

Plecă din Dayr Az-Zawr, urmând mai întâi traseul caravanelor care veneau din Arabia intrând în Siria prin Bosra, cu popas la Palmir, vechea cetate turnantă a traseelor comerciale. Pe un drum lung, anevoios, în răcoarea răspândită în ceas de seară de apele Euphratului, vorbele se leagă repede şi sfârşesc, mereu, în legendele de veacuri care leagănă cultura arabă.

O stranie poveste, spusă de un călugăr nestorian, Bahira, care a văzut o caravană târându-se sub razele nemiloase ale unui soare aducător de moarte. Un nor dens a răsărit pe cerul nedefinit, unduit în arşița aerului, coborând chiar deasupra capului unui copil adormit pe cămilă şi urmându-l pas cu pas. Acestui copil îi este prezis un mare destin, spuse impresionat călugărul. Numele lui era Mohamed.

O particularitate aparte a sirienilor este aspectul oarecum dur oferit de formatul chipului şi, mai ales, de privirea sfredelitoare care impune o notă de respect atât în relațiile dintre ei, cât şi în interacțiunile cu străinii. Mai puțin gălăgioşi în vorbire decât alte popoare arabe, puțin predispuşi la negocieri, pot fi considerați oameni hotărâți, am putea spune dintr-o bucată.

Din povestirile lor nu putea lipsi legendara regină a Palmirului, Zenobia, cea care a plătit pentru curajul de a înfrunta imperiul roman, aducându-i un afront direct prin autointitularea ei ca Augusta şi prin numirea fiului, Wahballat, rege al Romei. Zenobia sau Znuby Bath Zabbai, adică fiica celui cu păr frumos, era o personalitate marcantă a epocii, considerată moştenitoarea Cleopatrei datorită abilității sale de a împlini alianțe politice.

Iubitoare de cultură, a transformat Palmirul într-un centru al artelor. L-a atras şi pe filozoful Longin d'Emese, născut în Siria, format la şcoala din Alexandria. Numit de regină profesor de literatură greacă, a devenit consilier al acesteia în războiul dus contra Romei. După înfrângerea suferită în fața împăratului Aurelian, Zenobia îl arată ca fiind principalul instigator la război, fapt care îi aduce condamnarea la moarte, ea alegându-se doar cu o condamnare la exil împreună cu fiul ei. Legenda spune că,

de fapt, exilul la Roma nu era decât un subterfugiu al lui Aurelian de a o avea lângă el pe frumoasa regină, iar Longin d'Emese a fost executat deorece trebuia găsit şi un vinovat care să aducă satisfacție Romei.

Ajuns la Rakka, Rudolf Krosler se desparte de vegetația bogată a Euphratului. Urmează drumul viitoarei căi ferate prevăzute a se îndrepta înspre nord-est, spre localitatea Ras al-Ayn. Aici îl aşteaptă o surpriză neplăcută. O scrisoare din partea baronului, prin care era anunțat că lucrările la noua cale ferată nu vor începe decât peste doi ani. Plecat de pe şantierul căii ferate anatoliene la îndemnul baronului, acesta îl îndeamnă să continue drumul spre Ankara, unde va avea un post corespunzător la Consulatul german.

Obosit, dezamăgit, hotărî să rămână o vreme în mica localitate, beneficiară a unui melanj de culturi aduse odată cu migrațiile impuse de istorie. Aici puteai găsi asirieni, arabi, kurzi, armenieni, ceceni şi turci. În jurul localității, aflate în vecinătatea munților cu acelaşi nume, sunt presărate nenumărate izvoare naturale de apă caldă, bogată în minerale, formând adevărate lacuri benefice sănătății. Aşadar, un loc ideal pentru un european dornic să se bucure, măcar pentru o vreme, de linişte şi odihnă.

A tras la mănăstirea catolicilor caldieni, credincioşi Patriarhului din Bagdad numit şi Patriarhul Babilonului.

Aici, întâlneşte două tinere surori, de origine turcă, refugiate. Educate, retrase, oarecum stinghere în lumea monahală, cunoscătoare de limbi europene, au fost încântate de sosirea noului călător. Devenindu-le prieten, a fost primul care a aflat motivul acestui exil benevol. Sora cea mare, Ailin, studentă la Ankara, trăieşte o poveste de dragoste cu un european în urma căreia rămâne gravidă.

Părăsită, respinsă de familie, se bucură de sprijinul necondiționat al surorii mai mici, Aysel. Cele două surori hotărăsc să părăsească Turcia în aşteptarea copilului. Au găsit înțelegere la mănăstirea caldiană, provocând mirare hotărârea lor de a se converti la catolicism.

Antrenat în această istorie, amână sine die plecarea spre Ankara şi sfârşeşte prin a se îndrăgosti de Aysel, o tânără cu o înfățişare potrivită numelui. Aysel, Lumina Lunii, este o fire veselă, pornită împotriva interpretărilor Coranului privind îngrădirile la care sunt supuse femeile. Sub protecția surorii mai mari, reuşeşte să iasă mai repede de sub influența familiei. Termină liceul şi urmează un colegiu orientat spre ştiințe exacte. Cu o față rotundă, deloc smeadă, te întâmpină mereu cu un zâmbet larg, o privire îndrăzneață, dar cu fruntea uşor încrețită, vrând parcă să spună „Ai grijă, nu te pune cu mine!".

Hotărăsc să se căsătorească, spre bucuria micuței comunități. În linştea serilor, sfărâmată de chemările la rugăciune, cei trei trăiesc clipe de adâncă mulțumire. Ailin, încetinită de greutatea sarcinii, se mărgineşte să privească plimbările celor doi. Oricât de multe remuşcări îi apăsau sufletul, privindu-i, binecuvânta sarcina care i-a unit. Clipe de frământări pentru Ailin, clipe de fericire pentru Aysel. Indiferent de subiectul disputelor care umpleau grădina de argumente zgomotoase, finalul era acelaşi. Priviri iubitoare, îmbrățişări tandre ascunse în răcoarea nopții. Când se reuneau, veselia sau tristețea erau abil ascunse, cuvintele se învârteau în jurul evenimentului care se apropia. Rămaşi singuri, Aysel şi Rudolf înlocuiau repede discuțiile aprinse din parc cu dialoguri şoptite, sacadate, presărate între pauze lungi de gândire. Paloarea, scurtele amețeli şi mai ales senzația unei suferințe ascunse,

erau subiectul şoaptelor, tăcerilor. Într-o seară, când cele două surori îşi urau noapte bună îmbrăţişându-se, o voce venită parcă din altă lume, strecură durere în sufletul tinerei doamne Krosler.
- Să-i spuneţi Ailin.

În acceaşi noapte, un suflet nevinovat de copilă preia cu seninănate ultima suflare a mamei sale. După numai căteva luni se naşte şi fiul lor, Johan.

În anul următor, Rudolf Krosler împreună cu soţia şi cei doi copii se întorc, alături de baronul Freiherr von Oppenheim, la Dayr Az-Zawr, unde el va coordona contrucţia căii ferate, iar Aysel se va ocupa de educaţia propriilor copii, dar şi de şcolirea copiilor lucrătorilor.

Ailin şi Johan îşi petrec copilăria migrând din loc în loc odată cu şantierul. Uneori primeau cu bucurie vizita baronului Max Freiherr von Oppenheim care îi considera proprii săi copii. La 12 ani, cu cunoştinţe temeinice obţinute de la mama Aysel, cum îi spuneau amândoi pentru a nu face diferenţa dată de rudenie, se impunea luarea unei hotărâri privind educaţia celor doi verişori. Johan era înclinat spre calcule, iar Ailin dovedea un talent muzical deosebit. Cum soarta decide de cele mai multe ori pentru fiecare dintre noi, iată că o întâmplare nefericită avea să grăbească momentul întoarcerii în Germania, unde, aşa cum au stabilit părinţii, urmau să-şi desăvârşească studiile.

Într-o zonă dificilă a construcţiei, un accident curmă fericirea familiei. În nopţile care urmară, cu ochii înlăcrimaţi de pierderea tatălui Rudolf, cei doi, Ailin şi Johan, stăteau ore în şir sub cerul înnobilat de puzderia de stele, formând parcă un acoperiş de poveste deasupra lumii, martor părtaş al deznădejdii lor. Într-o astfel de

noapte, Ailin luă mâna lui Johan şi, privind cerul atârnat deasupra deşertului, spuse cu un glas scăzut dar pătruntător, repetând apoi în turcă şi arabă.
- Eu sunt sora ta, tu eşti fratele meu!

Ştergându-şi lacrimile, Johan răspunse pe un ton la fel de grav, luând ca martor acelaşi cer care parcă îi privea mirat. Mai întâi în germană, apoi în turcă şi în arabă.
- Eu sunt fratele tău, tu eşti sora mea!

Au fost ultimele lacrimi pe care cei doi, de acum frate şi soră, le-au mai lăsat să zboare în voia vântului fierbinte al deşertului.

4. Surâsul

Raul o privea la fel ca în ziua când primise vioara. Soarele, coborât spre linia orizontului, desena în ochii ei un contur de lumină din care putea distinge doar două codițe aurii sprijinindu-se pe umerii tinereşti. Johanna, un nume care doar în zvâcnirea infimă a unei bătăi de inimă i-a adus o linişte sufletească neaşteptată. Închise ochii şi, cu răbdare, aşeză în conturul luminos o frunte înaltă sprijinită pe sprâncenele arcuite, uşor mângâiate de genele lungi care, în zborul lor spre înaltul cerului, lăsau ochii albaştri să-ți pătrundă şi să-ți primenească sufletul. Nu vorbea, dar buzele uşor întredeschise aşterneau întrebări şi răspunsuri. Pomeții obrajilor, uşor proeminenți, desenau în mintea sa încăpățânare şi dârzenie. O ființă simplă, tăcută, lăsând surâsul să-i poarte, cu nevinovăție, frumusețea, să-i fie ambasador al sufletului. Un surâs care acum era doar al

lui, din care îşi lua, odată cu fiecare bătaie a inimii, speranța iubirii.

Cu o zi înainte, hotărî să ia vioara la birou. Pe una din străduțele cochete ale cartierului, la doar câteva minute de Grosse Budengasse, unde este sediul băncii, se găseşte un magazin de antichități din care nu lipsesc instrumente muzicale. Ajuns primul în birou, aşeză cutia în fața lui, încercând să îndepărteze gândul, apărut brusc, odată cu intenția de a solicita o evaluare a viorii. Ridică clapetele metalice, cea din stânga şi, după o pauză impusă, pe cea din dreapta. O vioară, bine fixată în cutie, se ivi când ridică capacul dublat de un strat mătăsos, protector. Pe interiorul cutiei erau gravate texte scrise în germană, arabă şi turcă. Privi îndelung vioara până când se auziră primii paşi pe coridor. Închise cutia şi o aşeză alături.

Era aproape 8 şi angajații băncii se pregăteau pentru o nouă zi de muncă. Puteai citi pe fețele lor liniştea generată de o slujbă bine plătită într-o Germanie care număra trei milioane de şomeri, rezultat al marii depresii economice începută încă din 1920 şi resimțită de popoarele Europei începând cu anul 1929. După tratatul de la Versaille, Germania beneficiază de ajutorul Statelor Unite, care prin planul Dowes injectează mii de milioane de dolari în economia sa. America face investiții masive, îşi creează propria bunăstare bazată pe speculații. Căderea este dureroasă. În numai şase zile, începând cu 25 octombrie 1929, vinerea neagră, pe Wall Street dispar 50 de bilioane de dolari. Încorsetată de propria criză, America stopează planul Dowes, elaborând, prin bancherul Owen D. Young, un nou plan care stabilea datoria Germaniei la 116 bilioane mărci plătibile până în 1988 și dând un termen de grație de 90 de zile pentru primele returnări de fonduri.

Banca Sal. Oppenheim nu putea sta deoparte de tranzacții care necesitau experiență şi siguranță financiară. Acționarii hotărâră să detaşeze, pentru o perioadă de un an, un reprezentant în America. Era nevoie de un angajat priceput, loial, onest, disponibil să lase în urmă familia, prietenii. Onestitatea era cea mai importantă latură, având în vedere că situația de peste ocean îi obliga pe acționari să asigure angajatului, în avans, o bună parte din venituri.

- Bună dimineața, domnule Reuven Massel. Vă rog să veniți în biroul meu.

Matriarha biblică Lea a fost soția lui Iacob şi mama a şase din cele douăsprezece triburi: Reuven, Simeon, Levi, Iuda, Isahar si Zebulun. Reuven este prenumele dat de către Lea primului născut, însemnând „Dumnezeu a văzut durerea mea, acum soțul meu mă va iubi”. În familia Massel era întotdeauna al doilea prenume. Fără a mai apuca să răspundă, Raul Reuven Massel îl urmă pe Johan Krosler în biroul său.

- Domnule Massel, ați vărsat din economiile proprii 5000 de mărci pentru datoria familiei Mohler. Ce garanții aveți că veți primi banii înapoi? Nu vă întreb de dobândă.

Se simți jignit şi prima reacție se aşternu într-un răspuns sec, demn de un funcționar bun să lucreze oriunde, dar numai într-o bancă nu.

- Nu există garanții. Nu am cerut dobândă. Familia Mohler a cerut doar o amânare de o lună. Ei nu ştiu că datoria este plătită.

După câteva secunde de tăcere, timp în care simți o privire iscoditoare, dar nu severă, adăugă povestea garanției care risca să ducă şi mai mult în derizoriu profesionalismul său. Precipitate, vorbele asaltau încăperea precum apele unui râu de munte intrate fără voia

lor într-un stăvilar. Povestea de parcă nu era vorba despre el. După doar câteva minute, patru ochi priveau o cutie nepăsătoare, stingheră pe un birou obişnuit cu mângăierile tăioase ale şinelor din dosarele care tranzitau fără încetare prin mâinile lui Johan Krosler. O privire stingheră, temătoare, a unui angajat pregătit să suporte mai degrabă riscurile unei păreri negative privind capacitatea sa de a funcționa ca angajat al unei bănci, decât consecințele unei tranzacții bancare care nu avea nimic ilegal în ea. Privirea lui Johan Krosler suferi o transformare neaşteptată. O frământare interioară, greu de stăpânit, puse stăpânire pe ochii larg deschişi, mirați şi, mai ales, înlăcrimați. Mângâie uşor conturul cutiei. Îşi lăsă degetele să cuprindă clemele metalice care poate zăvorau un suflet, o poveste. Era suficient să le ridice şi bucuria va pătrunde în fiecare fărâmă a ființei sale. Sau poate va fi aruncat pradă unei deziluzii pe care o îndepărta mereu din mintea sa. Îşi retrase brusc mâinile, preferând să rămână doar cu acea stare spirituală generată de o posibilă coincidență. Câteva momente în care cei doi nu s-au privit, fiecare alunecând în propria trăire interioară. Privind cutia, tânărul îşi oglindea sufletul în seninul celor doi ochi albaştri atârnați între două codițe aurii. Când ridică ochii, Raul avea în fața sa omul cu care angajații erau atât de obişnuiți. Deloc morocănos, gata oricând să spună o vorbă bună, serios, dar fără a se cățăra pe un piedestal de şef în discuțiile cu subordonații săi. Pentru o fracțiune de secundă, imaginea se metamorfoză în acel Johan Krosler care se întorcea îngândurat după pauza de masă. Era, probabil, singurul mister care învăluia un om despre care se ştia că trăieşte singur. Prieten apropiat al familiei Oppenheim, îndeosebi a baronului Max Freiherr von Oppenheim, era invitat al

diferitelor evenimente oficiale sau private, care aveau ca subiect membrii familiei. Ultima prezență era imortalizată prin câteva fotografii, îngrijit înrămate, cu momente ale inaugurării muzeului Tell Halaf, muzeu conținând relicve scoase la lumină chiar de către baron.
- Domnule Mohler, banca Oppenheim este interesată în a primi informații corecte privind evoluțiile pieței financiare din America. Cred că dumneavoastră sunteți o persoană suficient de calificată pentru a răspunde acestei cerințe. Evident, dacă sunteți dispus să părăsiți Germania pentru un an.

O frază simplă care pătrunse greu în mentalul, încă tulburat, al tânărului Massel. În tăcerea scurtă care urmă, se strecură vocea uşor clătinată, abia percepută, a domnului Krosler.
- Sigur, mai întâi va trebui să lămuriți problema împrumutului dat familiei Mohler. Şi, adăugă el cu un glas abia şoptit, să înapoiați vioara. Veți înapoia vioara, nu-i aşa?

Întrebarea suna mai mult a rugăminte, dar avu darul să-l aducă pe Raul cu picioarele pe pământ.
- Doream să trec pe la magazinul de antichități şi, ulterior, să returnez vioara. Pare o vioară frumoasă. O să pot comunica familiei valoarea acesteia.

Contrar aşteptărilor, următoarele cuvinte ale lui Johan Krosler erau de sprijin în demersul său, demers care va trebui pus în aplicare imediat, nu după terminarea programului. Uitând de America, cei doi interlocutori s-au despărțit strângâdu-şi mâinile, dar având privirile ațintite spre cutia aflată pe birou. Prinşi în balansul amețitor al dubiilor, fiecare era pătruns de dorința ca din orizontul speranței să se nască certitudini. Nerăbdător, cu gândul la

casa din cartierul Die Bache, ocoli magazinul de antichităţi. Pentru el, nu vioara era personajul principal. Nicio clipă nu se îndoia că o tânără îi va deschide, zâmbind, poarta.

Pe măsură ce se apropia de destinaţie, o idee neaşteptată se furişă în mintea sa. Era o situaţie jenantă. Încă nu trecuse luna şi el se prezenta să înapoieze vioara. Nu poate să spună că a plătit el datoria. Îl cuprinse o stare de inconfort din care mersul nu avea de câştigat. Nu ştia ce va face, ce explicaţii va da, dar pasul, acum şovăielnic, continua să-l conducă spre o casă în care ar putea afla iubirea fără chip sau, dimpotrivă, sfârşitul unui vis. De fapt, toate evenimentele din ultimul timp au venit pe fondul unei decepţii sentimentale şi ca atare judecata lui putea fi exacerbată de dorinţa de a înlocui un eşec de care poate se simţea responsabil cu unul care nu putea să-i fie atribuit. Era o modalitate de absolvire în faţa propriei conştiinţe. Picături de cerneală aşternute pe o coală albă, luând forme nedesluşite, şi el construind fantasme cărora era capabil să le dea trăire în propria minte, analizându-şi singur creativitatea. Poate şi-a construit din pete de imagini o iubire pe care doar o afişa pentru a şterge o alta, iar acum va trebui să recunoască două eşecuri în locul unuia singur. Cuprins de o meditaţie pe care nu o mai putea controla, nu vedea pasagerii care coborau şi urcau din tramvaiul care tocmai traversa podul Hohenzollern. Sigur însă, el nu putea să scape neremarcat. Un tânăr cu o vioară în mâini, şaten, ochii castanii pierduţi în visare, buze cărnoase care închideau o faţă aproape rotundă deasupra unei bărbii tăiate de o cută care sta mărturie a unui eveniment nedorit, petrecut probabil în copilărie. O pălărie obişnuită, de vară, lăsa şuviţe negre de păr să curgă

pe gâtul înalt sprijinit de umerii atletici. Mâinile descriau mişcări neregulate, discrete, urmând parcă o stare sufletească în continuă schimbare. Vioara urma ascultătoare traseul gândurilor atrăgând curiozitatea călătorilor. Un singur om îl privea din cu totul altă ipostază.

Coborâră în acelaşi loc şi urmară aceleaşi străzi, Raul ignorând tovarăşul de drum, iar acesta, urmându-l cu paşii bine măsurați pentru a nu-l depăşi. La intrarea pe strada unde locuia familia Mohler, sub impulsul unei noi îndoieli, Raul se opri brusc. Cei doi se priviră.

- Bună ziua, sunt Karol Mohler. Fiica mea va aduce banii datorați băncii chiar mâine dimineață. Am solicitat o păsuire de o lună. De fapt, putem să vă dăm banii chiar acum, dacă binevoiți să mă urmați.

Fraze scurte, spuse dintr-o răsuflare, care cântăreau în minte consecințele unei executări a ipotecii pe casă. Inhibat, Raul se mărgini să-l urmeze. În fața casei, presat de ceea ce va urma, începu să arunce cuvinte care păreau fără noimă şi înspăimântătoare pentru Karol Mohler.

- Domnule Mohler, de fapt banca nu v-a acordat păsuirea solicitată. Adevărul este că nu am înaintat cererea dumneavostră.

Se opri, încercând să formuleze o continuare acceptabilă a întregii poveşti, dar Karol Mohler alunecă palid pe banca din fața casei. Realizând motivul îngrijorării profunde produse de vorbele sale, continuă, la fel de repezit, pierzând şirul de tactici în prealabil ticluite.

- Am plătit eu datoria dumneavoastră. Casa vă aparține. De fapt am venit să returnez vioara. Îmi dați banii atunci când puteți. Fără dobândă.

Karol Mohler părea a nu înțelege nimic din spusele tânărului, dar simți pe umăr mâna uşoară a fiicei sale şi culoarea îi reveni în obraz.
- Ea este Johanna, fiica mea.

Misterul unui contur lipsit de conținut dispăru într-o singură clipă. Surâsul, chipul, privirea, transformară în realitate fantasmele pe care le născuse închipuirea sa din picăturile de imagini împrăştiate haotic în memorie. Intrară în casă. Johanna preluă vioara şi o aşeză cu grijă alături. Părea că o doreşte martoră a ceea ce va urma. Dincolo de câteva schimburi de cuvinte obişnuite şi un suc răcoritor, nimic nu părea că se leagă. Johanna aduse banii iar Raul îi luă mulțumind.
- De când v-am văzut, am simțit că ne veți ajuta.
După câteva clipe stinghere, Raul se ridică.
- Cred că ar trebui să plec. Mă bucur că am fost de folos.

Se regăsiră față în față, la fel ca atunci. Un soare strălucitor care ascundea un chip semănat adânc în mintea lui Raul. Odată chipul întregit, Raul deschise ochii şi, pe un ton blând, revărsă în auzul Johannei chintesența frământărilor care îl conduseră în pragul acestei case, în viața acestei familii.
- Foarte curând voi pleca pentru un an în America, trimis de bancă. Aş dori să vii cu mine, să ne căsătorim.

Se întoarse şi, cu un mers legănat, voit încetinit, se depărtă. Spera ca glasul Johannei să-i ferece mersul, dar nici o chemare nu spulberă liniştea unei după amieze obişnuite de vară, într-un cartier mărginaş al Kolnului. O tânără, apăsată de o grea povară, țintuia bătăile inimii încercând să desluşească ce i se întâmplă. Un tânăr, pierdut într-o lungă visare, se trezea brusc în realitatea tabloului pictat cu propriile trăiri şi vorbe.

- Cât de îndrăgostit trebuie să fiu? Cât de nebun pot fi? Mi-am croit un destin pe care îl las în voia altui destin.

Cuvinte spuse sieşi. Se întoarse în bancă şi cu un pas hotărât pătrunse în biroul lui Johan Krosler.

- Accept să plec în America, dar doresc două bilete. Unul pentru mine şi unul pentru domnişoara Johanna Mohler.

5. Ailin Krosler

În jurul anilor 1540, apare un cvartet de instrumente cu corzi şi arcuş care corespunde cvartetului vocal: vioară pentru soprano, violă pentru alto, violoncel pentru tenor şi contrabas pentru bas. La începutul secolului al XVII – lea, Claudio Monteverdi le introduce ca instrumente orchestrale. Prima sonată pentru vioară este scrisă de Biaggio Marini. Se presupune că la originea viorii s-ar afla familia de lutieri Gaspard Tieffenbrucker din Fussen, Allgau. Fussen era un oraş de tranzitare a neguțătorilor venețieni care dețineau piața în Europa. Având în vedere prietenia strânsă dintre Leonardo da Vinci şi familia Tieffenbrucker, unii istorici presupun că realizarea cvartetului de coarde nu ar fi străină de geniul acestuia. Pe una din viorile născute din mâinile şi dragostea lui Gaspard Tieffenbrucker s-a găsit următorul text:

"Am trăit în pădure până am fost ucis de un topor implacabil. Cât am fost în viață eram tăcut, dar în moarte melodia mea este divină".

Sub îndemnul lui Leonardo da Vinci, Gaspard Tieffenbrucker se stabileşte la Lyon, fiind urmat, după 30 de ani, de către alți 6 lutieri germani. La Lyon, au fost

definitivate caracteristicile acestui instrument. Vioara este urmaşa unei mari varietăţi de instrumente cu coarde şi arcuş, apărute dealungul timpului în diverse zone ale lumii. Unul din primii strămoşi ai acesteia este ravanastronul, utilizat de cerşetorii hinduşi. Ravanastromul a fost inventat chiar de regele Ravana al insulei Ceylon. Cântând la instrumentul creat de el, a reuşit să-l îmbuneze pe însuşi temutul zeu Şiva.

Aşa îşi începea lecţiile Ailin Krosler, înainte de a lăsa arcuşul să alunece uşor pe corzile viorii sale. Doar câteva pasaje din Jakob Ludwig Felix Mendelssohn Bartholdy, *Concertul pentru vioară în mi minor*. Un sunet grav, lung, urmat de unduiri de note înalte, repetate, întrerupte brusc de aceeaşi notă gravă, într-un joc continuu, reluat cu o intensitate tot mai mare, prin scurtarea notei de bază şi sporirea cadenţei unduirilor, creând o emoţie ascendentă. Cânta puţin, dar stătea ore întregi cu copiii adunaţi în curtea bisericii din cartierul Die Bache. Le aşeza vioara sub bărbiile micuţe şi simţea intensitatea zvâcnirilor de inimi în acordul sunetelor împrăştiate de mâinile tremurânde. Clipe de măreţie, care sfârşeau odată cu înserarea, făcând mai dureroase întoarcerile în cămăruţele sărăcăcioase. Dar cât de minunate erau visele lor!

Johan Krosler închise biletul de vapor într-un plic şi părăsi biroul sub privirile mirate ale salariaţilor. Încă nu era pauza de masă şi îngândurarea scrisă pe faţa lui, precum slovele pe o carte, apăsarea din priviri, nu prevesteau nimic bun. Era 20 iunie şi Raul a plecat din Köln chiar a doua zi după înapoierea viorii. Urma să-şi vadă familia. Biletul de vapor purta data de 30 iunie 1931.

Urmă acelaşi drum ca Raul Reuven Massel cu două zile în urmă, doar că, ajuns în cartier, se abătu înspre

biserică. O curte pătrată, nu foarte mare, mărginită de biserică şi de clădirea şcolii. Doar trei trepte te ajutau să pătrunzi, pe o uşă aflată la mijlocul clădirii, într-un hol larg din care plecau două coridoare spre cele două extremități. Din fiecare coridor, copii aveau acces spre sălile care aveau ferestrele spre curte. Prima sală, pornind pe coridorul din dreapta, avea inscripționat pe o tăbliță textul „Sala de muzică Ailin Krosler". Din sală se revărsau sunete de vioară, iar prin geamurile interioare, care lăsau privirea liberă spre clasă, puteai urmări câțiva copii care încercau, rând pe rând, să mânuiască arcuşul. O tânără îi urmărea, oprindu-i, vorbindu-le, îndreptându-le ținuta.

Veniți în Köln, cei doi, Ailin şi Johan, sprijiniți financiar de banca Sam. Oppenheim, îşi desăvârşesc studiile, urmându-şi fiecare chemarea. Ailin s-a înscris la Conservatorul de Muzică, devenit nu după multă vreme, Academia de Muzică şi Dans. Era cuprinsă de admirație când, intrând în clădirea conservatorului, privea tabloul lui Ferdinand Hiller, întemeietorul şcolii. Elev al lui Johan Nepomuk Hummel la şcoala din Weimar, prieten al lui Felix Mendelssohn, apropiat al lui Goethe, întemeiază Coservatorul de Muzică din Köln în 1850. În 1827, la doar 15 ani, împreună cu profesorul său Hummel, îl vizitează pe Ludwig van Beethoven, aflat pe patul de moarte, permițândui-se să taie o şuviță din părul acestuia.

Atrasă de istoria instrumentelor cu corzi, de legendele care învăluiau viața şi munca lutierilor, Ailin urmează cursuri de vioară. Invitată, împreună cu Johan, la diverse evenimente ale familiei Oppenheim, era deseori rugată să cânte. O făcea cu mult talent şi pasiune. Baronul Max Freiherr von Oppenheim se simțea responsabil față de ei datorită prieteniei cu tatăl lui Johan. Urma să revină în

Siria pentru a-şi continua cercetările arheologice la Tell Halaff şi simțea nevoia unui gest demn de un părinte. În acel an, Johan era numit manager la banca familiei Oppenheim, iar Ailin a primit o vioară primită de bunicul său, Salomon Oppenheim, de la un ofițer francez, pe timpul ocupației.

O vioară datând din 1807, semnată Jean-Francois Aldric, originar din Mirecourt. Modelele sale inspirate din lucrările lui Stradivarius şi Guarnerius, au gâtul mai puțin curbat, un lac mai gros, roşu-brun şi o sonoritate remarcabilă. Johan a comandat, pentru vioara primită de Ailin, o cutie elegantă, în interiorul căreia a inscripționat în germană, turcă şi arabă

Eu sunt fratele tău, tu eşti sora mea!

Eu sunt sora ta, tu eşti fratele meu!

Liniştea, alintată uşor de sunetele melodioase care răzbăteau din sala de muzică, se pierdu brusc în vacarmul zecilor de copii care au dat năvală în coridorul devenit, brusc, neîncăpător. În sala de muzică a rămas doar umbra amintirilor hrănite de câteva fotografii înrămate, aşezate pe pereții dinspre curte. Era Ailin înconjurată de copii.

După terminarea conservatorului, mama Aysel şi Ailin hotărăsc să plece la Ankara. Urmau să călătorească şi în Siria, pentru ca Ailin să poată vărsa o lacrimă la mormântul mamei sale. Ziua plecării, o zi dureroasă, dar previzibilă. În prima despărțire a celor doi, vorbele de rămas bun nu puteau fi altele decât cele rostite cu mulți ani în urmă într-un deşert din Siria.

- Eu sunt sora ta, tu eşti fratele meu!
- Eu sunt fratele tău, tu eşti sora mea!

Johan şi Ailin păstrau, prin acest dialog, amintirea copilăriei, sprijinul necondiționat pe care îl ofereau unul

altuia în momente de grea încercare. Vorbe care vor dăinui atâta timp cât unul din ei va fi în viață şi, chiar mai mult, vor fi perpetuate în timp prin destinul unei viori. Soarta a decis ca reîntoarcerea să fie târzie, abia după încheierea Războiului cel Mare. Pentru mama Aysel, revenirea depăşea în tristețe închipuirea lui Johan. Bolnavă, după o lună s-a stins cu regretul că lăsa în urmă singurele persoane dragi, dar cu aşteptarea unei reîntregiri mistice, în cimitirul luteran Melaten, lângă soțul ei, om alături de care nu a trăit decât 13 ani. A fost un alt moment de cumpănă care i-a apropiat şi mai mult pe cei doi.

O prezență discretă, o privire cumpătată, stinse gândul amintirilor revărsate în străfundul unui suflet pierdut parcă într-o altă lume, neatinsă de timp, păstrată cu sfințenie dincolo de înțelegerea oamenilor.

- Johan, ne bucură nespus vizita ta. Să mergem în biroul meu.

Cei doi se îmbrățişară. Un birou lejer mobilat, în care predominau obiecte de cult. Preotul se aşeză zâmbitor în fața lui Johan.

- Am văzut cu ce emoție priveai copiii din sala Ailinei. Elevilor de acum le povestim despre Ailin, despre curajul său născut din dragostea pe care o purta copiilor.

- Părinte Theodor, mă rog zilnic la mormântul ei şi al părinților. Simt setea de a le fi aproape şi durerea fiecărei despărțiri.

- Fiule, Domnul a lăsat biserica tocmai pentru a ne pregăti pentru trecerea spre cele veşnice, iar credința, dată prin har, uneşte sufletele, cele vii şi cele veşnice. El ne învață prin Sfântul Spirit „*Bucurați-vă de viață şi veți bucura pe cei aşezați lângă Domnul*”. Sunt bătrân şi cea mai mare bucurie a mea ar fi să oficiez o slujbă de căsătorie pentru

tine.
- Părinte, după inundațiile din ianuarie 1926, când s-a pierdut vioara, mi-ați spus că o fetiță a adus-o la biserică. Vă mai amintiți vorbele surorii mele?
- *Destinul mi-a luat vioara şi ea nu mai este a mea. Este binecuvântarea pe care El o dă cuiva pentru a-i alina o suferință*. Şi Ailin, nu a greşit. Vioara este la una din elevele sale. Era printre copiii pe care i-a salvat la inundații trecându-i în turla bisericii. La întoarcerea acasă nu şi-a mai găsit mama dar a găsit vioara. Săptămânal, vine la şcoală şi le cântă copiilor, dar niciodată cu vioara Ailinei.
- Dacă doreşti te pot conduce...

Johan nu îl lăsă să-şi termine vorbele. Se ridică, luându-şi rămas bun. Mult mai tulburat decât era atunci când părintele Theodor îl văzuse pe coridor, privind sala de muzică închinată celei care şi-a sacrificat sănătatea pentru a-i salva pe copii. Având deja plămânii afectați, a stat în apa rece, trecându-i din curtea şcolii, transformată în lac, în biserica care era ferită de inundații. A mai trăit câteva săptămâni.

Contrar gândurilor care îl frământau pe părintele Theodor, Johan Krosler simțea, pe măsură ce se apropia de casa familiei Mohler, că în loc ca emoția şi durerea să-i învăluie amintirile dureros renăscute, o linişte apăsătoare, dar plăcută, îi mângâia întreaga ființă, iuțindu-i, fără voia lui, paşii spre o reîntâlnire cu destinul. Destinul viorii. Cum poate o vioară, făcută să semene măreție, să aducă atâta suferință? Cum poate o vioară să stingă suferința în lacul speranței? Ajuns la familia Mohler, se prezentă fără să-şi spună numele.

- Sunt angajat al băncii Sam. Oppenheim. Am adus un plic din partea domnului Raul Reuven Massel.

Se aştepta ca cei doi, Johanna şi Karol, să fie surprinşi, dar reacția lor era cât se poate de firească. Parcă ar fi aşteptat acel plic, parcă ar fi ştiut ce anume se află în el.

- Ne-am fi bucurat să-l primim chiar pe domnul Massel, care a dovedit a avea un suflet extrem de generos, dar vă suntem recunoscători că ne-ați adus un mesaj din partea lui. Eu sunt Johanna, iar tatăl meu se numeşte Karol.

Îl invită în casă. O cameră ingrijită care trăda o gospodină desăvârşită.

- Domnul Massel v-a călători în America şi a plecat în grabă să-şi vadă părinții. M-a rugat pe mine să vă înmânez acest plic.

După câteva clipe de aşteptare, nu destule pentru a-i oferi Johannei posibiliatea de a-i mulțumi din nou, Johan Krosler continuă.

- Nu vreau să fiu nepoliticos, dar domnul Massel mi-a spus că ați oferit băncii, în gaj, o vioară. Aş putea să o văd?

Brusc, chipul Johannei deveni aspru, iar vocea, uşor tremurândă, nu reuşi să ascundă o nervozitate pe care nu părea să o poată stăpâni.

- Domnule, dacă ați venit cu intenția de a cumpăra vioara, vă pot spune de acum, că nu este de vânzare, oricât de mult ați fi dispus să oferiți.

Urmară câteva momente în care fiecare privea în altă parte, stingher, dar gata să reînceapă o bătălie care nu părea aşa de simplă. Din adâncimea experienței pe care i-o oferea vârsta, Johan Krosler preluă inițiativa.

- Am aflat, de la părintele Theodor, că mergeți la şcoală şi cântați elevilor. Nu vreau să cumpăr vioara, dar, să nu mă înțelegeți greşit, aş dori să vă aud cântând.

Încă rezervată, oarecum mai liniştită, Johanna se îndreptă spre încăperea alăturată, dar, brusc, se opri întorcându-se spre musafirul atât de ciudat.

- De fapt, nu am studii de muzică. Am învățat tainele viorii de la o ființă care mi-a fost la fel de dragă ca propria mamă.

Se aştepta ca spusele sale să tempereze dorința unui străin de a intra cu atâta violență în acea parte a ființei sale care ascundea multă sensibilitate şi trezea amintiri dureroase. Dar privirea lui Johan Krosler părea şi mai hotărâtă în dorința sa. Se întoarse cu vioara şi se pregăti să cânte secvența pe care o exersase de atâtea ori cu domnişoara Ailin. Potpuriul din finalul *Concertului pentru vioară în mi minor* al lui Jakob Ludwig Felix Mendelssohn Bartholdy. Chipul lui Johan Krosler deveni pământiu dar, aproape instantaneu, îi veniră în minte cuvintele părintelui Theodor.

- Ştiu că mai aveți o vioară.

Johanna părea să fi revenit în starea de linişte şi seninătate care se potrivea atât de bine cu chipul ei.

- Este o vioară la care nu am mai cântat de foartă multă vreme.

- Tocmai de aceea v-aş ruga să-mi cântați cu acea vioară.

Spre surprinderea ei, pe măsură ce dialogau, străinul îi devenea din ce în ce mai apropiat. Nimic din ce spunea nu mai reprezenta un afront la ascunsul ființei sale. Un dor, născut din amintiri, îi conduse paşii spre cutia pe care nu o mai deschisese din acea zi în care părintele Theodor a îndemnat-o să păstreze vioara ca pe un dar de la

Dumnezeu. Acordă vioara şi, fără a mai aştepta să fie rugată, uitându-se undeva departe, în sufletul ei, îşi desfăşură, cu sensibilitate, întreaga ființă pe corzile fragile, unind propriile trăiri cu acea melodie divină, universală, despre care se spunea că ar fi existat în vioara creată cu mult timp în urmă de Gaspard Tieffenbrucker din Fussen, transmisă, prin priceperea lutierilor, tuturor viorilor. Când deschise ochii, odată cu ultimul acord, constată că era singură, în fața unui plic. Puse vioara în cutie şi îşi spuse că, încă o dată, destinul ei era legat de această vioară.

Johan Krosler se depărta de casa familiei Mohler cu sentimentul că sora lui, Ailin, şi-a răsfirat ființa într-un suflet la fel de pur ca al ei. Se întoarse la birou trecând, aşa cum obişnuia, pe la cele trei cruci din cimitirul Melaten. Citi, ca de fiecare dată, vorbele care îi erau atât de dragi. Din ochii săi răzbăteau priviri calde, mângâietoare.

6. Călătoriile

Din înaltul provei, oamenii rămaşi pe țărm se pierd într-o aglomerație compactă formată din siluete minuscule. Călătorii flutură mâinile nu unor rude ci unei mulțimi, aşa cum şi cei aflați pe țărm îşi iau rămas bun doar de la trei linii de ființe distribuite pe cele trei nivele ale navei, ființe contopite cu un vas fără suflet care pufăie din maşinăriile sale un zgomot scăzut, dar continuu. Patru turbine cu abur care asigură 100000 de cai putere pentru propulsie, patru generatoare Diesel care furnizează 520 KW pentru cele 420 motoare electrice şi 21000 de becuri aflate la bord, consumă zilnic 700 de tone de combustibil din rezervorul însumând 7552 de tone. Făcând un calcul

simplu, nava TS Bremen are o autonomie de 227 ore, adică 8 zile şi 15 ore. Construită pentru Norddeutscher Lloyd de către Deutsche Schiff und Maschinenbau AG, cu partea motrice proiectată de prof.dr. Gustav Bauer, nava a fost lansată la apă în 2 august 1928 în prezența preşedintelui Paul von Hindenburg. Era a patra navă cu acest nume din seria celor construite pentru a asigura curse regulate între Europa şi America şi prima navă având prova sub formă de bulb, adică o navă la care partea cuprinsă între zona inundată a piciorului entravei şi îmbinarea cu chila are o formă bombată, asigurând mai multă stabilitate în condițiile unor valuri mari şi o afundare redusă a provei. Prima traversare a oceanului a durat patru zile, 14 ore şi 42 de minute cu o viteză medie orară de 51,54 km. Cu acest record, pasagerii navei au câştigat dreptul de a primi trofeul panglica albastră, trofeu deținut înainte de nava Mauretania. Pe puntea superioară, între cele două coşuri se găseşte o catapultă pentru lansarea unui hidroavion având ca misiune transportarea poştei înainte ca nava să ajungă în portul de destinație. La prima cursă a navei, începută în 16 iulie 1929, cu câteva ore înainte de a ajunge la New York, de pe navă a decolat un avion Heinkel HE 12 pilotat de Jobst von Studnitz.

După dezastrul navei Titanic, produs în 1912, siguranța călătorilor a devenit o prioritate a constructorilor de nave. Pe puntea superioară a vasului sunt bărci albe, fiecare având un motor propriu de propulsare, cu rezervorul mereu plin, întreținute zilnic prin ungerea părților mecanice. Ele asigură 3848 de locuri, cu 800 de locuri mai mult decât capacitatea de transport a navei.

În sala de ceremonii, deschisă tuturor pasagerilor indiferent de clasa la care călătoresc, un eveniment

neaşteptat. De regulă, căsătoriile pe mare sunt frecvente, dar o căsătorie oficiată chiar înainte de plecarea navei, în prezența familiilor, este o noutate. El, Raul Reuven Massel, un tânăr de 30 de ani, tatăl evreu, mama catolică. Ea, Johanna Mosler, o tânără de 26 de ani, protestantă. O slujbă de căsătorie simplă, oficiată în prezența comandantului navei, căpitanul Wilhelm, şi a doi preoți, Ludvig Gassel şi părintele Theodor, preotul bisericii protestante din cartierul Die Bache. Cu lacrimi în ochi, un tată, Karol Mohler, cu surâsul pe buze, o soră, Carolinne Massel şi, tulburat, Johan Krosler.

Şirul vorbelor se stinse lăsând emoția să repire în voie, ochii să se înduioşeze, iubirea să-şi urmeze calea. Tăcere, aşteptare, serenitate şi, mai ales, sentimente strecurate prin priviri, prin gânduri. Spre ce se îndrepta ruga părintelui Theodor, a ce plângea inima lui Karol Mosler, ce tremur stăpânea sufletul Carolinnei Massel şi ce semăna Johan Krosler în mintea sa?

Întâi se iubiră mâinile. Abia atingându-se, degetele se strecoară spre palmele aşteptânde. O clipă de nehotărâre şi, uşor, urmând parcă un ritual, brațele se încătuşară. Apoi se iubiră ochii. Albastrul unei priviri sfințeşte în ochii bruni o mare de vise. Duioşia unei lacrimi mângâie frumusețea femeii. Uşor, sprâncenele coborâră peste luminile care nu mai aveau astâmpăr şi, privind cu puterea minții, se iubiră sufletele. El trăieşte pasiunea, ea simte dorința. Pasiune şi dorință se topesc în sărutul care pecetluieşte căsătoria cu iubirea buzelor.

- Tinere ai terminat toată rezerva de lemn. Ai făcut butoaie bune. Sunt mulțumit. Spune-mi cât îți datorez?

- Nu vreau nicio plată. Vreau fata!

- Fata?

- Da, fata.
- Eşti sigur că nu vrei bani? Pot să-ți ofer cât îmi ceri. Mi-am dat seama că eşti un tânăr muncitor şi corect. Marie nu poate fi plată pentru muncă. Noi suntem creştini!
- Da, vreau să o iau pe Maria. Şi încă ceva. Deşi am mers cu voi la biserică toată iarna, să ştiți că la origini sunt evreu. Numele meu este Hirsh Reuven Massel şi prenumele Reuven va dăinui prin fiul meu. De când am trecut la catolicism, spun însă că mă numesc Hersh Massel.
- De ce te-ai convertit?
- Străbunicii mei au fost expulzați din Polonia, părinții au fost alungați din Lübeck, iar eu am revenit în locul în care s-au născut părinții. Am o meserie din care trăiesc şi, dacă vecinii mei se roagă la o biserică, pot şi eu să mă rog alături de ei. Câte urechi ar trebui să aibă Dumnezeu pentru a asculta toate rugile? Oriunde ne ducem, fiecare avem un Dumnezeu cu care ne însoțim în gând şi curățenie. Dacă el nu ne ascultă, atunci cum ar putea să o facă un Dumnezeu al tuturor. Mă rog lângă o scândură sau în biserică. Care este diferența? Butoiul şi biserica sunt creația omului nu a lui Dumnezeu.
- Eşti doar pe jumătate creştin, dar cert nu mai eşti evreu.
- Cum rămâne cu Maria? Eu oricum nu vă iau bani pentru butoaie.
- Din ce o să trăiți?
- În Lübeck sunt mulți negustori de vinuri. De ce nu o întrebați şi pe Maria?

Maria a născut gemeni. O fată grăbită a venit prima pe lume. În urma sa, un băiat. Pe barbă avea un semn din naştere. Când se certau, Raul îi reproşa că, în dorința de a fi prima, l-a împins şi l-a rănit la bărbie înainte chiar de a

se naşte. Şi poate nu greşea. Carolinne Massel era o răzvrătită care nu suporta să piardă întâietatea în tot ceea ce făcea. De mică, s-a ataşat de sculele tatălui ei, cioplind oameni şi animale din lemnele uscate cu grijă pentru doage. Fiind înclinată spre arte, a urmat cursurile proaspătului Conservator de Muzică din Lubeck, înființat în 1911 de Marie Luise Kabel. A sfârşit prin a prelua atelierul tatălui său, reprofilându-l pe construcția de instrumente muzicale din lemn. Raul a urmat studii economice. Depărtarea şi pierderea părinților i-a apropiat pe cei doi, firi atât de diferite. Raul sociabil, spontan, deschis, în timp ce despre Carolinne se putea spune doar că este o singuratecă. La 30 de ani îşi iubea viorile, dar nu ştia să iubească oamenii. Acum, în fața ceremoniei, o coardă a sufletului, prea mult timp înăbuşită de firea-i răzvrătită, îşi cerea dreptul să vibreze, să-i cucerească fiecare părticică a trupului. Şi înțelegea că, întorcându-se în Lubeck, va pierde şansa de a-şi apropia întreaga ființă. Raul şi înfloritoarea Johanna îşi vor împreuna drumurile în călătoria iubirii. Cu oricât de multă răbdare ai trăi singurătatea, nu poți să împiedici sufletul să-şi caute sufletul pereche.

- Voi face un drum în căutarea călătoriei.

Cuvinte şoptite spre largul oceanului. Auzind-o, privind-o, părintele Theodor, îi descifră sufletul şi simți că Dumnezeu i-a dăruit un semn. Întoarse privirea căutând gândul lui Johan Krosler. Aceeaşi privire pierdută în larg, căutând parcă umbra propriului suflet. Ogorul era reavăn, sământa putea fi aruncată.

Călătoriile sufletelor, îngemănate cu cele ale gândurilor, premerg călătoriile trupurilor care ne conduc spre împlinirea destinelor. Plecăm odată cu primul scâncet

al necunoaşterii spre călătoriile vieții care converg invariabil spre marea călătorie care ne readuce în necunoaştere.

7. In Memoriam

Marea lui Atlas, 41,46 latitudine nord, 50,14 longitudine vest.

În urmă cu 19 ani, exact în acest loc, căpitanul Wilhelm oprea motoarele unei alte nave Bremen, a treia din serie.

Tristeţe, neputinţă, consternare. Erorile omului, impetuozitatea naturii, hazardul presărat pe axa timpului sunt pictorii unui tablou care copleşeşte sufletul, tulbură mintea, stoarce vlaga ființei. Ochii ar vrea să privească, dar trupurile se chircesc pe punți, copleşite în fața voinței divine. Părintele Ludvig Gassel îşi răsfrânge credința în murmurul unei rugi. Ce rugăciune ar putea născoci mintea omului în fața unui tablou martor al nepăsării sale infinite? Un altar barbar a absorbit oare miile de glasuri care îi cereau îndurare, iar El nu a mai auzit jeluirea sufletelor, scâncetele nevinovate ale copiilor? Valuri îngemănate în creste de spumă, leagănă trupuri sau bucăți de trupuri valsând în muzica vântului. Soarele aruncă raze înghețate peste iubiri încleştate într-un ultim sărut. O femeie care îşi strânge copilul la piept nu mai doreşte decât ca El să lase un suflet păcătos să ducă dragoste, dincolo de viață, unui suflet nevinovat.

- Iartă-mi, Doamne, păcatele, ai milă de sufletul sufletului meu!

Mai încolo, o doamnă, în drumul ei spre cunoaşterea

vieții, şi-a revărsat ultima dragoste asupra unui câine, care a urmat-o cu supunere spre neființă.

Vasul se lăsa purtat de valuri printre trupurile azvârlite din cabinele Titanicului, un grandios gând uman, umbră palidă a puterii omului, ascuns ruşinat în abisul oceanului. Iar undeva, în marginea tabloului, spre orizont, se profila, indiferentă, spre înaltul cerului, strălucirea albă de gheață.

Cu patru zile în urmă, zvonul dezastrului se răspândise rapid printre călătorii aflați pe Bremen, dar nimeni nu a bănuit că oceanul îi va pune, cu atâta nepăsare, în fața unui tablou care depăşeşte orice putere de înțelegere.

Ajunşi la New York, relatările lor amplifică emoția prezentă pe cele două continente. Domnişoara Johanna Schunke declara:

Era puțin trecut de ora 4 după amiază, sâmbătă 20 aprilie, când de pe nava noastră am zărit un imens iceberg. Pe măsură ce ne apropiam, de la tribord puteam observa puncte mici care pluteau în jur. Un sentiment de durere şi de teamă a cuprins toți pasagerii. (...) Am văzut corpurile atât de clar, încât ne dădeam seama de hainele pe care le purtau, dacă erau bărbați sau femei. (...) Am zărit o femeie în rochie de noapte ținând un copil strâns la piept. Unii pasageri au leşinat. O altă femeie, complet îmbrăcată, avea brațele încrucişate în jurul trupului unui câine pletos. (...) Un grup de bărbați, atât de înghețați că păreau vii, agățați de un scaun, într-un ultim efort de a-şi păstra viețile.

Într-un articol publicat de Chicago Daily Tribune în 25 aprilie 1912, căpitanul Wilhelm descria scena care înconjura vasul Bremen.

Între 150 şi 200 de corpuri, bărbați, femei şi copii, purtând veste de salvare, împietriți prin înghețare în plin

efort de a se salva sau de a salva, pluteau în jurul vasului. Am explicat pasagerilor, care cereau să culegem trupurile, că un alt vas, Mackay-Bennett, se afla la doar două ore de locul catastrofei şi era trimis special pentru acest lucru.

La îmbarcare, toți pasagerii cursei rapide spre Ney York au primit un bilet. Raul Reuven Massel a citit: *În urmă cu 9 ani, fiind căpitanul vasului Bremen 3, plecat în cursă spre Ney York, am fost martorii tragediei Titanicului. Doresc ca, la locul tragediei, să aducem un omagiu celor care au pierit. Vă invit să vă alăturați acestui moment de reculegere. Eu, Raul Reuven Massel, îl rog pe bunul Dumnezeu să-l primească pe supusul său William T. Stead în Împărăția Sa*.

Căpitan Wilhelm

Acelaşi mesaj primit de Johanna, doar numele era altul: *Ann Elisabeth Isham*.

Raul şi Johanna cunoşteau istoriile celor doi din relatările presei. În plus, William T. Stead se număra printre scriitorii săi preferați. Ziarist şi scriitor, el a reuşit, în urma unor investigații, să oblige parlamentul englez să voteze o lege pentru protecția copilului. Angrenat în presa vremurilor prin acțiunile sale umanitare, pionier al jurnalismului de investigație, înființează în 1890 o revistă de recenzii intitulată Review of Reviews. Autor al unor cărți de succes, el scria în 1886, eseul „Cum s-a scufundat vaporul cu corespondență în mijlocul Atlanticului", presentiment a ceea ce va trăi 26 de ani mai târziu. Subiectul unei alte povestiri, datând din 1892 și intitulată „De la Lumea Veche către Lumea Nouă", era vasul

Majestic care participă la salvarea supravieţuitorilor unei nave lovite de un iceberg. Întâmplare sau premoniţie? Nava aparţinea companiei maritime White Star Line, companie cu care va călători spre Lumea Nouă 20 de ani mai târziu. A militat pentru crearea Statelor Unite ale Europei. Cunoscut pacifist, a fost invitat de către William Howard Taft să participe la un congres în Carnegie Hall. După ce a ajutat femei şi copii să urce în bărcile de salvare, s-a retras în salonul de fumători, preferat pentru stilul georgian, unde, aşezat pe un scaun de piele, şi-a petrecut ultimele clipe ale vieţii citind o carte.

Ann Elisabeth Isham, o femeie de 50 de ani, se reîntorcea în America după 9 ani petrecuţi în Europa. Fratele său, Edward, o invită să-şi petreacă vara cu familia sa la New York, unde spera să o convingă să-şi refacă viaţa.

Un cer nehotărât se joacă cu razele soarelui, lăsând dâre de umbră şi lumină pe suprafaţa vasului. Pasagerii, vizibil marcaţi de încărcătura momentului, se adună pe puntea superioară. Cuprinşi de compasiune, îşi îndreaptă privirile spre largul oceanului, o întindere atât de liniştită şi prietenoasă. Nimic din atmosfera despre care citiseră în presă. Valurile răspândesc un cântec surd, izbindu-se de coca vasului încremenit în centrul unui cerc perfect trasat de linia orizontului. Soarele îşi alină drumul spre odihna nopţii, undeva, la provă. Din înaltul punţii, privirile ţintuiesc apusul urmând dâra roşiatică care şerpuieşte în unduirile oceanului. Toate motoarele lui Bremen sunt oprite, ancorele şi apele clocotite îşi dispută cu înverşunare vasul.

- Contact!

O comandă scurtă şi elicea hidroavionului prinse a zvârli valuri de aer răcoros. Câteva momente de intensitate sonoră, după care, aruncat de catapultă, avionul se avântă spre larg, mai întâi pierzând înălțime, apoi ridicându-se maiestuos spre înaltul cerului. Reveni atât de aproape de ocean, încât dâre tremurânde de apă îi urmau zborul în jurul vaporului. Părea că se contopeşte cu umbra sa atingând oglinda oceanului. Câțiva marinari, aflați într-o barcă lăsată la apă, se lansează înot spre nicăieri. Renunțând să mai producă cercuri în jurul navei, avionul ia înălțime şi se întoarce spre grupul de oameni aflați în voia valurilor. Câteva veste de salvare, aruncate din avion, sunt culese de marinari. Un exercițiu de salvare, preludiu al comemorării.

O torță uriaşă, lansată din barcă, fixată într-un inel gonflabil, începu să arunce o lumină abia zărită în prag de înserare. Alte 200 de torțe, de acelaşi tip, sunt coborâte cu ajutorul unor pârghii şi împinse de jur împrejurul vasului. În depărtare, orizontul îndeamnă oceanul să muşte cu sete din discul soarelui. Nefiresc de repede, lumina se pierde în semiobscuritatea serii, făcând vizibile torțele care pluteau pe valurile care păreau a naşte umbre încărcate de trăire. În vorbele pline de evlavie, revărsate din piepturile a peste o mie de călători, Ave Maria împăca cele 1517 suflete cu destinul lor. Apoi, din torță în torță, o linie de foc cuprinde întreg conturul vasului. Glas după glas, în neantul nopții, într-o ultimă chemare, nume după nume, martirii domnului sunt pomeniți sub cupola cerului, acelaşi cer care le-a refuzat supraviețuirea.

8. Dincolo de vorbe

Johanna mângâia plicul lăsat de Johan Krosler. Prinsă în vâltoarea unei întâmplări neaşteptate dar dorite, retrăieşte emoția câtorva clipe care nu vor să-i părăsească cugetul. Priviri care întorc din soarele serii sclipiri de iubire, un gest care copleşeşte prin mărinimie, o fire directă, o voce liniştitoare, apăsată, toate adunate în chipul frumos al unui tânăr care îi cucerea vertiginos ființa. Tumultul de vorbe care răsăreau din adâncul inimii se pierdeau înainte de a fi rostite, înainte ca mintea să le dezlege înțelesul. Doar ochii şi buzele şopteau un adevăr nedesluşit încă. Era îndrăgostită.

O tăcere mai grea decât apăsarea nevoilor zilnice îl urma pas cu pas pe Karol Mosler, tatăl Johannei. Fără să i se spună, chiar înainte ca ea singură să o gândească, ştia că hotărârea era luată. O inimă care inunda ființa cu sângele aprins al tinereții nu putea decide altfel.

Două zile trecuseră ca şi când plicul nu ar fi existat. Apoi, brusc, cuvintele se descătuşară într-un torent de convingeri şi îndoieli. Johanna trebuia să facă o alegere. Un pas care o arunca în necunoscut, o decizie care ar îndepărta-o de casă, de un tată marcat de singurătatea conjugală, în prag de a pierde şi prezența unei fiice iubitoare. Doar că tatăl, copleşit de ceea ce citea în sufletul fiicei sale, încerca, prin vorbe, să îndepărteze grijile referitoare la persoana sa.

În clipele de singurătate, privea îndelung vioara Ailinei Krosler, căutând un sprijin spiritual în şoapta destinului. O rază de lumină îndepărtă de pe chipul îngândurat încleştarea gândurilor care îşi disputau incertitudinile. Oare nu vioara a îndemnat-o să-l urmeze pe Raul în acea

după amiază de vară? Nu vioara i-a condus lui Raul paşii şi cugetul spre casa şi inima ei? Vioara i-a adus cândva durere, iar acum îi potriveşte paşii pe drumul fericirii. Sub privirile mirate ale tatălui său, luă vioara şi se îndreptă spre şcoală, unde ştia că-l va găsi pe părintele Theodor.
- Mi-ați spus că destinul a hotărât ca vioara să-mi fie aproape?
- Destinul este o însumare de întâmplări, iar întâmplările vin din grădina Domnului. Uneori El le înfătuieşte, alteori ne conduce paşii spre împlinirea lor.
- Am păstrat vioara aşa cum mi-ați cerut, dar nu am trăit decât durere privind-o. Astăzi, pentru prima dată, simt că îmi este aducătoare de fericire. Să însemne că destinul ei alături de mine a luat sfârşit? Ani de-a rândul corzile ei vibrau în mintea mea amarul amintirilor, iar acum, când o privesc, mă învăluie iubirea.
- Aş putea lăuda lucrătura Domnului, dar iubirea se naşte din noi, Domnul o binecuvântează.
- L-am văzut doar de două ori şi voința inimii răzbeşte judecata minții. Acum două zile am cântat pentru prima dată la vioară. A fost modul meu de a revărsa asupra ei bucurie, de a-i reda strălucirea pe care o vedeam atunci când era în mâinile Ailinei.
- Un lutier, iubind o bucată de lemn, a cioplit-o cu mâinile, mintea şi sufletul, dăruind omenirii o jucărie. O jucărie a vieții. A trecut din mână în mână, a adus durere şi bucurie, a împlinit destine alături de ființe. Poate, în umbra alegerilor tale, te-a dus spre fericire. Poate destinul ei alături de tine s-a încheiat şi ar trebui să se alăture altei ființe.
- Acum câteva zile ne-a vizitat un domn de la banca Sal. Oppenheim unde lucrează Raul, tânărul care mi-a cucerit

inima. Mi-a adus un bilet de vapor pentru America, acolo unde Raul va pleca pentru un an.
- Cum se numeşte domnul?
- Nu am aflat. A insistat să cânt la vioara Ailinei. Am refuzat, dar am simțit că vioara mă cheamă. Am cântat pentru mine, pentru mama, pentru Ailin şi pentru fericire. Am cântat mângâidui corzile cu tremurul iubirii mele. La ultimul acord nu mai era în cameră, dar şi azi îi simt prezența şi mulțumirea. De atunci, vioara îmi aduce din nou tristețe. O altfel de tristețe. Dacă l-aş regăsi, i-aş da vioara. Ați spus un adevăr. Vioara trebuie să-şi urmeze propriul destin.
- Dacă ai cântat pentru acel domn, am şi eu o rugăminte. Nu ai cântat nicodată copiilor cu vioara Ailinei. Vrei să le cânți acum?

După ce Johanna intră cu emoție în sala de muzică, părintele Theodor se grăbi să-i telefoneze lui Johan Krosler. După mai puțin de o oră, maşina băncii Sal. Oppenheim opri lângă curtea bisericii. Părintele Theodor şi Johan intrară uşor în sala de muzică "Ailin Krosler". Când acordurile se pierdură lăsând doar măreția ecoului în suflete, Johanna simți privirile celor doi. Se întoarse lăsând bucuria să-i inunde chipul.
- Johanna, domnul este Johan Krosler, fratele Ailinei.

Vaporul dispăru dincolo de linia orizontului. Fiecare om îşi percepe viața clipă de clipă. Alături de alți oameni realitățile fiecăruia se contopesc într-o realitate de grup. Când spațiul sau timpul separă sufletele, realitatea se multiplică în mii de realități. Pe vapor se năştea convețuirea celor care se îndreptau spre Lumea Nouă. Trăiri singuratice, speranțe, bucurii, mirare, încântare. De pe țărm, rudele rămase se reîntorceau la căminele lor într-o

nouă realitate, o realitate trunchiată. Tristețe, amintiri, îndoieli. Johan Krosler, Karol Mosler, părintele Theodor şi Carolinne Massel rămaseră tăcuți pe chei. Din exterior exista o singură realitate, dar proiecția ei în cugetul fiecăruia năştea sentimente şi stări diferite. Momente de tăcere întrerupte, în final, de înțelepciunea părintelui Theodor. Încă de pe vapor, privindui, simțea că Domnul a mai săvârşit o lucrare, iar el, părintele Theodor, este unealta lui. Cei patru priveau spre orizontul pierdut în ape.
- Carolinne, am fi bucuroşi să te conducem cu maşina la Lubeck.

Părea că spusele părintelui se pierd în largul oceanului. Între două asalturi virulente ale valurilor asupra cheiului, liniştea părea de nesuportat. Un tată, prins în durerea lui, avea dreptul la tăcere. Doi tineri, apăsați de ştiința singurătății, nu găseau calea spre lumina vorbelor. Nu ştiau să pornească spre propriile călătorii, nu puteau să-şi abandoneze drumurile spre o avenire dorită, dar necunoscută. Cugete apăsate de cuvinte nerostite.
- Nu vreau să mă întorc în Lubeck.
- De ce nu ați veni la Koln cu noi. Sunt convins că veți ...

Câteva valuri puternice acoperiră restul frazei. Oricum, vorbele nu mai contau, căci privirile lor se încrucişară.

9. Cu ajutorul Domnului

Cu ajutorul Domnului.
Părinții mei dragi, eu nu pot să acționez altfel, poate Domnul mă va ierta, inima mi-a sângerat când am auzit de tragedia voastră şi a altor 12000 de evrei. Eu trebuie

să protestez astfel încât toată lumea să audă despre protestul meu, trebuie să fac acest lucru. Iertați-mă. Herschel Feibel Grynszpan

10 noiembrie 1938

Zilnic, Johan Krosler avea grijă să plece la timp de acasă pentru a ajunge la ora 8 în clădirea băncii Sal. Oppenheim. Soția sa, Carolinne, îl alinta în fiecare dimineață, punând în pericol punctualitatea sa proverbială. Uniți de părintele Theodor la scurt timp după întoarcerea din Bremen, cei doi au învățat împreună să alunge din cugetele lor apăsarea anilor de singurătate. Vizitele la cimitirul Melaten se răresc, iar starea sufletească a lui Johan în fața celor trei cruci aduce mai degrabă a binecuvântare decât a durere. Tatăl său, Rudolf, mama sa, Aysel, sora sa, Ailin, s-au întors în viața lui, ascunşi în sufletul Carolinnei. Din privirea sa, răzbăteau în lumea umbrelor raze de soare.
- Am fost ani de-a rândul îndurerat de pierderea voastră, iar acum ştiu că şi voi vă bucurați alături de mine. Sunteți fericiți prin mine.

În această dimineață, totul era tensionat. Cu două zile înainte, în 8 noiembrie 1938, evreul de origine poloneză Herschel Feibel Grynszpan a împuşcat un oficial al ambsadei germane din Paris, ca un strigăt de disperare adresat întregii lumi. Ernst vom Rath, secretar la ambasada germană din Paris, îşi pierde viața a doua zi. În orele şi ziua care a urmat atentatului, oficialitățile naziste au trecut sub tăcere absolută incidentul. O tăcere care părea premeditată. În seara de 9 noiembrie, la Munchen, participând la tradiționala ZI A MIŞCĂRII, Joseph Goebbels anunță decesul lui Ersn von Rath, adăugând că au fost raportate şi alte revolte ale evreilor din Germania şi

Austria. Cu legile antisemite deja în vigoare, tensiunea în rândul familiilor de evrei, sau mixte, era maximă. Legea pentru protecția sângelui şi onoarei germane, alături de legea privind cetățenii Reichului, stabilea cu precizie cine este în întregime evreu, pe jumătate sau pe un sfert şi interzicea căsătoriile germanilor puri cu aceştia. Cu toate că politica şi intențiile Reichului de a purifica Germania de evrei erau cât se poate de evidente, Joseph Goebbels spunea participanților: *Partidul trebuie să organizeze şi execute acțiunile împotriva evreilor fără a părea deschis angajat*. În aceeaşi noapte, un val de mişcări spontane duc la incendierea sinagogilor, devastarea magazinelor evreilor.

Johan se îndreptă spre bancă făcând un mic ocol pe la magazinul de antichități al lui Julius Silberman unde Carolinne se ocupa de restaurarea instrumentelor muzicale. Magazinul era devastat, un grup de nazişti vociferau, aruncând cu pietre.

- Moarte evreilor! L-au arestat, folosea magazinul pentru întruniri secrete.

Arestarea lui Julius era un pericol pentru Carolinne. Fără să mai stea pe gânduri, se întoarse acasă. În aceeaşi seară, Johan şi Carolinne se îndreptau spre cartierul die Bache, unde erau aşteptați de părintele Theodor. După puțin timp, Johan, însoțit de o femeie purtând pardesiul Carolinnei se întorceau acasă şi, făcând oarecare zarvă, se îndreptară spre gară. Falsa Carolinne luă un tren spre Viena Târziu în noapte, însoțită de părintele Theodor, Carolinne se strecură spre gospodăria lui Karol Mohler.

A doua zi, jovial ca întotdeauna, îi rugă pe subalterni să-i scuze absența, dar evenimente intervenite în familia soției l-au obligat să-i pregătească plecarea în Austria.

În fața băncii, câțiva cetățeni agitau mâinile a amenințare. Îi rugă pe cei câțiva evrei, angajați în bancă, să rămână câteva zile acasă în speranța că spiritele se vor calma. Nu vor mai revenit în bancă. Spre sfârşitul zilei, o parte dintre funcționari ocupară holul de la parter.
- Să curățăm banca de evrei!

Clienții sunt legitimați, iar evreiilor nu li se mai permite accesul. După câteva săptămâni de negocieri, partenerii acceptă ca banca să fie administrată de Robert Pferdmenges şi să funcționeze sub numele Pferdmenges & Co., înlăturând în acest fel presiunea exercitată de mediile naziste împotriva denumirii şi originii acesteia. Se consideră că datorită alianțelor prin căsătorie, familiei Oppenheim nu i se pot aplica legile de discriminare a evreilor. Odată cu schimbarea numelui băncii, Johan Krosler demisionează şi se mută în cartierul Die Bache.
- Heil Hitler!
- Heil Hitler!

Un schimb de saluturi pătimaşe, împrăştiate în subconştientul oamenilor printr-o maşină de propragandă neobosită. În cartierul die Bache, ca şi în alte cartiere, se făcea curățenie. Controale civilizate ziua, descinderi violente noaptea.
- Acestea sunt actele mele. Mă numesc Johan Krosler.
- Unde este soția ?
- Este plecată la părinți în Austria.
- Avem informații că soția este pe jumătate evreică.
- Am cunoscut-o la Bremen. Nu are nici o legătură cu evreii. Este austriacă. Se numeşte Carolinne Fehrer. Puteți verifica actele de căsătorie.

Cei doi renunțară să mai pună întrebări, dar îl împing pe Johan Krosler din uşa deschisă şi, cu sârguință,

răscolesc micuța locuință. Dezamăgiți, se îndreaptă spre casele învecinate. Pun doar întrebări.
- Cine îl vizitează pe Johan Krosler ?
- Pleacă de acasă ?
- Cât timp lipseşte ?

Informațiile se adună, dar nu duc nicăieri. Pentru moment emoțiile pot fi stăpânite, autoritățile nu par foarte insistente în căutările lor. Johan ştie că este urmărit şi singurele drumuri sunt la biserică şi la una din reşedințele familiei Oppenheim.

În podul casei lui Karol Mohler, la doar două străzi de noua locuință a lui Johan, Carolinne se pierde în gânduri fără sfârşit. Au trecut două luni de la plecarea ei şi soarta îi aduce o veste neaşteptată şi nedorită pentru aceste vremuri. Este gravidă. Comunică cu soțul ei prin părintele Theodor, dar ascunde tuturor acest fapt. Suferințele sunt prea mari şi nu pot fi răsfrânte asupra tuturor. Orele trec greu. Cu vioara Ailinei alături, aşterne pe hârtie povestea acesteia, aşa cum i-a spus-o Johan. Nopțile se pierd în clipe de nesomn, tresăriri care asaltează mintea şi inima, zilele pier înecate în negura gândurilor fără de sfârşit. La doar câțiva paşi de omul care doar printr-o îmbrățişare i-ar aduce liniştea în suflet, o ființă încerca să înțeleagă cu ce a greşit. Amintirile ultimilor ani, liniştea care îi învăluia trupul şi mintea, se regăsesc tot mai greu în micuța încăpere semiobscură aflată la capătul podului. Atunci când a renunțat să mai spere, pentru prima dată după 3 luni, Karol Mohler o cheamă jos. Involuntar, ascunde scrierea sub suportul care fixează vioara şi coboară. Este întâmpinată de părintele Theodor împreună cu aceeaşi călugăriță care i-a luat locul când a venit în cartier. Văzându-i, îşi reaminti vorbele tatălui ei: *Dumnezeu nu*

este în cer ci în oameni, iar oamenii care îl au pe Dumnezeu în ei au o singură religie. Poți ajunge în rai prin oameni, sau poți gusta din durerile iadului tot după voia omului. *Chiar aici pe pământ.* A doua zi, dimineața, Carolinne, deghizată în sora Rosalia, alături de părintele Theodor, părăsi Kolnul.

Johan Krosler era încă de multă vreme cunoscut ca un musafir obişnuit al familiei Oppenheim, deci nu surprinseră pe nimeni vizitele tot mai dese ale acestuia la reşedința lui Friedrich Carl von Oppenheim. Era februarie 1939 şi, în sfârşit, Johan putea să întrevadă o speranță care să-i alunge temerile.

- Johan, în august plecăm la New York, cu vasul Bremen. Am obținut toate aprobările pentru o călătorie de afaceri. O să ne însoțeşti în calitate de consilier. Carolinne a primit în Austria alte acte şi se va îmbarca odată cu noi.

Vasul Bremen este darul Domnului, acolo a întâlnit-o pe Carolinne prima dată, acolo şi-a abandonat temerile în privirea uşor sălbatică a unei alte singurătăți. Pe puntea vasului călătoria trupului s-a îngemănat pentru totdeauna cu drumul vieții adevărate, viață pe care Domnul ne îndeamnă să o respectăm, aici pe pământ, mai mult decât orice altceva.

După plecarea lui Johan, Friedrich Carl von Oppenheim şi soția sa Ruth rămân tăcuți. Johan Krosler a aflat doar o parte din adevăr. Gândurile lor nasc speranțe, iar speranța ia mereu calea rugăciunii.

- Cu ajutorul Domnului.

10. Lacul Konigssee (Lacul Regelui)

- Un sfârşit de februarie darnic.
- Gheața s-a topit şi putem utiliza barca.
- De ce un om simplu, fără şcoală, ştie să facă diferența dintre bine şi rău, dintre bucurie şi durere, iar oameni cu carte se lasă intoxicați cu lozinci care alungă credința?
- Părinte, şcoala învenineează mintea. Fiul meu este un exemplu.
- Hans, tu nu crezi în ce spui. Copilul tău are doar 13 ani şi ştiu că are un suflet bun.
- Aşa este, dar mintea lui este otrăvită. În casă ne spionează pentru a afla ce vorbim despre Hitler.
- Nu este vina lui. Aş vrea să-i vorbesc. Pentru orice otravă există un antidot, pentru otrava minții avem cuvântul.

Câteva minute de linişte după care continuă.
- Sau, poate, muzica.

De la venirea celor doi musafiri, în fiecare seară, vorbele amuțeau în fața tânguirii unei viori care presăra în suflete tristețe şi speranță.

De 10 ani, Hans împreună cu soția sa şi cu Josef, pe atunci de 3 ani, s-au stabilit lângă biserica San Bartolomeo, pe malul lacului Konigssee. În serile când nu avea de lucru la biserică, Hans vâslea până în dreptul unui platou pe care sălăşluiesc de veacuri câteva stânci aducând a trupuri umane. Se spunea că locurile erau sub stăpânirea unei familii regale atât de crudă, încât Dumnezeu i-a pietrificat şi i-a aşezat sus în vârful muntelui, drept pildă. Privea ore în şir siluetele nemişcate şi nu reuşea să mai înțeleagă lumea în care viața oamenilor era cufundată în

negura necredinței. Şi acum, fiul lui pe care nu-l putea smulge din ghearele propagandei.
- Josef, mâine după ce te întorci de la şcoală, o să mergem la biserică. A venit în vizită un părinte din Koln împreună cu o călugăriță. Ne roagă să-i ajutăm.

Josef se foi pe scaun în fața mâncării neatinse. Mama lui îl privea nemulțumită şi făcu un gest a neputință. A doua zi Josef nu se mai întoarse de la şcoală. Îngrijorat, Hans luă drumul bisericii. Părintele îl linişti şi îl rugă să pregătească barca.
- Părinte Theodor, soră, veniți cu noi. Va fi o plimbare deosebită. Hans, în legătură cu discuția de ieri. Îți judeci greşit fiul. Acum sigur este la grota din insula Christlieger. Azi au fost ridicați părinții Hildei, iar Hilda a fugit. Nu ştie nimeni unde este acum, dar eu am o bănuială.

Sloiuri de gheață se legănau leneşe în voia vântului. Apele lacului reflectau razele soarelui timpuriu de februarie, jucând culori nefireşti, întunecate la suprafață şi tot mai deschise spre adâncuri. Konigssee, sau Lacul Regelui, primeşte lumina cu voluptatea limpezimii sale desăvârşite. Curenții pe verticală, creați datorită diferențelor de temperatură, fac ca la suprafața lacului să apară o fierbere care împiedică lumina piezişă a soarelui să pătrundă, dar reflecțiile produse de aceste mici valuri răzbesc spre adâncuri, dând culori deschise câțiva centimetri sub apă. Loviturile uşoare ale vâslelor, purtate de aerul după amiezii spre munții care țâşnesc din ape spre înalturi, revin de pretutindeni murmurate în mii de ecouri. Când barca se apropie de insulă, părintele făcu un semn prin care cerea linişte absolută. Inutil, Josef, observă barca şi renunță la orice tentativă de a se ascunde. Dimpotrivă, se apropie de lac făcând semn cu mâna. Ajunşi pe mal,

părintele îl opri pe Hans să-l certe şi, spre surprinderea tuturor, scoase din barcă pături şi alimente. I le întinse lui Josef, care se făcu de îndată nevăzut. O potecă urca pieziş printre brazii aplecați uşor spre ape de vânturile care zdrobeau aerul în căldarea lacului. Ajunseră la grotă. Pe un loc înalt, uscat, Hilda, învelită în pături, mânca printre lacrimi. Cu două zile înainte, odată cu zorii, soldații au dat buzna în casa părinților.

- Luați câteva lucruri şi veniți cu noi.

Cu un glas autoritar, tatăl ei o duse spre uşa din dos.

- Fugi, Hilda. Mergi la biserică!

Atât a reuşit să-i spună înainte ca soldații să pătrundă în cameră. Când deschise uşa care dădea spre grădină, un alt soldat îi tăie calea. Rămase o clipă nemişcată, apoi simți mâna acestuia împingând-o uşor spre grajdul din spatele casei.

- Fugi, fetițo!

A stat ascunsă toată dimineața printre pomii de la Cotul mic, unde venea adesea, nu singură, să dea pietre lacului, cum spunea Josef. Acesta a găsit-o după masă şi a ascuns-o în grotă.

- Josef, te întorci cu noi acasă. Eu şi părintele Theodor vom reveni după căderea nopții. O să avem grijă de Hilda.

Abia coborâți din barcă, trei soldați îi întâmpinară cu salutul binecunoscut. Cu un gest scurt, părintele îi opri.

- Sunteți în grădina Domnului, aici doar pe el îl proslăvim.

Cei trei opriră avântul salutului, iar părintele înclină uşor capul în semn de mulțumire şi de salut. În timp ce doi dintre soldați dialogau cu acesta, un al treilea se apropie de părintele Theodor şi de călugăriță. Nu spuse nimic, îi privi clipe bune şi, înainte de a se întoarce, lăsă să cadă un petec

de hârtie. După plecarea celor trei, ridicară hârtia de jos. Era o adresă din Salzburg, lăsată pentru Hilda.

În drumul lor spre casă, Hans şi Josef păşeau tăcuți, mână în mână, precum o singură ființă.

A doua zi, după lăsarea întunericului, Hans împingea uşor barca spre largul lacului.Vâslele pătrunseră uşor în apa lacului, dar înainte ca acestea să lovească, Hilda sări din barcă şi alergă spre țărm. Cuprinse obrajii lui Josef cu mâinile şi aşternu primul ei sărut de fată pe buzele lui.

- Să nu mă uiți, Josef!

Se îndreptau uşor spre celălalt capăt al lacului, spre Austria. De câteva zile, odată cu lăsarea întunericului, soseau camioane care descărcau materiale la buza tunelului care ducea spre Cuibul Vulturului, pe vârful Kehlstein. Noua reşedință a lui Hitler se pregătea de inaugurare. Zgomotul motoarelor umplea întreaga vale cu un ecou pătrunzător care înghițea clipocitul uşor produs de vâsle. Aveau de parcurs aproape doi kilometri dealungul lacului şi nu de sloiurile de gheață care îi însoțeau uneori se temeau. Undeva, aproape de celălalt capăt al lacului, conuri de lumină măturau suprafața apei. Trebuiau să se strecoare, fără a face valuri şi zgomot, pe o bandă de douăzeci de metri printre luminile reflectoarelor. Se apropiară uşor şi acostară pe malul drept, unde se deschidea un golf destul de larg. Hans coborî din barcă şi desfăşură prin apă o frânghie pe care o fixă la cealaltă extremitate a golfului. Din înălțimi coborau spre lac trei conuri de lumină care treceau dinspre un mal spre celălalt. Aşteptară un moment prielnic şi Hans începu să tragă de frânghia întinsă. Barca lunecă uşor. Carolinne şi Hilda îşi împreunară mâinile a rugăciune. Zbaterile sângelui se simțeau până în vârful degetelor, iar aşteptarea se hrănea

din tăria sufletelor. Încă doi metri şi depăşeau zona, dar, dinspre mal, răsări un nou con de lumină la doar câțiva metri de ei. Parcă lumina se sprijinea pe apa lacului care, nepăsătoare, o plimba spre dezastrul unei nopți pline de speranțe. Totul se năruia, câteva minute şi lumina v-a înghiți cu răceală barcă şi oameni, vise şi durere. Părintele Theodor luă vioara şi o împinse uşor spre conul de lumină. Câteva clipe de aşteptare. Vioara ajunse în cercul de lumină. Hans continua să adune frânghia, ferindu-se să producă valuri. Conul de lumină îşi încetini mersul, după care, uşor, reveni spre mal urmând drumul viorii.

Lacrimi fără stăpân alunecară pe obrajii Carolinnei. Părintele Theodor îi cuprinse mâinile. Simțea că prin ochii ei se prelingeau şi lacrimile Ailinei.

O vioară a cărui drum nu o vor afla niciodată. O vioară, încărcată de bucurie şi suferință, se îndrepta spre un nou destin.

11. Dumnezeu îl iubeşte pe Hans

- Hans, lacul este plin de lacrimi căzute din ochii mei. Sunt oamenii vrednici să-şi spele mâinile în apa lui?
- Şi pământul pe care călcăm este creația ta. Nu putem trăi fără lac. Nu suntem vrednici, dar tu ne poți învrednici.
- Hans, du-te spre lac să-mi mângâi lacrimile.
- Merg, dar condu-mi tu paşii.
- Cugetul tău este curat şi mintea ta este ascuțită. Lasă-te condus de ochii sufletului.
- Ştii că tu eşti în sufletul meu şi ochii mei sunt orbi fără înțelepciunea ta. Sunt prea mulți oameni care refuză să vadă cu ochii tăi.

- Uite, în fața ta se despart trei poteci. Toate duc spre lac. Pe care crezi că trebuie să o alegi?
- Dacă merg pe cărarea din mijloc, ar însemna că aleg calea cea mai uşoară. Dacă merg pe cărarea din dreapta, aş fi nedrept față de cărarea din stânga. Toate trei sunt cărările tale, ar trebui să o aleg pe aceea care mă va duce spre voia ta şi, cum nu ştiu care este aceasta, nu voi face vreo alegere.
- Este în firea omului ca, ori de câte ori are îndoieli, să aleagă drumul de mijloc. Hans, tu nu ai avut niciodată îndoieli. Judecata ta este simplă şi fermă.
- Da, şi pentru că vorbesc cu tine, oamenii îmi spun Hans nebunul lacului.
- Într-o lume sănătoasă poți fi nebun, dar într-o lume smintită, nebunii sunt întregi la minte.
- Vrei să spui că am fost nebun şi acum nu mai sunt pentru că a înnebunit lumea? Tare aş vrea să ajung din nou nebunul lacului.

Tot vorbind cu Dumnezeu, Hans Nebunul sfârşi prin a ajunge la mal. Nu a apucat pe nici una dintre poteci. Drumul lui Hans nu putea urma cărarea bătătorită de oameni. El avea mereu propria cale care îl ducea spre voia Domnului.

Un soare, destul de viguros pentru luna martie, îşi scălda cu bucurie razele în apele lacului. Pe fața lui Hans jucau petele de lumină scăpate printre ramurile brazilor, aflate în bătaia vântului. Ridică mâna în dreptul ochilor ca să vadă voia lui Dumnezeu. Coborî privirea dinspre cer spre lac şi voia Domnului apăru chiar la picioarele sale. O cutie de vioară, sprijinită în crengile aplecate ale unui brad, se ridica şi cobora odată cu valurile care loveau leneşe malul. Se aplecă şi luă în mână vioara. Se aşeză pe

trunchiul bradului care îşi plângea crengile în lac. Cu mâneca hainei, îndepărtă urmele de vegetație lipite pe cutia viorii. A găsit multe lucruri la malul lacului. De fiecare dată era cuprins de o bucurie interioară şi mulțumea lui Dumnezeu pentru dar. Acum se gândea cu tristețe că vioara lipseşte cuiva şi se hotărî pe loc să o ducă la biserică. Desfăcu capacul şi, fără a scoate vioara de pe suportul său, lovi cu degetul o coardă. Un sunet grav îşi luă zborul spre largul lacului. Mii de ecouri, din ce în ce mai slabe, se întoarseră spre Hans. Cu frenezie, arunca înspre cer sunete şi aştepta ca Dumnezeu să-i răspundă. Un zâmbet îi cuprinse fața. Cu un pas vioi porni pe malul lacului. Va merge să le arate părinților cât de mult îl iubeşte Dumnezeu.

- Mama şi tata vor fi mândri de mine. Îți promit că voi duce vioara la biserică. Părintele va şti ce trebuie să facă cu ea.

Contrar obiceiului, îşi îndreptă paşii spre Berchtesgaden, urmând drumul folosit de maşini. Înainte de a ajunge în sat, şoseaua trecea chiar pe lângă cimitir. Hans s-a născut într-o familie înstărită. O bombă, rămasă din primul război mondial, a explodat ucigându-i părinții. Aruncat de suflul exploziei, a rămas, la doar doi ani, atârnat între brațele mamei sale. Din spate se apropia o maşină deschisă condusă de un caporal. Ofițerul, aflat pe banca din spate, dădu un ordin scurt.

- Opreşte maşina lângă individul acela.

- Domnule maior, este Hans, nebunul lacului. Nu face rău nimănui. Crede că Dumnezeu îl ascultă şi îi vorbeşte.

- Opreşte!

Maşina opri chiar în dreptul lui Hans.

- Hei, nebunule!

- Domnule, nu trebuie să te miri că sunt atât de puțini oameni sănătoşi la minte. Într-o astfel de lume, numai un nebun poate recunoaşte un alt nebun.
- Nu am nevoie de cuvintele tale, vreau să-mi dai vioara pe care ai furat-o. Altfel, ai de a face cu mine.
- Cuvintele sunt ale mele, ți le pot da, dar vioara trebuie să o înapoiez. Dacă îți dau vioara, abia atunci ar însemna că am furat-o.
- Nu eşti decât un biet smintit care nu ştie pe ce lume trăieşte.
- În lumea în care trăiesc eu are loc doar Dumnezeu şi Dumnezeu îl iubeşte pe Hans.

Un ofițer, obişnuit să ordone şi să acționeze, nu putea tolera un astfel de dialog. Şi, încă, de față cu un caporal. Coborî din maşină, apucă cu o mână mânerul cutiei şi îl împinse cu cizma. Căzu pe marginea drumului. Ofițerul se urca în maşină şi dădu ordinul de plecare.
- Domnule maior, sângerează!
- Am spus să pleci. Şi vezi ce spui, dacă nu vrei să ajungi în altă parte.

Maiorul locuia singur. Nu avea încă patruzeci de ani. Era unul dintre tinerii entuziasmați de discursurile vremii, dornic să se afirme prin orice mijloc. Şi, în acele timpuri, cea mai rapidă cale de a înainta în grad era violența. Un german adevărat, gândea el, nu poate fi îngăduitor cu oamenii slabi care pun în pericol rasa. Caracterul lui îl defineşte ca pe un om puternic menit să conducă, să domine. Ce să facă un nebun cu o vioară? El, un om adevărat, are dreptul să aibă mai mult decât alții. Şi, mai ales, să nu dea socoteală nimănui. Ajuns acasă, îl expedie pe caporal la unitate. La întoarcere, va cere ca acesta să fie transferat. Deschise cutia, examină rapid vioara şi, fără să-

i atingă corzile, o ascunse printre alte obiecte din colecția sa.

La cimitirul din Berchtesgaden, pământul reavăn se revărsa peste sicriul sărăcăcios care purta, dincolo de viață, un nebun, singurul nebun care îl întrupa şi pe Dumnezeu. Pe crucea de lemn, cu litere stângace, în loc de nume, stă scris:”*Dumnezeu îl iubeşte pe Hans*”.

12. Extazul

Ernst Zeherr are extazul în sânge. Mai ales extazul față de propria persoană. Născut în Austria, la Salzburg, şi-a renegat familia, chiar şi scriptic, adâugând un „r” la nume. A venit la Köln dornic să alăture unei personalități tăioase motive reale care să sprijine aura care, îşi închipuia el, îi stăpâneşte trupul şi spiritul. Germania şi germanii erau un idol colectiv în numele căruia doar faptele de arme puteau fi îndeajuns de meritorii. Iar oamenii mari nu existaseră şi nici nu aveau să existe, căci unul era Adolf Hitler şi, în umbra lui, închipuită pe apele lacului Königssee, nici munții nu mai păreau falnici. Olimpul nu era nimic fără Zeus şi iată, aici, cazat în buncărul destinat ofițerilor, respira aerul purificat de respirația lui, respirația lui Zeus. Odată pe lună merge la Köln, unde pusese stăpânire pe casa unui evreu văduv. L-a găsit ascuns în noaptea geamurilor sparte şi l-a făcut scăpat. Se întorsese a doua zi şi, promițându-i protecție, l-a determinat să-i cedeze magazinul. La drept vorbind, să fii ascuns în casa unui ofițer nazist era norocul chiorului. Doar că, spre seara aceleiaşi zile, evreul era arestat pentru încercare de atentat

la adresa sa. O primă faptă de arme care îl punea pe tânărul ofițer pe întâia treaptă a propriului piedestal.

Cunoscând zona Salzburgului şi dovedind o loialitate totală, a fost integrat în LSSAH (*Leibstandarte SS Adolf Hitler*), corpul personal de pază al Fuhrerului, şi trimis la reşedința Berghof de lângă Berchtesgaden nu departe de lacul Königssee. Un început de primăvară promițător. Pe lângă obiectele confiscate din casa evreului, a adăugat colecției şi o vioară. Poate fără valoare, dar valoarea nu aparține obiectelor ci omului care le poate dobândi. Şi el, Ersnt Zeherr, are valoare. Nu are alt scop în viață, decât să profite de cea mai mică ocazie pentru a-şi spori valoarea în proprii ochi. De înălțime potrivită, dar deasupra mediei, atât cât să fie acceptat în orice corp de elită al armatei germane, Ersnt Zeherr arunca mereu în jurul său o privire superioară, ieşită din irisul albastru, arian. Doar părul închis la culoare îl făcea să-şi plângă originea. Urmărea atent discuțiile din jurul său, culegând cea mai mică aluzie la acest fapt. Voluntar în faptă şi vorbă, era considerat, de către ceilalți ofițeri, un posibil turnător.

Pe drumul de întoarcere, trecând cu maşina pe lângă cimitirul din Berchtesgaden, chiar spre marginea drumului, pământul proaspăt, uşor ridicat, sprijinea o cruce de lemn. O privi cu nepăsare. Un fior rece pătrunse în sângele şoferului. Un zâmbet larg, nevinovat, a păşit în altă lume, acolo unde doar sufletele trăiesc. Hans, nebunul iubit de Dumnezeu, a găsit calea spre nemurire. Acolo a murit un om, pe aici trece tot un om care mai urcă o treaptă spre nemernicia umanității. Între ei, o vioară şi cuvântul Domnului. Și multă teamă ascunsă în locuri care încă sunt înnegurate simțirii. Şoferul ştie deja. Ştie că la Berghof nu va mai fi loc pentru el şi, oriunde în altă parte,

doar iadul putea fi mai odios. Orele serii aruncară pe şosea umbrele alungite ale crucilor din cimitir. O clipă, însemnul dumnezeiesc însoțeşte fața ofițerului. Un gest scurt, milităresc, acoperă însemnul cu o altă umbră, umbra mâinii care a ucis. Prea târziu, crucea va rămâne acolo, între sprâncenele arcuite frumos deasupra scăpărării albastre a privirii. Pe o ulucă a gardului sărăcăcios, care mai mult descoperă decât ascunde sufletele celor petrecuți, un corb, încremenit, trăieşte liniştea reculegerii. Alături de mormânt, un câine sălbăticit întinde botul spre cer într-un bocet neiertător. Doar oamenii îşi văd de treburile lor. Oamenii, aşezați de Dumnezeu în înaltul soclului creației sale, născuți din propria eternitate şi hrăniți cu harul său. Oare a ştiut Domnul, atunci, ce face?

A doua zi, un grup de deținuți aduşi de la Dachau trebuiau transportați la Cuibul Vulturului, pe vârful Kehlstein, situat pe muntele Hoher Goll. Reşedința lui Hitler se dorea inaugurată la a 50-a aniversare a acestuia. Munca te eliberează. Patru ofițeri germani şi o trupă de soldați vor avea dificila misiune de a-i urca spre piscuri. Ernst Zeherr era preferatul ofițerilor superiori ori de câte ori luptele se dădeau cu oamenii care cândva au spus “nu” regimului. Foşti ofițeri nazişti, oameni politici, capete încoronate, oameni de artă, preoți, erau sclavii de la Dachau, amestecați, în bătaie de joc, cu deținuți de drept comun. Fața lui Ernst Zeherr se umplu de lumină, când, la inspecția de preluare a deținuților, auzi numele Kurt Schuschnigg. Cancelarul federal al Austriei până la anexarea la al treilea Reich, a condus un stat care a îndrăznit să trimită în închisoare fanii austrieci ai lui Hitler. Imediat ce a fost eliberat, după tratatul austro-german din 1936, Ernst Zeherr a plecat în Germania,

devenind ofițer nazist. Acum va putea să-i arunce cancelarului în față, toată obida adunată în cei doi ani petrecuți în închisoare. Un cancelar din care a rămas doar un număr. Un număr care va blestema ziua în care s-a născut.

Sunt împărțiți în patru grupe, fiecare ofițer având în pază, împreună cu soldații, 15 umbre umane. Drumul este anevoios. Deținuții poartă în spate lăzi cu alimente şi unelte. Vor rămâne sus cel puțin o lună. Orice vorbă, adaugă greutate respirației sacadate. Până şi soldații păstrează tăcerea, sub apăsarea armelor. Doar ofițerii, bine hrăniți şi echipați uşor, aruncă comenzi din spatele deținuților. Din profunzimea văilor, răzbat sunete ciudate. Printre brazii treziți din amorțeala iernii se strecoară raze de lumină. Dincolo de gândurile care stăpânesc fiecare făptură, cei ce au dorința de a se bucure de sunetele pădurii pot să-şi umple sufletele cu muzicalitatea cântecului divin interpretat de vânt prin crengile brazilor. De undeva, în apropiere, dar mereu din altă direcție, printre clipele de linişte cedate de vânt ascultării, răzbat zgomote înfundate, abia percepute. Şoferul lui Ernst Zeherr priveşte nedumerit spre tufişurile din jur, presimțind parcă o prezență ascunsă, nedefinită.

Ieşind din pădurea de conifere, grupul din față ajunge pe Şaua Calului, un platou îngust, arcuit spre margini. De aici, poteca urcă abrupt, printre mici stânci între care se lăfăie la soare tufişuri neprietenoase. Deşi scurt, drumul rămas până la platoul vârfului Hoher Goll, unde Cuibul Vulturului aştepta indiferent botezul lui Zeus, este partea cea mai dificilă a călătoriei. Se anunță o oră de odihnă. Lăzile sunt lăsate pe terenul accidentat, trupurile, în dorința unei odihne intense, acceptă cu resemnare

colțurile pietrelor. Picioarele tremură, mâinile atârnă lângă făpturile împovărate de efort şi disperare. Acum, mintea fiecărui deținut refuză să mai judece, de frică să nu împovăreze mai mult trupul cu greutatea gândurilor. În liniştea impregnată imortal pe platoul care sfârşea amețitor spre apele lacului Königssee, o vorbă şuierată pătrunde în vidul de trăire al deținuților. Cifră cu cifră, un număr se conturează pe buzele lui Ersnt Zeherr, un număr care se rostogoleşte amenințător spre mințile scoase din amorțire. Cu greutate, simțind mirosul morții în privirea ofițerului, fostul cancelar al Austriei se desparte de duritatea stâncii pe care îşi odihnea ființa şi spiritul. Intelectual format la şcolile austriece, supraviețuind unui prizonierat din primul război mondial, politician de carieră cu greutatea înfruntării directe a lui Adolf Hitler într-o întâlnire la Berchtesgaden, nu putea avea în priviri decât milă pentru un anarhic austriac pe care întâmplarea, nu istoria, l-a adus în fața sa. O comandă scurtă, tăioasă, îl obligă pe Kurt Alois Josef Johann von Schuschnigg, acum în vârstă de 42 de ani, să ridice în spinare bagajul personal.

- Doi paşi înapoi, spuse Ersnt Zeherr, împingându-l brutal cu mâna.

Cu fiecare comandă, cancelarul se apropia de marginea platoului, fiecare pas îl ducea spre golul care se căsca nemilos, alunecând pe versantul gol spre apele lacului. Între comenzi, Ersnt Zeherr strecura timpi de aşteptare, din ce în ce mai lungi, hrănindu-şi extazul. Ofițeri, soldați şi deținuți, surprinşi de scena neverosimilă în care ofițerul era personajul principal, aşteptau cu speranța că peste grotescul piesei care proslăvea moartea, va cădea cortina umanului. Încă un pas şi doar hăul mai putea fi sub tălpile cancelarului. În strălucirea soarelui care îşi arunca razele

aproape orizontal dinspre celălalt versant care mărgineşte lacul, un trup negricios țâşni din spatele unei stânci, aruncându-l cu furie pe Ersnt Zeherr într-un gol de câțiva metri aflat pe partea laterală a platoului. Ofițerul dispăru odată cu făptura care se pierdu în pădure. Doar şoferul lui Ersnt Zeherr avu, în cele câteva clipe, revelația lătratului plin de determinare al câinelui statornicit la mormântul lui Hans, nebunul lacului. Înainte ca ceilalți să reacționeze, cancelarul Austriei îşi leapădă bagajul şi sări peste coama unei stânci pentru a veni în ajutorul unui compatriot. Cariera militară a lui Ersnt Zeherr apunea odată cu soarele care se pierdea demn în spatele munților. Cine ar mai avea nevoie de un ofițer rămas paralizat din lupta corp la corp cu un câine?

13. Agonia

Extazul lui Ernst Zeherr s-e transformase în agonie. O agonie prevestitoare de moarte. Dar, de acolo de sus, cineva, poate Dumnezeu, poate Hans nebunul, hotărâse altceva.

Dacă în urmă cu două luni era conştient că extazul făcea parte din întreaga sa ființă, luând forme care transcendeau din privire, vorbă, mers într-o superioritate intangibilă a persoanei sale, acum marea sa agonie era moartea extazului. În spatele căruciorului, o tânără care părea că nu a cunoscut vreodată zâmbetul. Înaltă, slabă, uşor stângace în gesturi relativ simple. O simplă deschidere a uşii putea fi o problemă greu de rezolvat. O uşă pe care o vedea pentru prima dată în viața ei. Când a

aflat de accidentul fratelui ei, Maria a luat o hotărâre. Era fratele ei iubit, deşi Ernst nu a simțit vreodată înțelegere față de infirmitatea unei surori mai mici. După ce Ernst s-a înrolat în mişcarea nazistă, a rămas singura alinare a familiei. Cu atât mai mult hotărârea ei părea surprinzătoare.

Au primit o scrisoare prin care erau anunțați că domnul Ersnt Zeherr, ofițer în armata germană, a fost trecut în rezervă datorită unui accident care l-a făcut inapt pentru serviciu militar. Urmau detalii privind starea de sănătate a ofițerului şi, spre completa necunoaştere a familiei, sunt anunțați că acesta va fi transferat la locuința sa din Koln. Urma adresa. Pentru prima dată în viața ei, Maria a plecat singură într-un oraş necunoscut, departe de casă. Responsabilitatea pe care şi-a asumat-o, împotriva rugăminților părinților, spera să o ajutate să-şi depăşească inhibițiile de comportament. Stângăcii în vorbire şi dificultăți motrice. A refuzat să fie însoțită. La 20 de ani, cu o judecată curată, hotărâ să-şi schimbe viața. Îngrijirea unui frate a cărui infirmitate depăşea propriile probleme. Ernst a devenit o legumă cu formă umană. Doar ochii, de care era atât de mândru, î-şi păstraseră vioiciunea. Era singurul lui mijloc de comunicare. Şi mintea care putea să înțeleagă ceea ce vedeau ochii sau auzeau urechile. Dar fără reacții. Pe chipul lui nu apăreau zâmbete sau lacrimi. Ai zice că avea şi sufletul paralizat.

Ajunsă în Koln s-a îndreptat spre spital. Şi-a preluat fratele sub ochii neîncrezători ai doctorului. Cu scrisoarea primită în mână, dictă adresa şoferului. Acesta, un om trecut prin viață precum un arbore printr-o toamnă generoasă care aduce frunzelor o strălucire aparte, o ajută să-şi urce fratele în maşină. Urmă un drum tăcut în care

gândurile celor doi zburdau în lumi paralele, în timp ce ochii, cele trei perechi de ochi, urmăreau puncte care păreau repere din viață. Pentru Maria era esențial să înmagazineze cât mai multe informații despre traseu. Se va ocupa singură de cumpărături. Problema banilor era rezolvată. Fratele ei a fost recompensat cu o pensie militară, nu foarte mare, dar suficientă pentru a susține o existență modestă. Mai ales că nu vor plăti nimic pe chirie. Aveau o locuință, proveniența ei fiind o enigmă pentru Maria. Peter, şoferul taxiului, părea tot mai agitat pe măsură ce se apropiau de casa ofițerului. Adresa primită de la Maria era cunoscută în Koln. Ca multe alte adrese, cutremurate atunci, în noaptea de cristal, de nebunia născută din cuvânt. A fost o noapte în care taxiul lui a tras de multe ori la casele devastate ale evreilor, cele mai multe magazine, şi a transportat oameni speriați, mai ales copii şi femei, spre adrese din cartiere mărginaşe. Mereu pe străzi lăturalnice pentru a evita grupurile de nazişti. Taximetriştii din Koln nu au salvat case de la distrugere dar au salvat vieți. De la această adresă, spre care un ofițer nazist infirm însoțit de o tânără neîndemânatică se îndreptau, a preluat un copil de şapte ani. Bunicul său a rămas să-şi păzească bunurile. Apoi, de câte ori trecea prin fața casei, privea cu insistență la uşa închisă, la draperiile trase, doar, doar, va apărea un semn de viață. Acum va intra în această casă. Şi era sigur că bătrânul nu îl va întâmpina.

O ajută să deschidă uşa. Apoi luă căruciorul din portbagajul maşinii şi, cu mare grijă, aşeză trupul inert pe scaun. Au intrat pe uşa din față într-un hol. Într-o parte, o sală mare al cărei mobilier trăda faptul că servea de magazin. În partea dreaptă, ascunsă de o perdea, o uşă

dădea într-un coridor din care puteai distinge existența altei încăperi, a unei bucătării şi a unei băi. La capătul coridorului, o uşă de exterior te conducea într-o grădină nu prea mare, aflată în paragină. Nici încăperile nu arătau prea bine. Mobilierul parțial distrus era nemişcat de multă vreme. Doar o cameră părea că a mai fost frecventată în timp. După inspecția locuinței, Peter duse căruciorul în singura cameră locuibilă. Se retrase spre magazin. Era ora prânzului şi întâmplarea părea o reprezentație. De la geamurile caselor învecinate, spectatorii nu aplaudau dar trăiau acest moment prin amintirea bătrânului evreu care le-a fost vecin. Pe stradă, câțiva soldați aflați în zonă, s-au oprit la vederea unui ofițer german, îmbrăcat într-o uniformă impecabilă, cu crucea de fier pe piept, semn al vitejiei în lupta corp la corp. Nu au salutat. Doar priveau un scaun cu rotile care purta cu nepăsare hainele militare rămase neimportante pe un trup fără vlagă.

- Numele meu este Maria. Maria Zeher. El este fratele meu. A avut un accident. De fapt nu mai ştiam nimic de el de multă vreme. S-a înrolat în armata germană. Am aflat din scrisoare că locuieşte aici.

Peter o privi pentru prima dată cu adevărat. Încerca să descifreze omul care îi vorbea atât de clar. Până la aceste vorbe, Maria era, pentru el, orice numai ceea ce spusese acum nu. Îşi aminti tremurul continuu al mâinilor. Păreau mâinile altei persoane. Dar glasul aducea linişte şi încredere. Se avântă pe un tărâm riscant, chiar periculos. Continua să o privească. Apoi i se adresă cu o voce nu prea prietenoasă.

- Aici a locuit un evreu. Avea un magazin. A dispărut.

Fără a mai aştepta o replică din partea Mariei, urcă în maşină şi se pierdu după primul colț. Perdelele continuau

să se mişte, dar Maria nu avea ochi pentru stradă. Ochii ei priveau în cuvintele şoferului. Va pleca din această casă cât mai repede.

Ernst părea cufundat în trecut. Un trecut pe care încerca să-l regăsească. În fața lui era Maria, iar el aştepta să fie ajutat. O privi pătrunzător. Încerca să înțeleagă ceea ce va fi Maria pentru el. I-a spus că îl va îngriji. Dar acum părea să-l evite. Erau lucruri pe care şi le reamintea. Putea să le reconstituie în cel mai mic amănunt. Evreul, Hans nebunul, cancelarul Austriei şi, apoi, căderea. O cădere fără sfârşit. Ştia că a stat pe un piedestal, dar nu putea lega momentele sale de glorie. În mintea sa existau doar alți oameni. Pe el nu se regăsea în amintiri. Mintea lui era o oglindă în care te priveşti şi vezi doar fundalul. Pentru el, Ernst Zeherr era un om invizibil. Doar că ei, oamenii, îl văd. Aşa cum era atunci când credea că totul i se cuvine. Tot ei, oamenii, îi plângeau agonia. Citea în privirile lor. Iar ochii traduceau minții toate gândurile lor. Chiar şi atunci când privirile îl ocoleau, aşa cum a făcut şoferul. L-a tratat cu multă grijă, dar a refuzat să-l privească.

După câteva zile, Maria a înțeles că locul ei nu era aici. Oamenii o evitau. Cumpărăturile erau prilej pentru vecini de a manifesta o răceală evidentă.

- Aş dori să găsesc pe cineva care să mă ajute cu fratele meu.

Vorbe aruncate în vânt la care nu primea un răspuns. Înconjurată de oameni, se simțea singură şi neajutorată. Iar în fața ei, doi ochi iscoditori pe care îi evita. Doar întrebările uzuale la care Ernst învățase să răspundă cu clipiri de ochi. O clipire lungă însemna un refuz, clipiri repetate arătau un accept. Direcția privirii țintea un obiect sau o uşă. Camerele erau acum luminoase, puteai privi de

pe stradă în încăperea din faţă, iar camera din spate oferea plăcerea unei grădini îngrijite, nu foarte aglomerată. Un copac nu prea înalt îşi arunca umbra asupra curţii interioare, iar florile mărgineau o alee care părea că se termină într-o fundătură. Doar o potecă îngustă, ascunsă de vegetaţie, răzbea printre două garduri sinuoase spre strada din spate. Aici, Maria se destăinuia cerului.

- Când am împlinit 10 ani am primit o rochie nouă. O rochie frumoasă pentru un copil frumos, spunea mama mea. Am îmbrăcat-o şi am ţâşnit fericită spre stradă. Rochia s-a agăţat de un cui al porţii pe care nu am avut puterea sau priceperea să o deschid suficient de larg. Atunci, am devenit conştientă că nu pot fi ceea ce vreau, ci doar ce mi-a fost hărăzit. Să port în mâini nesiguranţa mişcărilor. Am plâns toată ziua. O zi pe care am ţintuit-o în sufletul meu. Părinţii nu mi-au spus nimic. M-au lăsat să plâng, să devin conştientă de handicapul meu. Doar fratele meu râdea.

Vântul aluneca uşor printre şuviţele blonde, aducând pe fruntea Mariei prospeţimea serii înmiresmată de boarea unei toamne târzii. Un motan îi ţinea de urât seară de seară şi asculta cu răbdare glasul care nu se sfia să vorbească cu întunericul. Nu înţelegea de ce mângâierile noii lui prietene nu semănau cu ale altor persoane. I se părea că mâna ei îl mângâia dar îl şi respingea. Maria înţelegea frica motanului şi era recunoscătoare că acesta revenea mereu. Cum să explici unui motan care se lipeşte de mâna ta că aceasta nu te ascultă întru totul? În acea seară, singurătatea alături de motan era ascunsă de nori negri care ţineau razele lunii departe de micuţa grădină. Motanul se arcui sub mâna ei şi dispăru în noapte. Intră în coridor

şi aprinse lumina din curtea interioară. Aleea se arătă în conul de lumină care surprinse spre capăt o siluetă.
- Maria! Sunt Peter. Te rog stinge lumina.

Maria se retrase speriată spre uşă. Privi spre silueta care rămase nemişcată. I se păru că alături se mai afla cineva. Un copil.
- Maria, sunt şoferul de taxi.

Peste micuța grădină se lăsă întunericul, iar cele trei ființe intrară în bucătărie, însoțite de un motan fericit. De dincolo, Ernst asculta propria poveste din gura unui băiețel întors în casa sa.

14. Yoav

Băiatul cu ochi sclipitori, licuriciul cum îl numeau prietenii, se aşeză în fața lui Ernst. Plecase pe nesimțite din bucătărie lăsându-i pe Maria şi Peter cufundați în discuții pe care nu le înțelegea. Sau, mai degrabă, simțea că nu este bine să le asculte.
- Mă numesc Yoav. Ştiu că pe tine te cheamă Ernst şi că nu poți să te mişti şi să vorbeşti. Am venit să-ți țin de urât.

Ersnt, aşezat în fotoliul cu rotile, ridică pleoapele lăsând lumina slabă a becului să-i dezvăluie chipul dinspre care vorbele veneau într-o curgere lină. Pe chipul lui Yoav nu putea citi nici bucurie, nici milă. Doar o față senină care aştepta ca cel din fața lui să-i accepte prezența. Un uşor zâmbet încurajator răsări pe obrazul rotund încadrat de părul tuns scurt. Iar fruntea vorbea şi ea prin câteva cute nefireşti produse de ridicarea întrebătoare a sprâncenelor. Ochii, aproape rotunzi, îți imobilizau privirea de îndată ce îi întâlneai.

- Bănuiesc că nu ştii unde l-au dus pe bunicul meu. I-ai promis că îl ascunzi şi nu te-ai ținut de cuvânt. Eu nu aş fi făcut aşa ceva. Aici este casa mea, dar te las şi pe tine să locuieşti împreună cu sora ta. Chiar îmi place Maria şi cred că şi bunicul meu o să o placă.

Ernst închise ochii, dar ochii minții nu puteau fi închişi. Aceleaşi secvențe, proiectate printr-o voință străină de dorința sa, îl asaltau ori de câte ori încerca să-şi regăsească identitatea. Un bătrân evreu zâmbind, un nebun conştient de nebunia sa şi, mai ales, o vioară. Apoi un câine şi o cădere care nu se mai sfârşeşte. Căuta un sprijin în ochii surorii lui, dar privirile Mariei îl ocoleau. Cât de mult ar fi vrut ca ea să-l privească. Fără milă, doar atât cât să simtă că este şi el om. Să alunge acele chipuri care îl chinuiau. Şi acum era privit. Doi ochi scânteietori îi aşezau cugetul în timpul său. Aici, acum, departe de trăirile trecute. Redeschise repede ochii pentru a nu pierde acea privire. Cu mâna sa mică, Yoav îi prinse câteva degete în speranța de a-i captiva atenția. Apoi, cu aceeaşi intonație liniştită, îl întrebă privindu-l în ochi.

- Ştii să joci şah?

Ochii lui Ernst sclipiră o clipă în lumina slabă. Îi închise afirmativ, iar dintre gene se strecură o picătură care coborî până în adâncul sufletului său. Pentru prima dată, de când viața i-a dăruit amintiri, a simțit că dincolo de trup mai există ceva. Un ceva în care poți să-ți cureți ființa de păcatele trupului. Când deschise ochii, camera era goală. Rămase câteva clipe agățat în propria memorie şi încercă să realizeze dacă nu cumva a fost un vis. Se întâmpla mereu să ațipească şi să se trezească brusc din visele acelea în care pe el nu se regăsea niciodată. Dar acum se vedea pe el alături de un copil. *Un copil înseamnă*

un om şi un om care-ți vorbeşte te poate defini ca om. Acum sunt şi eu un om. Era mulțumit, chiar dacă părea a fi un vis. Şi, pentru prima dată după accident, buzele lui schițară un zâmbet. Închise din nou ochii şi se rugă ca visul, acelaşi vis, să-i inunde ființa. Un zgomot uşor îi alungă orice urmă de speranță. În fața lui stătea Maria. Îl privea altfel. Parcă era din nou sora pe care şi-o amintea. Sora care îi ierta răutățile şi căreia îi puteai citi în ochi doar iubire. O imensă iubire de oameni şi admirație pentru el, fratele său. Se simți îngrozitor că nu poate să-i povestească visul său, visul care i-a redat speranța de a se regăsi. Da, acum în oglinda minții apăreau secvențe din perioada de când plecase de acasă. Arogant, plin de el, crud, meschin. Toate apăreau ca o etichetă scrisă de cineva pe fiecare dintre imaginile în care se regăsea. El în uniformă, el autoritar, el extaziat de propria persoană, el mândru de fermitatea lui, el superior oamenilor, el devotat cauzei. Dar cauza lui nu mai avea nume, faptele au îngropat măreția vorbelor, iar cauza a devenit o plagă fără de sfârşit. El nu mai era printre cei aleşi, nu mai era mândru de ochii lui atât de albaştri. Simțea că ființa îi strânge gândurile ca într-o menghină din care va renaşte un alt el, un nou Ernst. Cel ce nu a fost vreodată, Ernst Zeher cu un singur „r”. Şi, undeva, nedefinit, parcă o umbră, o dedublare a sa, în care s-au pierdut, nu fără rezonanță în cugetul său, acele imagini de care dorea să scape. Ele erau acolo, în sufletul care abia acum i-a fost dăruit de Dumnezeu sau poate, cine ştie, era chiar sufletul lui Hans, nebunul lacului.

Din spatele Mariei, precipitat, un copil cu ochi scânteietori şi un zâmbet larg, îi puse pe genunchi tabla de şah. Aşeză piesele fără să-l privească şi apoi, cu mâna lui

de copil, îi prinse degetul arătător şi îl plimbă deasupra liniei pionilor privindu-l atent să înțeleagă când Ernst doreşte să facă prima sa mişcare. O mişcare într-o nouă lume. Lumea oamenilor în care l-a purtat el, Yoav, nepotul lui David.

15. O clipă cât o viață

Pentru Yoav, zilele prindeau rădăcini, lăsând timpului adierea slabă a speranței ascunsă în vorbe şoptite de un suflet îndatorat iubirii. În nopțile mai întunecoase avea voie să iasă în micuța grădină, unde amintirile se jucau vesele printre stelele înmărmurite, şi ele, într-o aşteptare continuă. Din scaunul lui cu rotile, în lumina slabă a lunii, Ernst vorbea cu ochii, implorând cerul şi soarta să-i fie redată curățenia pierdută în vacarmul vremurilor care au aruncat omenirea pe tărâmul autodistrugerii morale şi trupeşti. Maria se maturiza concentrându-şi voința asupra trupului lăsat pradă neşansei născute odată cu ea. Fără să vrea, mentalul îi părăsea propriile probleme, topit în devotamentul care îi era credință.

De ceva vreme, la câteva zile, în fața casei oprea o maşină elegantă. Maria se grăbea să deschidă şi să preia pachetele pe care şoferul unui om binevoitor şi înstărit le aducea unui ofițer german aflat în suferință. O dată pe săptămână, taxiul condus de Peter îi lua pe cei doi ducându-i la spital pentru un tratament de recuperare. La întoarcere, îl ruga pe Peter să treacă mai întâi pe la cimitirul luteran Melaten. Aici se aşeza lângă un mormânt îngrijit în care erau alăturate trei cruci. Pe una dintre ele era inscripționat un text în germană, turcă şi arabă.

Eu sunt sora ta, tu eşti fratele meu!
Eu sunt fratele tău, tu eşti sora mea!

Alături de fratele său, Ernst, veghea somnul de veci a unei familii pe care nu o cunoscuse vreodată. Dar cele trei nume îi produceau o emoție profundă. Acum ştia că vioara pe care a găsit-o în casă aparținuse Ailinei Krosler.

Aplecându-se să aranjeze lângă crucea Ailinei un buchet de flori, mâna Mariei pătrunse într-o mică ascunzătoare de unde luă un pachet. Ajunsă acasă, îl desfăcu cu grijă. Un act de identitate pe numele Eva Rospler şi a fetiței sale în vârstă de câteva luni. O surprinse numele fetiței, Ailin. În scrisoarea ataşată, erau câteva rânduri pentru ea şi datele personale ale Evei. Eva avea să sosească peste două zile, va sta în casa lor o săptămână împreună cu fetița ei. În pachetul pe care-l primise ultima dată pentru Ernst, se găseau lucruri necesare unui copil mic.

Dar zilele următoare erau deja agățate în nerăbdare şi aşteptare. Cei trei, Maria, Yoav şi Ernst, tresăreau ori de câte ori o maşină încetinea în dreptul casei. Îndoieli şi speranțe aşezate rânduri, rânduri, în bătăile inimilor.

În Koln, o familie se bucura de o trecere neobişnuită pe lângă autoritățile naziste, cu toate că mulți dintre aceştia îşi reprimau cu greu adevăratele sentimente. Dar, cine ar fi îndrăznit, pe față, să facă o aluzie nepotrivită la adresa familiei Oppenheim? Bancheri din tată în fiu, înnobilați de împăratul Wilhelm I, cu un adânc simț al devenirii evenimentelor, aveau relații în toate sectoarele publice şi private. În 1939, baronul Max Von Oppenheim, diplomat şi arheolog, primeşte sprijinul personal al lui Göring pentru o ultimă expediție la situl arheologic Tell

Halaf din Siria. Reuşeşte să-i convingă pe nazişti că sculpturile aduse de el sunt de origine ariană şi să nu naționalizeze muzeul deschis la Berlin.

O frunte înaltă, terminată cu două bolți dincolo de care părul negru se arcuieşte uşor, aducând un plus de impozanță la o statură atletică care te pironeşte cu ochi negrii, invitație să bați în retragere. Fruntea, uşor încrețită între sprâncene, îşi dispută întâietatea privirii cu bărbia ieşită din planul feței. Între bărbie şi ochi, o gură fermă cu buzele uşor strânse într-o aşteptare agresivă. Pomeții obrajilor urmează, împreună cu nasul, înclinarea feței, desenând parcă, pe întregul chip, o veşnică întrebare. A intrat în casă. Nu era nicio îndoială. Maria îl avea în față pe baronul Friedrich Carl von Oppenheim. Vizita sa i-a fost anunțată de Peter cu o zi înainte. Câteva pachete pentru un ofițer invalid, erau motivația aparentă a trecerii sale. Unele dintre ele îi erau adresate lui Yoav.

De când a acceptat propunerea lui Peter de a ajuta la scoaterea unor evrei din Germania, era prima dată când Maria avea o întâlnire cu altcineva decât cu acesta. De mai bine de o lună, prelua actele din ascunzătoarea disimulată la mormântul familiei Krosler şi aştepta ca prin tufişul din spatele grădinii să apară cei ce urmau să le folosească. Se întreba mereu cine ar putea avea atâta influență încât să deschidă ferestrele libertății pentru familii întregi de evrei. Baronul intră în casă şi se orientă cu uşurință, dând senzația că nu era la prima sa vizită aici. Se îndreptă cu pachetele spre bucătărie unde îl salută pe Ernst, după care, continuă să-l privească insistent de parcă ar fi vrut să-l dezbrace de trup, lăsându-i la lumină doar cugetul. Maria se plasă în spatele scaunului grăbindu-se să-l ducă pe Ernst în camera sa, dar, cu un gest scurt, baronul o opri.

- Aş dori să rămână cu noi. Ce face Yoav?
- Ca de obicei, citeşte în podul casei. Doriți să îl chem?
- Nu, în nici un caz. Închideți vă rog uşa. Vreau ca discuția aceasta să nu ajungă la urechile lui.

Câteva clipe de tăcere, asumată de baron, timp în care Maria se asigură că Yoav nu este prin preajmă. Reintră în bucătărie şi închise uşa.

Tăcerea se prelungi, mâinile Mariei se împreunară în încercarea de a-şi stăpâni emoțiile şi mai ales neliniştile. Nu îndrăznea să îl privească în ochi pe baron.

La aproape 40 de ani, acesta îşi purta cu furie propria luptă. Lucrurile pentru care s-a născut se depărtau tot mai mult de puterile lui. Hărțuit în urmă cu doi ani de Gestapou pentru desele vizite de afaceri purtate în mai toate țările lumii, obligat să fie un simplu spectator în gestionarea propriei bănci, mai avea doar un lucru pe care naziştii nu puteau să i-l ia. Obârşia. Şi, simțind mersul lucrurilor, şi-a adus micul său aport la a salva câte ceva din valorile în care credea. Influența sa era departe de a se fi stins, iar printre notabilitățile naziste erau grupuri care subminau politica lui Hitler.

Liniştea poate să înnebunească oamenii. Baronul ştia acest lucru şi, privindu-l în continuare pe Ernst, silindu-l să-l privească la rândul său, persista în tăcerea sa. Maria, la rândul ei, simțea presiunea pe care baronul o pune asupra fratelui ei. Mai încercă o dată să-şi scoată fratele din bucătărie, dar acesta, cu un gest autoritar, o opri.
- De fapt am venit să vorbesc cu fratele dumneavoastră.

Ochii lui Ernst se lipiră de podeaua bucătăriei, dar puteai să-ți dai seama că sângele îi răscolea inima şubrezită de lipsa de activitate.

- Am reuşit să-l găsesc pe bunicul lui Yoav. Este închis în Koln, nu a fost deportat ca evreu, dar a primit 10 ani de închisoare în urma plângerii tale. Poate fi rejudecat şi eliberat dacă îți retragi plângerea. Evident, dacă eşti de acord. Există totuşi o problemă. Va trebui să răspunzi personal la întrebările judecătorului şi ştiu că nu poți vorbi.

Se lăsă din nou liniştea. O altă linişte. O linişte vinovată de a fi neputincioasă. Apoi, uşor, precum adierea unui fluture asupra unei flori primitoare, câteva sunete încing aerul cu frumusețea lor.

- D
- D
- A

Ernst închise ochii şi rememoră în minte mişcările buzelor lui Yoav în după amiezile când, rămaşi singuri, acesta încerca să-l învețe să vorbească, să-l ajute să-şi mişte mâinile. Descătuşat, cu ochii larg deschişi, privind-o țintă pe Maria, umplu camera cu primul său cuvânt.

- DA!

Uşa se deschise, Yoav intră în bucătărie şi, fără măcar să salute, îi luă mâinile lui Ernst şi îl întrebă la rândul său.

- Îți retragi plângerea Ernst? Bunicul nu o să te certe!

De această dată, cuvântul era calibrat de o mişcare normală a buzelor. Un „Da” şi lacrimi vărsate de sufletul lui Ernst.

A doua zi, un ofițer german, decorat cu crucea de fier, intra, împreună cu sora lui, Maria, în camera judecătorului asistat de un ofițer de la Gestapo. Verificarea actelor, întrebări de rutină, puse de judecător aşa încât Ernst să poată răspunde cu un simplu „da”.

De atunci a trecut o săptămână şi cei trei aşteptau ca bunicul lui Yoav să revină în propria casă, alături de nepotul său. O aşteptare purtată seară de seară de bătaia vântului spre ziua de mâine.

Peter luă căruciorul din portbagajul maşinii şi îl aşeză, cu multă grijă, pe Ernst. Parcă a fost ieri când a făcut acest lucru pentru prima dată. Intrară în casă. În mijlocul bucătăriei, un copil de şapte ani respira uşor, într-un somn nedefinit, în brațele bunicului său.

Prima reacție a Mariei a fost să-i îmbrățişeze, aşa cum erau, strânşi unul în celălalt, să soarbă în propria trăire bucuria care transpira de sub pleoapele închise într-un gest de rugă a minții, să se împărtăşească cu iubirea care se desenase pe degetele care abia atingeau umerii lui Yoav. Fără să vrea, uşor, cu mâna atârnată undeva în spațiul fără de personalitate care despărțea două destine, la fel simțitoare, exclamă şoptit, ca pentru sine.

- O clipă cât o viață!

Uşor, bătrânul lăsă privirea să se nască în lumina unei zile de august, căutând parcă, fără grabă, să cunoască o nouă existență. Primii stropi de privire erau pierduți în strălucirea unei lacrimi, apoi raze cătau spre chipul împietrit al Mariei. Întregul trup, aşezat de întâmplare ca o lumânare arzândă în roşul obrajilor, se ondulă sub greutatea adevărului. A venit ziua socotelilor. Se întoarse şi se îndreptă spre uşă, având în minte un noian de gânduri mai întunecate decât negrul cel mai negru. Trupul ei nu va putea să primească decât ca o undă mortală acea privire care începuse să prindă contur în ochii bătrânului. Se ruşină de gândul ei în care îl numise bătrân pe bunicul lui Yoav. Din teamă se naşte deznădejdea, iar deznădejdea ne face neoameni. Şi ei îi era teamă, dar, cu toate problemei

ei, deznădejdea îi era străină. Ca să mângâi oamenii, sufletele lor, durerile şi suferințele, nu ai voie să guşti deznădejdea. O alungi din inima ta ca să poți schimba destinul altora. Când simți că te cuprinde, priveşti în jurul tău. O altă ființă îți va cere, din ochi, să-i dai o rază de speranță. Ajunse în prag şi, pentru prima dată, simți că ea, Maria, fetița care atunci când şi-a rupt rochița a realizat că menirea ei este să privească spre lume, nu spre neputințele proprii, ea, Maria, întorcea spatele omenirii întruchipate într-un trup firav şi era pe cale să treacă pragul deznădejdii. Pragul deznădejdii era acolo, în pragul uşii unei bucătării care dădea în coridorul unei case în care nu ar fi trebuit să se găsească vreodată. Picioarele au preluat controlul trupului, indiferente la cadrul de lemn care pentru minte nu mai era o simplă uşă. Dincolo de ea, ele, picioarele, vor coti pe coridor, apoi spre stradă. Poate acolo, printre oameni, privirea lui nu o va mai găsi. Ele ştiau doar că acum se vor înălța ceva mai mult, îndoind uşor genunchiul. Întâi primul, apoi, ascultător şi celălalt. Picioare, trup, câtă răceală. De parcă sângele în care ne imprimăm gândurile, în care înregistrăm bătăile inimii, şi-ar pierde subit memoria odată ajuns acolo, în picioare, ducându-ne unde nu ar trebui să fim. Dacă nu mintea, ci picioarele, mâinile şi gura ar naşte judecățile noastre...

- Maria, te rog, aşteaptă!

Glasul unei lumi părea a se strecura printre buzele uscate ale unei ființe plăpânde, aşezată pe scaun, într-o bucătărie în a cărei prag destinul o ajunse înainte de a-l trece.

- Maria, rămâi!

Urmară câteva zile de linişte. Maria simțea că locul ei nu mai era în această casă, dar nu îndrăznea să spună un

cuvânt despre plecarea la Salzburg. În plus, peste două zile, urma să vină Eva cu fetița ei, Ailin, şi gândea că ar putea să îi fie de folos. Hotărâ, în sinea ei, să amâne această discuție până după plecarea Evei. Ernst a renunțat la actul de proprietate obținut prin minciună. Bunicul lui Yoav avea lumină în ochi şi uneori intra în camera lui Ernst, închidea uşa, şi stătea acolo ore în şir. Ar fi dorit tare mult să afle ce îi spunea fratelui ei. Pe ascuns, îl iscodea din priviri pe Ernst. La masă, cei doi stăteau față în față şi, când se priveau, păreau a împărtăşi un mare secret. Deruta Mariei a crescut când, la întâlnirile tainice, a fost invitat şi Yoav. Temerile şi gândurile sale se pierdură printre orele de muncă neîntreruptă care urmară. Casa trebuia reorganizată. De când s-a întors bunicul lui Yoav, ea a dormit cu fratele ei. Acum, va dormi într-o cameră împreună cu Eva şi fetița. Yoav nici nu vroia să audă să-şi părăsească ascunzătoarea din pod, chiar dacă lucrurile se mai liniştiseră şi, legal, era în grija unei rude. Pe Ernst nu îl putea urca în pod, iar bunicului lui Yoav nu îndrănea să-i propună să doarmă alături de Yoav. Cam aceste erau gândurile care o frământau şi, totodată, o ajutau să uite. Avea de făcut ultimele cumpărături. Plecă lăsând ordine în camere, fără să se atingă de paturi. Când se întoarse, în bucătărie nu era nimeni. Se gândi că cei trei sunt din nou în camera lui Ernst, la acea întâlnire de taină la care ea nu fusese nciodată chemată. Intră în cealaltă cameră. Un pat mare trona în mijloc, lăsând spre perete un spațiu îngust, atât cât să poți să te strecori spre uşă, iar spre geam era aranjat un pătuț de copil. Uită de discreție şi deschise uşa camerei lui Ernst. Yoav şoptea cuvinte, iar bunicul său masa mâinile lui Ernst. Şi în mintea ei reveni aceeaşi idee, de această dată murmurată de vocea lăuntrică

pe care adesea oamenii nu o pot controla. *O clipă cât o viață*

16. Acolo unde amintirile cresc

Aparent nimic nu se schimbase în casa aşezată pe strada Jahnstrasse, situată în cartierul Neumarkt a oraşului vechi, la doar câteva sute de metri de bulevardul Hohenstaufering. Zilele frumoase ale lunii august priveau spre obloanele trase, menite să țină departe razele soarelui. Un bătrân şi un copil se căzneau să coboare în stradă un scaun rulant din care un tânăr, îmbrăcat mereu în uniformă, privea lumea cu tristețea unei vieți pierdute. O tânără ieşea în stradă şi revenea grăbită cu coşul plin de cumpărături. În una din zilele fiecărei săptămâni, un taxi oprea în fața casei. O scenă, ca o platoşă, care îndepărta orice suspiciune. În interiorul casei viața vibra de sentimente, tensiune şi teamă. O teamă asumată care mergea mână în mână cu inconştiența. Din ilegalitățile care bântuiau casa, se năşteau zâmbete, îmbrățişări şi mai ales speranță. Acum speranța avea un nume, Ailin. O față luminoasă, un suflet curat, câteva luni, drag de zâmbete şi lapte, ochi scânteietori, bucle negre, privire neastâmpărată, chef de plâns în plină noapte, vise curate ziua, obrăjori rotunzi, alături de o mamă radiind de fericire. O mătuşă care ardea de drag să o țină în brațe, un bunic cu ochii lăcrimânzi, un frate care nu îndrăznea să o atingă şi un tată care o iubea doar din priviri, roiau în jurul ei. Dacă pereții caselor ar avea simțuri, o mare dilemă ar creşte în gândul lor, neştiind dacă să tremure la răceala apăsătoare a străzii sau să lăcrimeze, martori ai duioşiei vieții dinăuntru.

Maria şi-a luat inima în dinți şi, cu riscul de a deconspira şi de a fi certată, forță destinul pentru a afla dacă bănuiala ei era întemeiată. Simțea că între cele trei morminte din cimitirul Melaten şi Eva exista o legătură. O spunea din priviri micuța Ailin. În plus, dacă ce credea era adevărat, nu se cuvenea oare ca vioara să-şi recapete casa şi, cine ştie, mai târziu, să facă parte din viața Ailinei? Direct, când cei trei bărbați erau în stradă, aduse cutia şi o deschise în fața Evei. Lemnul viorii era ascuns de semi-întunericul din cameră. Eva luă cutia şi se îndreptă spre grădină. Lacul roşu brun al viorii preluă razele soarelui, lăsând privirii o undă palǎ de lumină. Cu o față înțepenită în timp, privirea pierdută dincolo de gânduri, arcuşul lăsă în aerul nemişcat unde de frumusețe. Se opri după doar câteva acorduri şi, privind în ochii Mariei, spuse simplu:

- În cutie găseşti povestea acestei viori. Atât cât o ştiu eu de la soțul meu, Johan Krosler. Numele meu este Carolinne.

Ochii Carolinnei se pierdură sub pleoapele îngreunate de oboseala aşteptării. Îndoiala se ascundea în străfundul sufletului şi, din când în când, îşi arăta colții. Apoi, amintirea cuvintelor doamnei Ruth, soția baronului Friedrich Carl von Oppenheim, o linişteau. Exista un plan şi trebuia să creadă în el, documente false, un bilet pe nava TS Bremen pentru America. Odată trecută puntea de acces, pe 22 august, odată plecat ultimul soldat german de pe vas, vor deveni, ea, micuța Ailin şi Johan, o familie liberă, iar Johan va putea să-şi îmbrățişeze pentru prima dată fetița.

Târziu în seară, în liniştea unei nopți uşor răcoroase, la numărul 11, opri un automobil. Contrar obişnuinței,

baronul Friedrich Carl von Oppenheim nu venea la lumina zilei şi nu aducea pachete. Părea afectat, grav, preocupat de ceea ce urma să se întâmple peste două zile. Apoi vorbele căzură ca o ploaie rece de toamnă, venită de niciunde.

- Avem o problemă. A fost descoperit un act fals de acelaşi tip cu al tău. Utilizarea unui act similar devine riscantă.

Se lăsă o clipă de linişte pe care baronul se grăbi să o alunge.

- Avem o altă soluție, dar este necesară cooperarea lui Ernst. Ar putea pleca şi Yoav la unchiul său.

- Doresc să ajut.

De ceva vreme, Ernst reuşea să rupă câteva vorbe. Mai mult, putea să-şi folosească şi mâna dreaptă.

Era dimineața zilei de 22 august 1939, în portul Bremen. Pe chei, forfota obişnuită, dar şi multă tristețe. Pentru unele familii, tristețea ascundea fiori de bucurie. Părăsirea Germaniei naziste era aşteptată cu multă nerăbdare de către mulți dintre cei 1770 de pasageri.

O maşină opri aproape de puntea de acces. Un scaun rulant trezi curiozitatea soldaților aflați la postul de control. Observaseră efortul şoferului şi al unei tinere de a scoate din maşină un ofițer invalid. Cu un gest scurt şi voce fermă, doi soldați primiră ordin de a ajuta un ofițer german pe pieptul căruia strălucea Crucea de Fier. Tânăra fată se prezentă ofițerului şi îi întinse o scrisoare. Acesta o citi, după care controlă documentele celor doi. Câteva cuvinte şi cei doi soldați preluară scaunul rulant. Urcară la bord, urmați de Maria. Patria recunoscătoare oferea unui invalid de război plăcerea de a vizita cel mai mare vas german, înainte ca acesta să-şi înceapă călătoria spre

America. În scrisoare se menționa şi un zbor cu hidroavionul Heinkel HE 58, avion care trona pe puntea superioară a navei, îmbrățişat de o catapultă gata să-l arunce spre cer. Vizita dură două ore înainte ca Ernst să fie ajutat de cei doi soldați să ocupe locul operatorului radio din spatele pilotului. Apoi catapulta îşi făcu datoria, avionul descrise un arc de cerc şi se avântă în zbor uşor, la joasă altitudine, de-a lungul coastei. Maria le spuse soldaților că ar fi încântată dacă ar continua să viziteze vasul până la întoarcerea fratelui ei. După o oră, macaraua ridică hidroavionul pentru a-l repune pe puntea superioară. Pilotul se grăbi să-l scoată pe Ernst din carlingă înainte ca cei doi soldați să revină. Îl aşează în scaunul cu rotile. Dinspre punte se apropie un ofițer gesticulând nemulțumit că nu i se spusese despre acest zbor. La vederea colegului invalid salută scurt şi se retrase. După câțiva paşi reveni, apropiindu-se de Ernst. Acesta se depărtă cât mai mult de avionul din care se auzea un scâncet uşor. Ofițerul ridică piedica, întoarse scaunul spre el, blocă din nou roțile şi îi vorbi. După câteva cuvinte, dându-şi seama că Ernst avea dificultăți în exprimare, renunță la dialog, salută şi se întoarse. Ajuns în fața carlingii, se adresă pilotului.

- Am brevet de radiofonist, vreau să văd aparatura.

Prinse hotărât scara şi puse piciorul pe prima treaptă. Brusc, un strigăt disperat răsună pe punte. Scaunul rulant prindea viteză în drumul lui spre locul de desprindere a avionului de punte.

Maria stătea lângă soldatul care conducea camionul militar. Trupul neînsuflețit al lui Ernst începea ultima sa călătorie spre Salzburg. Şoferul nu îndrăzni să tulbure liniştea înfrățită cu durerea aşezate în sufletul Mariei. Se oferise singur să facă acest drum. Pentru ultima oară,

alături de cel căruia i-a fost şofer în ținuturile tiroleze. Când a dus bagajele Mariei în maşină, a revăzut acea vioară smulsă cu sălbăticie din mâinile neputincioase ale lui Hans, nebunul lacului. Încerca să refacă în minte imaginea acelui câine care păzea mormântul lui Hans şi se întreba dacă suntem chiar aşa de deosebiți față de animale. Plecarea din Koln îi apăsa cugetul cuprins de o mare nedumerire. Evreul, alungat de Ernst din propria casă, vărsa lacrimi de durere şi o ruga pe Maria să se întoarcă.

Nu toate zilele sunt la fel, dar în fiecare dintre ele putem alege. Mergem mai departe sau ne întoarcem acolo unde amintirile cresc şi se războiesc cu viitorul. Lăsăm minții calea deschisă spre necunoscut sau ne cufundăm în cea mai sigură certitudine, neființa. Clipă de clipă, devenim ceea ce gândurile ne spun a fi, iar fiecare gând concentrează alte gânduri trecute sau închipuite. Fără gânduri am stagna într-o stare nedefinită, fără bucurii şi dureri, copleşiți de vidul existențial. Lucrurile există, ființele există, interacțiunea însoțeşte totul şi transformă totul. Aduce mărire şi te pierde în fărâma țărânei. Creştem odată cu gândurile noastre şi murim fără amintirea lor. Poate doar sufletul, când renaşte din trupul rece, păstrează amintirile. Iar sufletul lui Ernst avea multe amintiri. Ale sale şi ale lui Hans, din multele sale discuții cu Dumnezeu.

17. Ho Feng-Shan

Trecuse o lună de când Maria Fehrer s-a întors în Salzburg. Zilele păreau a fi gemene. Oraşul, altădată plin de muzică şi frumuseţe, se ascundea în tăcerile străzilor. Doar un septembrie însorit îşi torcea zilele fără nicio grijă. Odată pe săptămână, mereu în altă zi, Maria Fehrer se îndrepta spre grădinile Mirabell. Îşi lăsa sufletul să zburde în voie printre rondurile încă sclipitoare de culori. În mijloc, sub privirile ocrotitoare ale lui Hercule şi Antaeus, stăteau la taifas, în răcoarea stropilor de apă aruncaţi cu dărnicie spre înaltul cerului, Prosperina, Elena, Aeneas şi Anchise. Dacă ridicai ochii, simţeai apăsarea născută din istorii îndepărtate, închipuite pe turnurile cetăţii Hohensalzburg. Dinspre geamurile acoperite cu verdeaţă, răzbăteau sunete care îndemnau la nemişcare. Doar copiii, în lumea lor fantastică, croiau poveşti în mişcarea lor perpetuă printre ronduri, zburau cu mâinile întinse a aripi, închipuindu-se păsări doritoare de înălţimi. Spre prânz, cu paşi mărunţi, calculaţi parcă anume să nu atingă vreodată o destinaţie, se îndreptă spre gară. Nu aştepta pe nimeni, dar aici simţea că oraşul trăieşte. Pufăitul trenurilor se împletea cu strigătele de chemare, de rămas bun, de bucuria regăsirilor, adâncind parcă mai mult sentimentul de singurătate care îi pecetluia cugetul.

Mai tăcuţi, cu privirile mereu căutătoare, puteai recunoaşte, fără greutate, un alt fel de oameni, agenţi nazişti care îşi petreceau vremea prin gară fără a avea gânduri de călătorie. Trenul de Viena se opri obosit,

ascuns într-un nor cenuşiu, pe prima linie a peronului. De cele mai multe ori, din uşile vagoanelor, chipurile călătorilor iscodeau mulțimea aflată în aşteptare. Semne de bucurie zburdau în mâinile ridicate mult deasupra capetelor. Alți călători coborau fără a arunca măcar o privire în jurul lor, grăbiți să se lase îmbrățişați de străzile oraşului ca simpli turişti.

Maria privea cu interes acest spectacol aşteptând parcă, să irumpă pe scena plină de personaje care îşi jucau propriul rol, în totală indiferență față de spectatorii care erau la rândul lor actori, o secvență care să-i rămână în minte atunci când cortina se va lăsa în linişte peste aerul leneş şi cald care învăluia clădirea gării. În uşa unui vagon se opri, privind cu insistență peronul, un călător care nu putea trece neobservat pentru simplu motiv că fața îi dezvăluia originea asiatică. Un chip liniştit, trădând prin privire o fire blajină, fixă câteva repere mişcătoare care păreau că îl luaseră de asemenea în vizor. Maria se sculă, privind cu atenție spre pasajul prin care acesta urma să părăsească gara. Doi dintre agenții care se instalaseră odată cu ea pe peron, îl blocară pe tânăr. În jurul grupului se crease un gol, călătorii schimbându-şi brusc traseul spre alte ieşiri.

Poate era acea scenă aşteptată să devină, mai târziu, o amintire de neuitat. Se apropie de grup şi întrerupse şirul de vorbe aprinse aruncate de cei doi nazişti spre interlocutorul lor care îi privea impasibil, fără să rostească o vorbă.

- Dacă doriți, aş putea să vă fiu translatoare. Sunt sigur că domnul vorbeşte engleza.

Un zâmbet apăru pe fața tânărului şi, într-o germană impecabilă, se adresă Mariei, continuând să-i ignore pe cei

doi.
- Sunteți, foarte amabilă domnişoară, cred că distinşii domni şi-au încheiat misiunea.
Apoi privind spre cei doi, continuă apăsat.
- Vizita mea în Salzburg a fost anunțată autorităților locale. Sunt aici pentru o acțiune culturală, în calitate de consul al Chinei.

Cei doi se depărtară, părând mulțumiți de modul în care şi-au îndeplinit misiunea. Consulul era avertizat că şederea lui în Salzburg nu trebuia să se prelungească mai mult decât este strict necesar. Cât despre tânăra care îndrăznise să li se adreseze, nu îşi făceau griji, le era cunoscut faptul că oamenii sunt ospitalieri şi, în aceste vremuri, dornici să câştige un ban arătând oraşul unui străin. În plus, la gât, avea un medalion din care zâmbea un ofițer german.

Maria roşi şi încercă să-şi ceară scuze, dar consulul i se adresă ca şi când ar fi fost vechi cunoştințe.
- Ai avut curaj să te apropii. Acum ştii cine sunt. Ai la fel de mult curaj să-mi fii ghid în oraş?

Într-adevăr, trebuia să dai dovadă de curaj pentru a-l însoți, ca cetățean german, pe consulul Ho Feng-Shan. Nu era nevoie să fii evreu ca să fi auzit de consul şi să-l prețuieşti. Era suficient să fii om. Doctor în economie politică al Universității din Munchen, Ho Feng-Shan şi-a început activitatea de diplomat al Republicii Chineze în Turcia . La doar 36 de ani este numit secretar al Legației Chinei din Viena, iar după anexarea Austriei, legația se transformă în consulat iar el este numit consul general. După noaptea de cristal din noiembrie 1938, consulatul din Viena, grație acestui om modest, devotat valorilor umane, a eliberat vize umanitare pentru mii de evrei,

permițându-le acestora să părăsească Germania. La Consulatul Chinei aşteptau zilnic zeci de persoane, în condițiile în care, toate ambasadele europene refuzau sistematic să acorde vize evreilor. Nu de puține ori, consulul fusese amenințat chiar şi cu pistolul, nu numai cu vorba.

Maria îl privea şi încerca să-şi stăpânească emoția. Un taxi îi lăsă lângă oraşul vechi de îndată ce trecură podul peste râul Salzach. Apoi, paşii li se adânciră în lumea muzicii şi a arhitecturii clădirilor. După trei ore, consulul o invită să ia masa împreună la un restaurant situat în unul din multele pasaje care plecau din Getreidegasse spre Universitatsplatz.

Pentru o clipă, privirile consulului se fixară pe medalionul Mariei. Fără a aştepta, Maria răspunse acestei priviri.

- Este fratele meu. A murit acum trei luni la Koln. A fost ofițer şi a suferit un accident în urma căruia a rămas paralizat. L-am îngrijit în ultimele luni de viață.

- Te rog să mă ierți. În China avem tratamente tradiționale care fac minuni, dar accidentele pot fi atât de crude uneori, încât nu este nimic de făcut.

În ochii Mariei se strecurară câteva lacrimi. Cu un glas nehotărât şi privirea aplecată, adăugă ca pentru sine.

- Nu a murit din cauza accidentului. S-a întâmplat pe vasul Bremen, în ziua plecării spre America. Trebuia doar să vizităm vasul, iar el s-a sinucis.

- Nu pot să-mi închipui câtă durere v-a pricinuit acest eveniment. Dar astăzi durerea ne însoțeşte la tot pasul.

Urmară câteva momente de tăcere în care cei doi îşi ascunseră gândurile în lectura meniului bogat oferit de restaurant. Mâncară vorbind despre locurile pe care tocmai

le-au vizitat. Doar că Maria părea să potrivească în mintea ei un alt subiect. Aştepta doar ocazia.
- Am fost mereu preocupat de religii. Am avut şansa să cunosc religia catolică aici şi pe cea musulmană când eram în Turcia. Aveam discuții interesante cu un diplomat german pe care îl respect foarte mult, preocupat şi el, nu numai de religii ci şi de începuturile civilizației umane. Un arheolog strălucit.
- Baronul Max Von Oppenheim?
- Da. Ai citit despre săpăturile lui din Siria?
- Am cunoscu un membru al familiei, pe Friedrich Carl von Oppenheim.

Fiecare dintre cei doi, începură să mediteze mai adânc asupra acestei întâlniri care părea tot mai plină de substanță. Apoi, consulul îşi aduse aminte că Friedrich Carl von Oppenheim urma să se întoarcă din America prin China şi cunoştea foarte bine împrejurările plecării acestuia. Tot cu vasul Bremen, în urmă cu exact trei luni.
- L-ați însoțit pe Friedrich Carl von Oppenheim?
- De fapt, am ajutat o familie de evrei să fugă din Germania. Fratele meu a încercat să distragă atenția unui ofițer german, aruncându-se în gol cu căruciorul în care era imobilizat.

Îşi ridică privirea şi consulul putu să citească în ochii ei. Nu urma unei dureri neîmpărtăşite de interlocutor, ci mulțumirea unei ființe care tocmai a reuşit să-şi elibereze sufletul prin sacra spovedanie. Privindu-l în continuare, Maria adăugă fără ezitare.
- La fel ca dumneavoastră, mă simt datoare să-i ajut.
- Da, acolo unde ura şi violența se naşte prin oameni, tot prin oameni trebuie să se nască dragostea şi speranța.

- Mi-ar face plăcere să mă însoțești, dacă nu ai alte planuri, la expoziția de ceramică chineză care urmează a fi inaugurată în această seară.

Maria avea alte planuri, de fapt, trebuia să fi ajuns de multă vreme în strada Theodebertstrasse, situată undeva în nordul orașului, dar nu se putea împotrivi acestei cereri.

Dacă treceai pe lângă prima casă care te întâmpina pe partea dreaptă, cum cobori strada Theodebertstrasse, ai fi putut auzi zilnic, chiar și astăzi până la ora prânzului, reluate la nesfârșit, acorduri ușoare, înecate în apăsarea gândurilor. Sunetele viorii te petreceau o bună bucată de vreme, dar gândurile le trăia doar micuța Hilda împreună cu mama ei. Refugiată la bunicii din partea mamei, după fuga din Germania, aștepta zilnic vești despre tatăl ei. Știau doar că este deținut pe șantierul de pe vârful Kehlstein, unde se construia vila lui Hitler. Au primit vestea, prin Maria, de la Hans, tatăl lui Josef. Maria ar fi trebuit să sosească de câteva ore bune și cântecul viorii se opri pentru ai auzi pașii. Avea în mână vioara dăruită de Carolinne. Când obosea să cânte, scotea cu grijă foile ascunse sub catifea și citea cu nesaț istoria acestei viori veche de 132 de ani. Acum, va așterne și ea, alături de cuvintele Carolinnei, cuvintele ei, tăcerile și speranțele ei, alături de această minune făcută să dăinuie veacuri. Cineva bătu cu insistență în poartă. După câteva momente, mama Hildei se întoarse palidă, cu un plic deschis în mână. Bunica o îmbrățișă, vrând parcă să o ferească de toate relele din lume. Și atunci a înțeles. A înțeles că printre miile de evrei dispăruți se afla și tatăl ei. Iar Maria nu era aici să-i plângă în brațe, în brațele unei surori mai mari trimisă de Dumnezeu în urmă cu o lună.

18. Accidentul

Hans se ridică de pe scaun la intrarea ofițerului. Alături, soția lui rămase împietrită, iar Josef simțea cum inima îi atingea pieptul. În urmă cu două zile, mânat de un gest care putea fi considerat ca nebunesc, Hans se avântase pe drumul care ducea spre şantierul reşedinței lui Hitler. Ajuns într-un luminiş, pe platoul numit Şaua Calului, se strecură printr-o crăpătură îngustă dintre două stânci, ascunsă privirii de câțiva arbuşti care se încăpățânau să trăiască înfigându-şi rădăcinile în oazele de pământ pierdute în locuri ferite de vânt şi ape. Dincolo, chiar sub coasta destul de golaşă, se deschidea o cărare săpată de vreme în piatra muntelui, ascunsă de peretele aproape vertical care se ridica spre vârful Kehlstein. Cărarea urca paralel cu drumul pe care erau transportate materialele pentru construcția reşedinței. După o jumătate de oră, ajunse într-un loc mai larg de unde puteai auzi forfota de pe şantier. Deasupra lui, pe marginea platoului unde se ridica Cuibul Vulturilor, cum i se spunea noii reşedințe a lui Hitler, atârnau amenințător stânci, pe jumătate desprinse din munte, gata să se prăbuşească spre vale. Era singura margine a platoului care nu era păzită de soldați şi unde deținuții veneau să se aşeze în puținele clipe de odihnă. De jos, puteai simți siluetele răspândite printre colțuri de stâncă. Cu spatele rezemați de piatra încălzită cu generozitate de soarele unui septembrie călduros, îşi umpleau minutele de odihnă cu imaginea unei privelişti liniştitoare, peste care zburau, planând spectaculos sau înălțându-se în bătaia zgomotoasă a aripilor, vulturi cuprinşi de frenezia libertății. Căută prin tufişurile alăturate şi găsi un sac din care scoase un costum de

deținut. Îl întinse pe potecă, dându-i forma unui om căzut, după care turnă peste el vopseau roşie adusă într-o sticlă. Acoperi o parte din costum cu crengi proaspăt rupte pe drum, lăsând privirii doar spatele îmbibat de vopsea. Se întoarse pe poteca ştiută doar de cei din partea locului şi, ca în fiecare seară, împreună cu fiul lui, Josef, intră în biserica San Bartolomeo unde preotul îi primi cu o binecuvântare.

Odată pe săptămână, părintele urca în lagăr pentru o slujbă. Erau, pentru deținuții care doreau, câteva momente sacre în care simțeau că măcar Dumnezeu nu i-a părăsit. Aşa l-a găsit părintele pe tatăl Hildei. Acum, aproape regreta că i-a spus lui Josef. Acesta a venit a doua zi cu un plan de evadare. La început părea un scenariu absurd, mult prea simplu, dar pe măsură ce-l analizai nu puteai să nu-i dai şi şanse de izbândă. Şi apoi, tatăl Hildei nu trebuia să ştie cine este amestecat. Guni, cum îi spuneau vecinii, era un evreu austriac iubitor de munte. Venise într-o vară să vadă locurile acestea şi rămase aici, colindând cu nesaț munții, împreună cu turiştii cărora le era ghid şi instructor de cățărări. Decizia trebuia să fie a lui Guni, iar acesta nu ezită nici măcar o clipă.

- O jumătate de oră de odihnă.

Acestea erau vorbele pe care Guni de abia aştepta să le audă. Se strecura spre marginea platoului unde, din spatele unui bolovan desprins din munte şi oprit în drumul său spre lac de o ridicătură de pământ, cu o bucată de lemn îndepărta pământul, aşezând două pietre ca sprijin. Timp de o săptămână, zi de zi, în fiecare pauză de odihnă, îşi desăvârşea opera. Când simți că bolovanul apăsa pietrele, se simți cuprins de o mare uşurare. În noaptea următoare se strecură din baracă purtând un sac în mână. Curtea era

luminată, dar soldații de pază erau aşezați în colțurile perimetrului, atenți mai mult la gardurile înălțate pe cele trei laturi decât la ce se întâmplă în interiorul curții. Se strecură în spatele magaziei de unelte. Cu câteva zile înainte, lucraseră cu corzi lungi pentru a se înhăma la deplasarea unor trunchiuri de copac. Fiecare unealtă era inventariată la ieşire şi la înapoiere. Atunci, când a înapoiat colacul, a avut grijă să-l sprijine lângă o scândură sub care se putea zări un colț de lumină pătrunzând din exterior. Culcat, se târî până găsi scândura, îşi strecură mâna înăuntru şi căută capătul frânghiei. O trase afară. Mai rămânea să ajungă, fără să facă zgomot la marginea prăpastiei. Luminile erau ațintite asupra curții. Se strecură cu uşurință printre bucățile de piatră. Trecu frânghia printr-o gaură destul de largă făcută în gura sacului, apoi îl lăsă să alunece spre vale. Număra în gând fiecare metru de frânghie desfăşurată. Cunoştea bine locul. De unde se afla, până jos erau cam 20 de metri. Frânghia, îndoită în două avea 15 metri. Cu cât reuşea şi el să se aplece mai putea câştiga un metru. Trebuia să caute ca sacul să ajungă cât mai jos, dar să rămână sprijinit pe ceva pentru a nu cădea în vale. La primele două încercări, ajunse la capătul frânghiei fără a reuşi să găsească un sprijin. Şi totuşi, ştia că pe peretele abrupt există destule tufişuri care ar fi putut sprijini sacul, uşor îngreunat de un costum de deținut şi câteva pietre. La a treia încercare, când din coardă mai rămăsese cam un metru, simți că aceasta nu mai era întinsă. Cu grijă, lăsă un capăt al frânghiei liber şi începu să tragă de celălalt. Uşor, reuşi să recupereze întregul colac. Spera ca sacul să fi rămas la locul lui. Cu un cuțit improvizat dintr-o tablă, tăie o bucată de vreo 6 metri din frânghie pe care o ascunse în tufişul de lângă bolovanul

care avea să-i redea libertatea, cum îşi spunea în gând, zi de zi. Mai liniştit, reuşi, fără greutate, cu ajutorul unui băț, să împingă în magazie coarda rămasă şi să se strecoare în baracă.

În ziua următoare, în pauza de odihnă, începu să arunce cu pietre în vale, chiar de lângă bolovanul care stătea acum într-un echilibru precar. Ecouri tăioase urcau din vale spre amuzamentul deținuților care simțeau că soldații se vor enerva. Un soldat se îndreptă spre el, apostrofându-l.

- Încetează deținut!

- De ce? Nu am voie să arunc cu pietre? Nu fac niciun rău.

Continuă să arunce. După câteva clipe, alți deținuți se apropiară amenințător de marginea platoului, lansând pietre printre copacii din care, speriate, îşi luau zborul tot feluri de păsări. Soldații se grăbiră să-i îmbrâncească pe curajoşi spre mijlocul platoului şi, înainte ca timpul de odihnă să se fi terminat, dădură comanda de întoarcere la lucru.

- Părinte, sunt gata. Sacul este în vale. Bolovanul stă să cadă.

- Eşti hotărât?

- Mai mult ca oricând.

- Să nu vii în sat. Lângă haine vei găsi acte şi bani. Mergi în Salzburg, în grădinile Mirabelle, înainte de prânz. Acolo vei găsi o fată care te va ajuta să comunici cu familia ta. Se numeşte Maria.

- Cum o recunosc?

- Urmăreşte mâinile tinerelor din parc. Mariei îi tremură uşor mâinile.

- Ştie că voi veni?

- Nu o putem avertiza decât săptămâna viitoare.

- Nu pot aştepta până atunci. Voi risca.
- Întreab-o dacă se numeşte Hilda. Aşa îi vei atrage atenția şi te va asculta.
- Atunci, mâine, la ultima pauză.
- Mâine. Ai grijă. Nu vei avea pe nimeni alături, să te ajute.

Un dialog, ascuns în spatele unei spovedanii făcută cu pioşenie într-un colț amenajat special pentru vizitele părintelui, aruncă inima lui Guni într-o stare de efervescență care cu greu putea fi stăpânită.

A doua zi, în ultima pauză de odihnă, puțin înainte de lăsarea înserării, Guni se apropie de locul care părea să-i fie atât de drag. Nu mai aruncă cu pietre, ci începu să cânte o veche melodie austriacă. Soldații îl priviră fără să-l mai ia în seamă. Ocoli stânca şi se aşeză în fața ei, continuând să cânte. Un soldat se apropie la câtiva paşi.
- Vezi că o să cazi şi o să-ți rupi gâtul!

Soldatul se sprijini cu spatele de bolovanul imens aflat în fața sa. Câteva clipe şi pietrele de sprijin urmau să lase bolovanul să se răstoarne în vale. Guni nu apucă să se ascundă în tufişul alăturat de unde cu o scândură trebuia să înlăture definitiv pietrele, când bolovanul o porni la vale însoțit de strigătul soldatului. Se aruncă în tufiş şi scoase şi el un strigăt strident. Soldații şi deținuții se precipitară spre marginea platoului ascultând ecoul născut de săriturile bucății de stâncă printre copacii întâlniți pe versant. Doi metri mai jos, cu piciorul rupt, agățat de rădăcinile ieşite ale unui arbust, soldatul încerca să-şi mențină poziția precară de echilibru. După câteva minute îl traseră pe platou sub privirile întrebătoare ale ofițerului de serviciu.
- Nu am vrut! M-am sprijinit de bolovan şi acesta a luat-o la vale. Unde este deținutul care stătea în spatele lui?

Priviră în jur, apoi, o mână le îndreptă atenția spre un loc deschis. Undeva, mai jos cu vreo douăzeci de metri, corpul deținutului zăcea zdrobit pe un mic platou, în parte acoperit de crengile rupte de bolovan în căderea sa.

- Toată lumea înapoi. Alinierea pentru apel!

Apoi spuse soldaților.

- Este prea târziu să coborâm după corp. O să-l luăm mâine, dacă nu îl iau animalele la noapte.

- Cu ce vă pot ajuta domnule ofițer? întrebă Hans încercând să pară liniştit.

- Ieri, o stâncă s-a desprins şi a zdrobit un deținut. Azi nu i-am mai găsit corpul. Am găsit doar urme de sânge. Posibil să fi fost târât de animale.

- Îmi pare rău să aud asta. Mereu cad bolovani de pe versanți.

- Am auzit că mergeți mult pe munte. Dacă îi găsiți din întâmplare rămăşițele, vă rog să-l înmormântați.

- Aşa o să fac, dacă îl găsesc, spuse Hans sprijinindu-se uşor cu mâna de masă pentru a-şi ascunde emoția.

- Poate îi faceți şi o cruce. Numele lui este Gideon Shalick. Avem o adresă în Salzburg. O să-i anunțăm familia. După câteva clipe adăugă. Deşi evreu, venea la slujbele părintelui. Poate spune câteva rugăciuni pentru sufletul lui.

- O să-i comunic. Dumnezeu să-l odihnească!

- Dumnezeu să-l odihnească!

Ofițerul se îndreptă spre uşă. Din prag se întoarse şi, privind spre băiat, spuse zâmbind:

- Copii sunt inteligenți. Am şi eu un băiat cam de aceeaşi vârstă cu băiatul dumneavoastră.

Se despărțiră, strângându-şi cu căldură mâinile. Din curte, Hans îşi chemă fiul afară. Îl cuprinse după umeri şi îi şopti.
- Se pare că ofițerul te cunoaşte.
- Am fost să mă asigur că animalele nu au răvăşit sau luat hainele. L-am întâlnit în pădure, la întoarcere.
- Josef, de ce crezi tu că am folosit vopsea, nu sânge de găină?
- Te rog să nu-i spui mamei.
- Nu o să-i spun. Ne-ar omorî pe amândoi.
Se întoarseră în casă şi îşi continuară cina sub privirile încă neliniştite ale doamnei Heinrich.

19. Evadarea

Printre copacii situați pe versantul care mărgineşte lacul Koningsee, săgetau raze sărăcite de lumină de către ceața care cobora în vale. Vântul îndoia fără milă vârfurile brazilor care se încăpățânau să reziste curgerii ciclice a intemperiilor. O nouă toamnă cu ploi şi soare care îşi disputau dragostea pământului, o viitoare iarnă înfăşată în frigul alb, alunecându-şi zilele pe oglinzi de gheață, o nouă primăvară muşcând omătul cu dinți de soare şi mult aşteptata vară, crăiasă a universului de vietăți şi lucruri lăsate cu dragoste şi dărnicie de o ființă neîntrupată, pe care sufletul omului o caută dincolo de ceruri, în propria-i credință. La câțiva metri în spate, zdrobiți de greutatea armurii care încătuşează mințile, o mână de oameni a căror

putere stătea în arme şi doctrine, încercau să încovoaie minți născute să-şi poarte cu demnitate obârşia într-o lume construită prin esență în spiritul libertății. Iar el, Guni, tocmai a luat acestor ființe bucuria de a sorbi, în prag de noapte, măreția libertății culese cu privirea din înaltul munților înfipți ca nişte colonade antice în bolta cerului care lăsa în neant pâlpâiri de lumini căzătoare. Era sigur că ofițerii vor construi un zid pentru ca nici un deținut să nu se mai apropie de hăul care putea însemna libertate.

Şi-a cântărit şansele. Dacă cineva putea să evadeze, sigur el era cel mai în măsură să o facă. Pe acest versant, aproape golaş, făcuse sute de coborâri şi escaladări. Cunoştea ieşiturile de piatră cărora le-a încredințat nu de puține ori viața sa şi a celor pe care îi instruia. Era însă conştient că punerea în scenă a propriei morți, cu dispariția cadavrului, nu era convingătoare în ochii celor care vor ancheta accidentul. Dar avea speranța că, între o evadare uşoară şi un accident de muncă, naziştii vor prefera să raporteze moartea lui. El trebuia doar să facă totul cât mai credibil. Reflectoarele erau deja aprinse, deținuții, înghesuiți în barăci, îi plângeau dispariția. Dimineață, când trupul lui nu va fi găsit, sigur vor lua în calcul şi evadarea. Va fi oare pentru ei acest gest un postament pe care să-şi clădească speranța, sau, dimpotrivă, actul nedemn prin care un camarad le-a înşelat încrederea înrăutățindu-le viața? Dar toate acestea erau trecut. Precum bolovanul prăvălit spre apele lacului, şi acțiunea sa nebunească luase drumul fără de întoarcere spre întrebări care aşteptau un răspuns. Pas cu pas, va trebui să dea piept cu aceste întrebări puse de viață şi va fi obligat să-şi asume răspunsurile. Dar până acum nu făcuse oare acelaşi lucru?

Se apropie de marginea versantului. Găsi cu uşurință

primul prag spre libertate întrupat de un vârf născut din stânca acoperită de ridurile săpate de apele căzute din vârfuri. Desfăşură frânghia îndoind-o peste ridicătura găsită şi se lăsă să alunece, încercând totuşi să evite contactul cu peretele stâncii pentru a nu lăsa urme. Când se apropie de capătul corzii, căută cu picioarele puncte de sprijin. Se lipi de stâncă şi trase coarda de unul din capete, apoi găsi o altă ieşitură peste care să îndoaie frânghia. Repetă această operație de patru ori înainte ca picioarele să găsească primele tufişuri mai răsărite. Prima etapă se încheiase. Acum urma punerea în scenă. Ceața coborâse deasupra lacului, lăsând luna să-şi strecoare paloarea printre brazi, îndulcind negura nopții. Găsi cu uşurință pachetul cu haine. Se schimbă şi verifică rapid actele şi banii, apoi strânse hainele pătate de vopsea în sacul ascuns sub crengi. Rupse din postavul hainei câteva petece pe care le răsfiră în locul în care ar fi trebuit să se prăbuşească. Dintr-o sticlă, le stropi cu sângele unei biete găini sacrificate în scopuri nobile. Urmând cărarea, lăsă alte urme de sânge încă câțiva metri, exact până unde aceasta se înfunda într-o prăpastie care continua peretele abrupt de deasupra. Strânse apoi toate rămăşițele, le puse în sac şi plecă în direcție opusă. Ieşi printre cele două stânci în drumul principal, dar în loc să o apuce spre sat, coborî spre malul lacului. Ajuns acolo, puse câteva pietre în sac şi, cu ajutorul unei prăjini culese pe drum, îl lăsă să se afunde la câțiva metri de țărm, unde apa depăşea doi metri. Simțea cum, odată cu sacul, îşi îneca obida adunată în ultimele luni, iar răsuflarea lacului îi umplea ființa de speranță. Făcuse ce trebuia să facă. Acum urma partea cea mai grea. Aşteptarea. Trebuia să aştepte până când noaptea îl va adăposti din nou în mantia ei neagră.

Ziua, care altădată întruchipa scena vieții pe care se zbenguiau vorbe, zâmbete, lacrimi şi mai ales multă căldură culeasă din ochii celor dragi, îi era acum duşman. Se ascunse într-o adâncitură aflată sub rădăcinile ieşite ale unui brad bătrân şi încercă să închidă ochii. Până se crăpa de ziuă ar putea încerca să doarmă. Apoi va asculta foşnetul pădurii, lătratul câinilor şi îşi va schimba ascunzătoare cât de des posibil.   Spre seară, convins că nimic nu se mai putea întâmpla în preajma sa, reuşi, în sfârşit să adoarmă. Un somn agitat, în care visul îi aducea în subconştient întreaga desfăşurare a evadării. Se trezi speriat în plină noapte. Plecă spre drum. Era trecut de miezul nopții şi trebuia să ajungă în buza satului unde era ascunsă o bicicletă. Drumul spre Salzburg era mărginit de o pădure deasă care întorcea amplificat orice zgomot de maşină, fapt care îi oferea destul timp pentru a se ascunde în spatele copacilor. În zorii zilei era în Salzburg, amestecat printre oamenii care se grăbeau spre locurile de muncă folosind, ca şi el, bicicleta. Era mult prea devreme pentru a merge în grădinile Mirabell. Cu fiecare clipă, se simțea copleşit de dorința de a trece în partea cealaltă a oraşului, să arunce o privire pe strada în care locuia mama soacră. Dar îşi înfrâna nerăbdarea, fiind conştient că dacă nu i-a reuşit înscenarea, sigur casa este supravegheată. Se aşeză la o masă retrasă a unei cafenele, şi îşi permise o cafea aşa cum nu mai băuse de foarte multă vreme. Întinse plăcerea până la epuizarea nerăbdării de a mai face un pas spre sfârşitul acestei aventuri. Dar, oare, va fi un sfârşit? Dacă Maria nu va veni astăzi în Mirabell? Va trebui să-şi găsească un adăpost până mâine. Avea oare dreptul să-şi pună în pericol prietenii? Încercă să alunge aceste gânduri. Brusc, se ridică, lăsând în ceaşcă o ultimă gură de cafea.

Trecu pe lângă Mirabell şi se îndreptă spre gară. Cum de nu se gândise? Aici era locul cel mai potrivit să afle dacă evadarea sa fusese raportată sau dacă, cei din lagăr, au acceptat versiunea accidentului. Lăsă bicicleta într-un colț al pieței şi se apropie de clădire. Lumea intra şi ieşea fără a fi controlată. Se apropie de una dintre uşi şi intră pe peronul gării. Trecu pe lângă un SS-ist care părea mai atent la ce se petrece în jur, dar îşi dădu seama că acesta nu urmăreşte ceva anume. Cumpără un ziar şi se aşeză pe o bancă. Începu să citească fără să înțeleagă prea bine sensul cuvintelor. Simțea că, citind, îşi depăşea starea de teamă pe care acum o simțea mai mult decât atunci când cobora masivul stâncos. Când un tren intra în gară, privea spre uşile vagoanelor. Nu erau controale. Oamenii coborau sau urcau fără cea mai mică oprelişte. Într-un târziu se ridică şi se îndreptă spre grădinile Mirabell. Avea de mers, pe jos, cel mult zece minute. Lăsă bicicleta unde o pusese inițial. Ştia că dacă va avea nevoie de ea, o va găsi tot acolo.

Cuprinse dintr-o privire oamenii care forfoteau de colo colo printre rondurile de flori pe care el nu avea starea să le admire. Apoi, fixă băncile. În jurul lor se jucau, fără nicio grijă, copii care nu înțelegeau de ce bunicii lor au devenit dintr-o dată atât de serioşi, de preocupați de ce se întâmplă în jurul lor. Le cerşeau din ochi zâmbetele cu care fuseseră obişnuiți. Guni îşi adânci paşii pe aleile parcului, urmărind cu atenție tinerele fete. Căuta o tânără, slăbuță, potrivită de statură, despre care ştia, ca element definitoriu, că are un tremur uşor al mâinilor. Spre norocul lui, marea majoritate a celor din parc erau copii sau oameni trecuți demult de tinerețe. Ajunse în dreptul teatrului. Uşa era deschisă, iar alături un

afiş te îndemna să vizitezi o expoziție de ceramică din China. Era ultima zi pentru vizitatori. Fără a mai sta pe gânduri intră şi încercă să se concentreze asupra obiectelor expuse. Mai era o oră până la prânz. Avea nevoie să fie ocupat, să contrabalanseze această senzație de dilatare a timpului. Expoziția ocupa două camere, obiectele erau aranjate în vitrine de sticlă cu etichete explicative. Puteai să vizitezi expoziția în zece minute, sau să stai ore întregi, admirând coloritul şi forma vaselor cu înscrisuri care erau ele însele opere de artă. Rămase mai mult în dreptul unei vitrine în care era expusă o colecție de farfurii aşezate în ordinea cronologică a dinastiilor. Se hotărî să părăsească expoziția pentru a-şi relua căutările în Mirabell. Mai era un sfert de oră până la amiază şi aleile erau mai puțin populate, iar tinerele lipseau cu desăvârşire. Îl apucă o undă de îndoială şi chiar începu să mediteze la ce va face în continuare, când, auzi, chiar în spatele lui, cum un domn se adresa unei tinere cu numele Maria. Se întoarse. Acum era sigur că Maria Fehrer, pe care o căuta cu disperare, nu ar fi putut trece neobservată. Părea un trup firav, dar lipsit de complexe, cu tot tremurul uşor al mâinii stângi în care ținea o geantă. Simțindu-se privită, îşi sprijini mâna de celălalt braț. Cu spatele, un tânăr îi vorbea despre Viena. Maria se aplecă uşor şi imediat acesta îşi opri micul discurs. Apoi amândoi se întoarseră şi urcară treptele teatrului, îndreptându-se spre expoziție. Cuprins de panică, Guni se grăbi să le taie calea chiar în fața intrării. Fără să ezite, spuse dintr-o răsuflare:

- Maria! Sunt tatăl Hildei!

Avea privirea ațintită rugător spre ochii Mariei. Aceasta avu o tresărire şi rămase fără să spună vreun cuvânt. Abia atunci, Guni observă că tânărul cu care Maria

discuta nu era austriac, ci asiatic. Cu privirea plecată, făcând un pas înapoi, adăugă:
- Vă rog să mă scuzaţi.
- Maria, îl cunoşti pe acest domn?
- Nu îl cunosc, domnule Consul, dar o cunosc pe Hilda
Apoi, palidă, adăugă. Tatăl ei este închis într-un lagăr.

Consulul îl luă hotărât de braţ pe Guni, şi îl împinse spre intrare. Guni era departe de a se împotrivi. Aştepta doar să poată vorbi. Toţi trei intrară într-un birou spaţios.
- Aştept explicaţii, domnule!

În lagăr se vorbea mult despre consulul Chinei, ca despre un înger al evreilor. Mulţi au scris familiilor rămase în libertate să ceară viză pentru China, chiar cu riscul de a nu se mai vedea vreodată. Guni, cu lacrimi în ochi, povesti despre evadarea sa. Încet, încet, cei trei depăşiră momentul de surprindere şi încercau acum să clădească o viziune nouă asupra evenimentelor. Maria recunoscu în omul din faţa sa portretul sufletesc pe care Hilda i-l descria cu mult dor, ori de câte ori aceasta îi aducea veşti de la biserica San Bartolomeo. Acum îl privea rugător pe consul. Acesta o invitase să se alăture consulatului ca angajată, dorind să ţină, prin intermediul ei, legătura cu familiile care primeau vize. Era important să ştie, câţi dintre aceştia vor pleca, cu adevărat, în China. Iar Maria era persoana potrivită, care să îi convingă să spună adevărul. Tot de la Maria ar fi trebuit să afle dacă autorităţile germane respectă vizele acordate de Consulatul Chinez. Maria acceptase. Ca şi cum le-ar fi citit gândurile, Guni spuse:
- Suntem gata să găsim refugiu în China.
- Nu trebuie să vă grăbiţi. Deocamdată va trebui să vă aducem în siguranţă în Consulatul Chinei, să vă facem rost

de alte acte şi apoi să vă scoatem din Consulat, fără ca agenții de pază să afle.
După o scurtă pauză, continuă:
- Pentru moment, agenții nu controlează cu sârguință maşinile consulatului. Veți veni la Viena cu maşina care aduce exponatele.
- Maria, ai putea să mergi să le spui că am evadat?
- O să merg chiar astăzi.

Fața lui Guni se lumină într-un zâmbet larg transformându-l, pentru prima dată după evadare, într-un om liber. Acum va fi liber odată cu eliberarea familiei lui din coşmarul nesiguranței. Dar consulul îi curmă această bucurie.
- Nu cred că e bine ca familia dumneavoastră să afle. Dacă încă au dubii privind accidentul pe care vi l-ați înscenat, sigur vă vor interoga soția, poate şi fiica. Şi cred că vor putea citi pe fețele lor adevărul. Ar fi bine să aşteptați cel puțin încă două zile, până când veți fi în siguranță în clădirea consulatului.

Urmară, din nou, câteva clipe de tăcere, sparte, în cele din urmă, de vocea tristă a Mariei.
- Nu am puterea să o văd pe Hilda fără să-i spun. Nu o mai vizitez până când nu ajungeți la consulat.

Cei trei nu bănuiau cât de repede s-au grăbit autoritățile să anunțe familia, că Gideon Shalick a decedat într-un accident de muncă pe care şi l-a provocat singur prin nesăbuință. Acolo, într-o casă, pe dreapta, cum cobori pe Theodebertstrasse, lacrimile curgeau fără încetare. Şi vor mai curge încă două zile, chiar dacă ochii se vor hrăni cu stropi de suflet.

20. Visul

Maşina cu însemnele consulare ale Chinei alerga pe şoseau aproape pustie, depărtându-se de peisajul fastuos al Tirolului. În interiorul dubiței pătrundea cu greu o undă de lumină care se plimba ca limba unui metronom pe cutiile fixate în chingi. Mintea lui Guni măsura distanța în stări sufleteşti. Binecuvântarea oamenilor, prostia oamenilor, aroganța oamenilor, solidaritatea oamenilor, toate se împletesc într-un fuior ce răvăşesc gândurile. Timpul trăieşte monotonia drumului, adunând în clipe tensiunea aşteptării. Ființa refuză să trăiască dincolo de hotarul întâmplărilor recente. Imaginile reapăreau într-o oglindă a minții, generând zvâcniri haotice. Secvență cu secvență, secundele se scurg rescriind trecutul. Aerul mângâia caroseria, acompaniind parcă zbuciumul devenit demiurgul lumii. Din lenea timpului se năştea o umbrelă care absoarbea în cupola deschisă precum o poartă a abisului, din ce în ce mai rapid, gânduri, imagini, trecut, viitor.

Într-o mişcare continuă, paşii se încrucişau cu vorbele aruncate din grădini scufundate în zorii dimineții. Încercă să se surprindă mergând, dar nu reuşea decât să constate că vorbele dispăreau în spatele lui, intrând în grădini pătrunse de tăcere, în timp ce alte vorbe, sau aceleaşi vorbe, îl îndemnau să meargă. Alături, cu un surâns neîntrerupt, chipul Hildei îi hoinărea privirea arătându-i undeva un capăt de drum. Apoi toate grădinile se depărtară abandonându-i ființa într-o linişte întreruptă doar de apăsările paşilor pe care reuşea, în sfârşit, să-i asocieze

unei dureri petrecute în muşchii picioarelor. Îi întoarse zâmbetul Hildei.
- Mergi! Acum merg şi eu.
- Vino! Suntem aproape. În curând zorii se vor stinge şi nu vom mai găsi coliba.
- Dar soarele nici nu a apărut. Avem toată ziua înainte.
- Să nu aştepți soarele. Aici grădinile aduc zorii, iar când grădinile pleacă drumul rătăceşte fără de margini. Şi grădinile au început deja să fugă din calea drumului.
- De ce mergem la colibă?
- Mergem să aflăm dacă astăzi sunt zorii evreilor.

Drumul se pierdu când, atârnată în văzduh, apăru o colibă. Pe uşa închisă era un petec de cer unde jucau litere care refuzau să-şi găsească locul într-o înşiruire a unei logici care să nască cuvinte. Hilda, spuse simplu:
- Am venit! Aici este tatăl meu care doreşte să intre pe poarta eternității.

Literele se prinseră într-un dans amețitor, după care căzură, una câte una, în buza cerului lăsând privirii câteva cuvinte care aduseră lacrimi în ochii Hildei.

Program non stop. Astăzi primim doar catolici. Reveniți la tragerea următoare!

Apoi semnele se desprinseră din cuvinte şi căzură undeva într-o urnă a aşteptării.

Într-o mişcare continuă, paşii se încrucişau cu vorbele aruncate din grădini scufundate în zorii dimineții. Încercă să se surprindă mergând, dar nu reuşea decât să constate că vorbele dispăreau în spatele lui, intrând în grădini pătrunse de tăcere, în timp ce alte vorbe, sau aceleaşi vorbe, îl îndemnau să meargă. Alături, cu un surâns

neîntrerupt, chipul Hildei îi hoinărea privirea arătându-i undeva un capăt de drum. Apoi toate grădinile se depărtară abandonându-i ființa într-o linişte întreruptă doar de apăsările paşilor pe care reuşea, în sfârşit, să-i asocieze unei dureri petrecute în muşchii picioarelor. Îi întoarse zâmbetul Hildei.

- Mergi! Acum merg şi eu.
- Vino! Suntem aproape. În curând zorii se vor stinge şi nu vom mai găsi coliba.
- Dar soarele nici nu a apărut. Avem toată ziua înainte.
- Să nu aştepți soarele. Aici grădinile aduc zorii, iar când grădinile pleacă drumul rătăceşte fără de margini. Şi grădinile au început deja să fugă din calea drumului.
- De ce mergem la colibă?
- Mergem să aflăm dacă astăzi sunt zorii evreilor.

Drumul se pierdu când, atârnată în văzduh, apăru o colibă. Pe uşa închisă era un petec de cer unde jucau litere care refuzau să-şi găsească locul într-o înşiruire a unei logici care să nască cuvinte. Hilda, spuse simplu:

- Am venit! Aici este tatăl meu care doreşte să intre pe poarta eternității.

Literele se prinseră într-un dans amețitor, după care căzură, una câte una, în buza cerului lăsând privirii câteva cuvinte care aduseră lacrimi în ochii Hildei.

Program non stop. Astăzi primim doar ortodocşi. Reveniți la tragerea următoare!

Apoi semnele se desprinseră din cuvinte şi căzură undeva într-o urnă a aşteptării.

Frânele gemură, aruncând visul în emoția prezentului modelat de vocea fermă a unui ofițer german.

- Mă luați şi pe mine la Viena!

Alături, un caporal meşterea sub capota unui automobil. Odată cu maşina care îşi reluă mersul, se pierdu şi trecutul care inundase prezentul, lăsând viitorul să arunce frisoane secundă de secundă. Drumul îşi urmă cursul ducând în spinare, fără urmă de supărare, un chinez, un german nazist şi un german evreu care se ruga să ajungă, împreună cu familia, un chinez evreu.

Maria se grăbi să pătrundă în casa care mărginea, în partea de sus, strada Theodebertstrasse. O linişte apăsătoare învelea pereții, martori ai unor gânduri care nu se clinteau de lângă imaginea unui tată şi a unui soț, proiectată cu evlavie în sufletul unei fiice şi a unei soții. Minutele descrețiră frunțile, plânsul îşi reluă cursul, dar nu în abisul disperării ci spre largul speranței, izbucnind cu furie din izvoarele bucuriei. Apoi extazul ființei se revărsă în sunete unduioase care mângâiau încăperea cu minunea născută din cutia arcuită cu măiestrie de un lutier. Vioara prinse viață pe umărul Hildei, bucuroasă să-i simtă din nou bătăile inimii care însoțeau vibrațiile propriei inimi, ascunsă în miezul corzilor.

- Maria! Când o să plecăm în China aş vrea ca vioara să rămână la tine.

- Dar eu nu cânt.

- Ştiu, dar cred că vioara mi-a împlinit destinul şi poate lua calea unei alte întâmplări. Iar tu ai darul să primeşti în ființa ta, cu dărnicie şi bunătate, suferința oamenilor. Poate este timpul ca vioara să-ți scrie şi ție destinul.

21. Maria Fehrer

Trebuia să fie la Consulatul Chinei din Viena încă din octombrie. Un telefon îi schimbă planurile. Era chemată la un stagiu de instruire de la care nu se putea sustrage.

- Maria, ar trebui să renunți la slujba de la consulat. Este periculoasă. După instruire vei putea lucra ca asistentă la un spital.
- Mamă, nimic nu poate fi mai periculos decât indiferența. O să-l sun pe domnul Consul pentru a-l anunța că întârzii. Mă simt vinovată pentru această întârziere. Înseamnă mai puține vize.
- Înțeleg că vrei să ajuți, dar nu trebuie să te simți responsabilă. Ce faci tu, te poate duce într-un lagăr. Şi acolo nu moartea este cel mai rău lucru.
- Nu pot sta deoparte. Consulul spunea că fiecare zi contează. Se fac presiuni asupra lui să nu mai acorde vize. Sunt sute de persoane care stau zilnic la coadă. Austrieci ca şi noi. Până nu demult le zâmbeam pe stradă, le vizitam magazinele. Acum sunt criminali. Trec pe lângă magazine părăsite şi mă înfior când citesc „Judaismul înseamnă criminalitate”.
- Sunt lucruri care ne depăşesc. Deja ai făcut mai mult decât îți stă în putere.

Maria nu răspunse. Apoi, cu privirea parcă pierdută în amintiri, începu să plângă. Cu mâna tremurândă, cuprinse în pumn medalionul.

- Mi-e dor de fratele meu. Dacă ar fi aici, cu voi, aş pleca cu inima împăcată.

În pragul uşii, îndoit de apăsarea lacrimilor fiicei sale, tatăl Mariei asculta în tăcere. Renunțase demult să spună

copiilor ce este bine şi ce este rău. Poate, dacă îl ținea mai din scurt, acum Ernst ar mai fi trăit. Dar nu ar fi însemnat oare că ar fi schimbat destinul altora. Un lanț de întâmplări născute din voința omului poate schimba viața celor pe care nici nu îi cunoşti. Ernst a hotărât pentru el, iar Maria a pornit, şi ea, pe propriul drum. A o opri nu înseamnă să te opui voinței Domnului?

Se apropie de Maria, o sărută pe frunte şi, împovărându-şi ființa cu păcatul neştiinței, îi spuse:

- Dumnezeu să fie cu tine!

Totul alerga sub ochii pierduți ai Mariei. Copacii îşi aşezau ramurile sub ploaia măruntă de toamnă, tremurând sub apăsarea norilor care păreau a fugi speriați de pufăitul trenului. Cuprinsă de o stare adâncă de tristețe, pleca din Salzburg într-o zi de octombrie. Despărțirile îți macină puterile, iar ea a păşit pragurile mai multor plecări, generate cu indiferență de agitația din ce în ce mai crescândă a vremurilor. În marea de tristețe, coborâtă apăsător peste figurile călătoare spre bătrâna nobilă doamnă a Europei, cu greu puteai găsi un zâmbet. Viena îi aştepta cu străzile mâzgălite de neomenia dezlănțuită de porniri animalice. Dar războiul era departe şi vienezii aveau oarecum conştiința mai puțin încărcată, odată ce toate statele căzuseră de acord că evreii sunt un pericol. Nimeni nu îi mai dorea. Doar că, aici, în noua Germanie, ei nu erau lăsați nici să trăiască.

În 20 iulie 1938, Erich Goldstaub ieşea victorios din Consulatul Chinei cu 20 de vize pentru toată familia lui, după ce alte 50 de consulate îi închiseră uşa în nas. Nu au ezitat nici o clipă să-şi cumpere bilete de vapor pentru Shanghai. Vânduseră afacerile mai pe nimic şi aşteptau cu nerăbdare să înceapă o nouă viață. Dar a venit noaptea

geamurilor sparte. Cei doi frați Goldstaub au fost arestați, familia întreagă a fost aruncată în stradă. Derutat, Erich a alergat la Consulatul Chinei şi a solicitat o întrevedere cu Consulul Ho.

- Domnule Consul, nu ştiți cât de fericiți am fost până ieri. Şi cât de disperați suntem astăzi.

- Domnule Goldstaub, vă înțeleg durerea. Nu ştiu ce s-ar putea face. Nu pot interveni direct pentru tatăl şi unchiul dumneavoastră, dar pot trimite o scrisoare de protest prin care să solicit respectarea vizei ca pe un act oficial al Chinei.

- Nu ştim cum am putea să vă mulțumim.

- Credeți-mă că sunt neliniştit, atât pentru familia dumneavoastră, cât şi pentru toată comunitatea evreiască. Decizia mea nu se va schimba. Cât timp voi conduce Consulatul Chinei, voi aplica politica liberală a Ministerului de Externe în privința imigrației.

După o săptămână, cei doi frați Goldstaub au fost eliberați, iar la sfârşitul lui noiembrie toată familia era îmbarcată spre Shanghai. Vestea s-a răspândit rapid în Viena şi tot mai mulți evrei aşteptau la poarta consulatului. După un timp, exodul evreilor spre China a început să deranjeze autoritățile germane. Preşedintele Consiliului de Miniştri al Chinei, Chiang Kai-shek, era un fan declarat al lui Hitler şi chiar şi-a trimis fiul mai mic să participe la acțiunile armatei germane. Ironia sorții face ca acesta să participe activ, în calitate de locotenent secund în Regimentul 98 Jaeger, la invazia Austriei.

Ambasadorul Chinei la Berlin l-a chemat la ordine pe Consulul Ho Feng Shen, dar acesta a refuzat cererea de oprire a vizelor către evrei, motivând menținerea politicii liberale a vizelor.

Maria încercă să-şi alunge temerile, recitind scrisoarea Hildei.

Dragă Maria,

Suntem în Shanghai de 7 zile, totul este diferit. Ai impresia că timp de sute de ani aici nu s-a întâmplat nimic. Totul respiră în arhitectura şi obiceiurile vechilor dinastii. Timpul nu se măsoară în ore ci în zile, oamenii îşi poartă povara nevoilor fără grabă într-o decență împietrită în priviri ascunse sub ochii migdalați. Nu ne ocolesc, sunt extrem de amabili. Au obişnuința europenilor, dar nu le împărtăşesc obiceiurile. Nu suntem liniştiți, nu ştim ce vom face, dar suntem fericiți că suntem împreună. Nimeni nu ne priveşte ca pe criminali. Comunitatea începe să crească, grație acestui om, căruia nu o să putem vreodată să-i arătăm atâta recunoştință cât să nu-i ajungă zece vieți să se bucure de bucuria noastră. Ştiu că îl vei vedea în curând. Îmbrățişază-i familia din partea noastră.

Plicul căzu de pe genunchii Mariei, lăsând să se vadă pe timbre însemnele Chinei. Un tânăr se aplecă să-l ridice şi i-l întinse, zâmbind stânjenit. După un timp, îşi luă inima în dinți şi i se adresă.

- Rude?

- O prietenă.

- Şi eu voi pleca în China împreună cu familia. Merg la consulat să ridic vizele.

Se lăsă o tăcere care, pe măsură ce se prelungea, îi îmbia tot mai mult pe cei doi să alunge starea apăsătoare în care li se pierduseră gândurile şi să facă loc plăcerii unei conversații despre vremurile bune.

- Numele meu este George. George Kaspar.

- Maria Zehrer. Sunteți rudă cu patinatorul Felix Kaspar.
- Suntem verişori. Şi eu patinez. În 1930, la 15 ani, am fost invitat să inaugurez patinoarul natural din Viena. Am dansat cu partenera mea pe valsul Schlittschuhläufer al lui Johann-Strauss. Doar că verişorul meu a ajuns campion, nu eu.

În obrajii Mariei apăru acea umbră de culoare care trădează emoția amintirilor.
- Am fost acolo cu părinții mei. În piața Eislaufverein. V-am aplaudat din toată inima.

Dacă până acum privirile lor alergau spre geamul compartimentului, lăsând doar vorbele să se întâlnească nestingherite, acum ochii li se încrucişară, luminând zâmbetul lăsat să tăinuie nestingherit vorbele.
- S-ar putea spune că ne cunoaştem de ceva vreme. Maria încuviință cu un uşoară înclinare a capului, ascunzând, pentru o clipă, lumina vie din privirea sa.
- După ce ați dansat voi, toți copii au primit umbreluțe colorate şi patinoarul s-a transformat într-o feerie de culori legănate de fericire.
- Ştiu. Un unchi avea o fabrică de umbrele pe starda Trattnerhof. El a dăruit umbrele copiilor.

Uşor, zâmbetele se pierdură, lăsând loc apăsărilor legănate de tangajul produs la trecerea trenului peste îmbucăturile de şine. Ziua se înălțase spre azimutul soarelui, acolo de unde nu poți vedea nici necaz, nici bucurie. Dar poți îmbrățişa largul câmpiilor dezbrăcate de culoare, în care omul a presărat, cu încăpățânare, opera sa, la fel de cenuşie. Cu nostalgia celor douăzeci de ani, nepregătit să înțeleagă de ce acum este altfel decât atunci, sfredelind podeaua cu privirea unui înțelept care a descoperit brusc că nu ştie nimic despre lume, George

adăugă:
- Atunci eram aplaudați, acum suntem criminali.
- Un preot de la biserica San Bartolomeo spunea: *mințile pot fi sclave ale vorbelor, dar conştiința va răsări mereu curată*. În timp, suferința v-a curăți sufletele oamenilor şi atunci mintea nu va mai fi cuprinsă de teamă şi îndoieli.

Trenul îşi anunță triumfător victoria asupra timpului şi spațiului, intrând maiestuos în gara Wien Sud BF. George nu avea bagaje şi, ocrotitor, îi luă valiza, în timp ce Maria rămase doar cu vioara în mână. Se apropiară în linişte de ieşirea din gară, flancați de steaguri şi pancarde pe care trona poza lui Hitler.
- Cânți la vioară?
- Nu, nu cânt.

La ieşire, un cordon de nazişti solicitau actele călătorilor. Se treziră despărțiți. George trebui să se alăture unui grup de evrei care aşteptau într-un colț al holului, în timp ce ceilalți călători erau scoşi în stradă. Maria mai avu timp doar să-şi recupereze valiza. Strigă peste capetele călătorilor:
- Ne vedem mâine! Dar acesta nu înțelese. Unde se vor vedea?

Telefonul sună strident în biroul ambasadorului Chen Jie. Nu era nevoie să i se spună cine îl caută. În urmă cu câteva ore, autoritățile germane îl anunțaseră că, fără nici un preaviz, clădirea Consulatului Chinei din Viena va fi trecută în administrarea statului german, fiind confiscată de la proprietarul evreu. Consulatul trebuia să părăsească casa în decurs de 5 ore.
- Excelență, am neplăcerea să vă anunț că suntem evacuați din clădirea consulatului într-un mod mai mult decât

scandalos.
- Ştiu domnule Consul.
- Vă rog să interveniți oficial pe lângă autoritățile germane. Avem nevoie de cel puțin 48 de ore pentru a găsi un alt sediu şi a ne muta.
- Regret, domnule Consul Hu, dar am fost refuzat. Sunteți responsabil de acest incident. Autoritățile germane nu privesc cu ochi buni acordarea vizelor. Ştiți acest lucru. Era de aşteptat ca ele să ia poziție.
- Nu fac decât să urmez politica liberală a Ministerului Afacerilor Externe al Chinei, căruia, cu toată considerația, atât Excelența voastră cât şi persoana mea, în calitate de consul, îi suntem loiali.
- Dacă este aşa, voi avea grijă ca, în final, Ministerul de Externe să vă impună să activați în conformitate cu ordinele mele. Pentru moment, vă anunț că doresc ca întreg personalul consulatului, inclusiv dumneavoastră, să vă alăturați Ambasadei din Berlin. Va trebui să facem demersurile necesare, pe lângă Ministerul de Externe, în vederea alorcării unui nou spațiu pentru consulat.
- Excelență, voi trimite majoritatea angajaților la Berlin, dar eu voi avea grijă ca în cel mai scurt timp consulatul să funcționeze. Nu există un ordin de suspendare a activității Consulatului din Viena.
- Nu vă pot împiedica să faceți acest lucru, dar, până la clarificarea situației, vă opresc orice fonduri destinate închirierii unei noi clădiri.

Nerăbdătoare, Maria se îndreptă spre Consulatul Chinei. Făcu un mic ocol pentru a trece şi pe strada Trattnerhof. La numărul 1, din resturile de geamuri rămase atârnate în vitrină, puteai reconstitui reclama fabricii de umbrele. Se întrebă în gând câți copii s-au bucurat atunci,

împreună cu părinții lor, de culorile presărate cu drag de un evreu pentru înfrumusețarea oraşului. Cine gândea atunci, că proprietarul acestei fabrici, aflată acum în paragină, era de fapt un criminal nedescoperit.

Găsi, fără dificultate, adresa Consulatului Chinei, dar ființa îi îngheță când descoperi un lanț de nazişti desprinzând însemnele Chinei de pe clădire. Se apropie de un camion în care se încărcau cutii cu acte. Consulul o observă şi luând-o deoparte îi spuse:

- Cât mă bucur să te văd. Deocamdată, vom pleca din această clădire şi vom locui la hotel. Mâine te rog să vii aici. Vor fi sute de evrei pentru vize. Spune-le că ne vom relua activitatea cât de curând, dar avem nevoie, de urgență, de o nouă clădire. Să nu fie a unui evreu şi nu prea scumpă.

22. Caleaşca

It's time to say goodnight,
And it's time to close your eyes.
Let's put out the light,
Till the dawn breaks through the skies.
While long shadows creep,
May your dreams be sweet and bright.
In a moment, you'll be sound asleep.
It's time to say goodnight.

Kate Gibson

- Mă numesc Maria Fehrer.
- Bine ați venit! Vă aşteptam, domnişoară Maria. Pot să vă spun Maria? Numele meu este Odette. Dar ştiați deja acest

lucru. Da, sunt franțuzoaică. Domnişoară, m-au uitat francezii aici acum 40 de ani. Dar haideți să vă conduc în camera dumneavoastră. Odihniți-vă puțin şi eu vă pregătesc ceva de mâncare. Frumos oraş Salzburgul. Aici, în Viena, ne sufocăm. Prea multe maşini, clădirile sunt cenuşii de atâta fum, oamenii sunt şi mai cenuşii decât clădirile, nu se mai îndrăgostesc ca pe vremuri, domnişoară Maria. Aşa cum mă vedeți acum, puteți crede că mergeam pe Champ-Elysees şi mă petreceau ofițerii cu privirea, zăngănindu-şi săbiile? Ce costume strălucitoare! O, frumoşi erau bărbații atunci! M-aş fi măritat de o mie de ori, dar vezi, mi-a fost scris să leşin chiar în brațele lui Hans. Să-ți spun un secret. Nu eram chiar leşinată. Doar amețită. Ne învârteam cu ochii închişi, parcă zburam. Da, atunci m-am îndrăgostit de un vals, domnişoară. Poți să-ți închipui cum te leagănă un vals în brațele unui vienez? Atunci am uitat că sunt franțuzoaică şi am venit aici să-mi sting setea de vals.

Maria mergea în urma ei, păşind cu grijă pe scările de lemn care plângeau sub apăsarea nemiloasă a mersului hotărât al doamnei Odette. De cum pătrunsese pe uşa masivă de lemn în curtea pătrată, care te întâmpina cu verdele plantelor agățate pe pereții caselor vecine, se simțise pierdută de parcă intrase în altă lume. O lume atârnată undeva, în alte timpuri. Urcară la etajul doi, însoțite de torentul vorbelor doamnei Odette.

- Dacă vrei să simți oraşul sub apăsarea grijilor de fiecare zi, să nu uiți că trăieşti într-o lume grăbită şi gălăgioasă, nervoasă şi nepăsătoare, ar trebui să iei o cameră spre stradă, dar pentru o tânără domnişoară crescută în Salzburg este mai potrivită o cameră cu geamurile spre curtea interioară.

Cotiră la dreapta pe coridor şi doamna Odette se opri în fața primei uşi. Nu era încuiată. Un aer cald te întâmpina într-o cameră înaltă, adormită în semiîntuneric.

- Acum, casa este liniştită, nu prea sunt musafiri. Pot şi eu să mă odihnesc, dar vara este nebunie.

Perdelele se strânseră ascultătoare de o parte şi de alta a celor două obloane, răstignite pe o feronerie masivă. Dinspre curte, printre fantele obloanelor de lemn, pătrundeau ultimele raze de soare ale zilei. Doamna Odette deschise larg ferestrele şi fixă obloanele de pereți, lăsând răcoarea serii de toamnă să inunde camera. Maria aşeză geamantanul lângă uşă şi puse vioara pe un scaun aflat lângă o măsuță, pe care trona un fonograf, alături de câțiva cilindri. Rămase cu privirea ațintită asupra aparatului, cufundată într-o linişte în care nici măcar vocea doamnei Odette nu putea pătrunde.

- Ce vremuri! Atât mai spuse Doamna Odette şi se retrase înainte ca Maria să-şi revină din izolarea simțurilor pierdute în spațiu şi timp.

În salon, doamna Odette aşeza masa. O masă pentru două persoane. În hotel mai erau câțiva locatari, însă doar ele două vor cina împreună. Schiță un zâmbet când doamna Odette se întoarse, aşteptând torentul de vorbe al acesteia. Dar aceasta se mărgini să-i adreseze doar o întrebare.

- Cânți la vioară?

- Nu. Din păcate nu ştiu să cânt.

A venit rândul Mariei să devină mai volubilă expunându-şi, la rândul ei, frânturi din propria viață.

- Vioara are o poveste mai lungă. Este o vioară veche care a trecut, cel puțin în ultima vreme, prin mai multe mâini, fiind mereu dăruită. Este o vioară din 1807, semnată de

Jean-Francois Aldric din Mirecourt. Eu am primit-o de la o prietenă care a plecat în China împreună cu familia.
- Bănuiesc că erau austrieci evrei, dacă au plecat în China.
- Aşa este. Sunt mulți austrieci care pleacă în China. Cred că este bine să ştiți că am venit în Viena pentru a lucra la Consulatul Chinei. Sper că acest lucru nu vă deranjează.
- Deloc. Aş vrea să-mi arați şi mie vioara. Odată, când eram copil, cântam la vioară. M-a învățat bunicul meu.
- Cu multă plăcere. Am văzut o caleaşcă în curte.
- Şi caleaşca mea are o poveste. Hans m-a cucerit la un vals şi m-a subjugat definitiv într-o caleaşcă. Acolo ne-am iubit prima dată. Alergând de-alungul Senei. Apoi mi-a cumpărat-o ca dar de nuntă. De când a murit, nu am mai folosit-o.

Întoarsă în cameră, Maria luă un cilindru de pe măsuță, îl aşeză în fonograf, armă arcul. Se apropie de fereastră. În curte, pe un podium de lemn înconjurat de un gard verde îngrijit tuns, sub lumina darnică a unei luni pline, trona o caleaşcă neagră. Muchiile erau marcate cu un roşu aprins care se impunea şi în coloritul siglei desenate pe uşi. Maria încercă să pătrundă cu gândul dincolo de pereții acesteia.

Un violoncel îşi legăna sunetele, învăluind camera în vraja unei rugi aruncate pe note grave şi invitând în pas de vals o vioară care suspina, alături, în note înalte. Se cuprinseră, el violoncelul, şi ea, vioara, în vârtejul uşor al unui vals dureros, plângând despărțirea a două suflete pereche, pierdute de noapte în valuri de timp eşuate înainte ca iubirea să-i cuprindă. Trapul cailor semăna zvâcniri în aerul cald ce lenevea pe cheiul Senei. În interiorul caleştii zburau şoapte de iubire, jurăminte nesfârşite alintau buzele flămânde. Somnul întrerupse şirul imaginilor înainte ca o

voce caldă să arunce în tăcere cântul îmbrățişat al violoncelului şi al viorii.
Este timpul să-ți spun, noapte bună
şi este timpul să-ți închizi ochii.
Îți voi răpi lumina...

Alături, pe măsuță, fonograful îşi termină cursa odată cu ultimele acorduri din cântecul lui Henry Hall. Afară, sub razele lunii, două umbre se legănau într-un vals nesfârşit, în jurul unei caleşti întristate.

23. Doamna Odette

Zorii se strecurară liniştiți în camera golită de vise a doamnei Odette. Strada îşi plângea singurătățile. O maşină opri în fața hotelului. Perdeaua îşi reluă locul obişnuit şi scara primi ascultătoare tactul paşilor grăbiți. Maşina dispăru pe Mariahstrasee sub privirile celor care culegeau în linişte urmele rămase să păteze imaginea unui oraş pe una din cele mai elegante străzi ale sale. O foaie se încăpățâna să vagabondeze de ici colo. În final, o tânără fată, care tocmai se strecurase din curtea hotelului, o ridică, o privi câteva clipe îndreptându-se cu ea spre un coş de gunoi. În ultimul moment se răzgândi şi o strecură în buzunarul pardesiului. După o jumătate de oră ajunse în fața clădirii care adăpostise până în ziua precedentă Consulatul Chinei. Câțiva soldați păzeau poarta ferecată, încercând să alunge un grup de oameni care gesticulau nemulțumiți. Maria se apropie şi se îndreptă direct spre un tânăr.
- George, mă bucur să te revăd.
- Ce faci tu aici?

- Lucrez pentru Consulatul Chinei. Spune-le să nu mai protesteze şi să vină cu mine.

George adresă câteva cuvinte celor din jur şi tot grupul se întoarse spre Maria, aruncând spre ea priviri încărcate atât de neîncredere, cât şi de speranță.

- Consulatul a fost închis sub pretextul că sediul era a unui evreu şi trebuie să treacă în posesia statului german. Domnul Consul caută un nou sediu pentru a relua cât mai repede acordarea vizelor.

Urmă o scurtă pauză, întreruptă de George.

- Ea este Maria Fehrer. Putem avea încredere. Ar trebui să găsim noi un sediu.

- Ştiu eu pe cineva care ne poate ajuta. Este vorba de un bun prieten al doctorului Kneucker. Alfred şi-a lăsat locuința unui prieten atunci când a plecat în China. Sigur nu ne va refuza.

Maşina se îndreptă spre cartierul Penzing. De ani buni, aceeaşi doamnă, aceeaşi maşină, condusă de acelaşi şofer, se îndreptau, o dată pe săptămână, spre parcul Steinhof. Doamna Odette cobora mereu în fața bisericii Sfântul Leopold. Din acel punct porneau alei largi care lăsau să se vadă colțuri de pavilione aşezate de jur împrejur. Doamna Odette urcă cele câteva trepte din fața intrării şi se aşeză pe o bancă lipită de perete. În partea de nord a parcului, un turn se impunea prin înălțimea celor patru etaje. Era fosta închisoare Narrenturm. Aici erau ținute în lanțuri şi biciuite făpturi ale Domnului, condamnate din naştere să nu aparțină tagmei oamenilor. Copii, femei, bărbați, ființe fără de vârstă cu mințile stăpânite de poftele diavolului îşi urlau nebunia într-o lume a credinței şi a toleranței, a dragostei propovăduite cu vorbe sfinte în bisericile cetății. Dar, totul avea o limită.

În numele credinței, păcatul trebuia stârpit, şi el, omul, ştia cel mai bine că diavolul poate pângări o ființă chiar înainte de a se naşte. Că pândeşte să ne intre în suflet la apariția celei mai neînsemnate dovezi de slăbiciune. Odată contaminate, aceste ființe îşi pierdeau umanitatea şi trebuiau tratate ca monştri aduşi în lume să ne încerce credința. Semnul crucii, biciuiri şi înfometare până la moarte şi, la sfârşit, peste un trup care nu a fost nicicând uman, din nou semnul crucii şi o rugă de iertare a păcatului de a se fi născut. În monotonia peisajului autumnal, câteva țipete sfâşiară sufletul alunecat în propriile îndoieli şi dureri ale doamnei Odette. Ca la un semn, dinspre alte pavilioane alte sunete îşi cereau dreptul la libertatea exprimării. Acum, când lumea vorbea în şoaptă pe stradă, când oamenii îşi ferecau gândurile, doar aici fiecare locatar al celor 32 de pavilioane avea curajul liberei exprimări. Femei în halate albe începură să apară grăbite pe alei. Unele erau însoțite de ființe care aruncau priviri orfane spre o lume pe care păreau a o redescoperi clipă de clipă şi de care se minunau, fiecare în felul lui. Oameni cu trupuri sănătoase şi minți bolnave. De banca însorită cu o dărnicie neobişnuită pentru un octombrie târziu, se apropie o tânără asistentă însoțită de un tânăr care păşea şovăitor, ținându-şi privirile ațintite spre ghetele curate şi murmurând numere fără de sfârşit. Doamna Odette se ridică şi îl îmbrățişă cu multă căldură. Îşi şterse pe furiş lacrimile şi abordă pe față un zâmbet luminos. Apoi, se întorse spre tânăra asistentă.
- Mulțumesc, doamna Danner! Ce face micuța Annemarie?
- Mulțumesc, bine doamnă! O îngrijesc cu tot sufletul. Are parte de un tratament bun, la fel ca şi nepotul

dumneavoastră. Chiar s-au împrietenit. În fiecare seară, o iau cu mine la biserică şi nu îşi ia ochii de la Francois. Îl ascultă cum cântă la orgă. Îi urmăreşte mişcarea degetelor şi cere să cânte şi ea.
- Annemarie cântă cu Francois, *ma mere*! Francois poate să o ia cu noi?
- Nu putem Francois. Doamna Danner ar plânge de dorul ei. Nu-i aşa doamnă Danner?
- Aşa este Francois. Tu o să mergi acasă cu bunica ta, iar eu voi rămâne aici, cu Annemarie. Şi vom vorbi despre tine.
- *Ma mere*! Francois poate lua orga acasă?
- Nu putem să o luăm Francois. Ar plânge părintele von Galen.
- Atunci, *ma mere*, te superi dacă Francois mai rămâne o săptămână? Francois vine să cânte zi de zi, iar când *ma mere* va veni data viitoare, Francois va pleca cu *ma mere*. Francois o să-l roage pe părintele von Galen să-i împrumute vioara lui. Părintele Van Galen nu plânge după vioară.
- Aşa o să facem Francois.
- *Ma mere*, a venit un soldat nou. Soldatul a vorbit frumos. Soldatul spunea că o să-l ajute pe Francois să meargă într-o lume în care Francois să fie înțeles. Că tu, *ma mere*, ai fi fost mai fericită dacă Francois nu se năştea. *Ma mere*, Francois vrea ca tu să fii fericită. Francois vrea să meargă în altă lume.
- Nu Francois! *Ma mere* este fericită că te-ai născut şi ar vrea ca Francois să vină acasă. Locuieşte cu mine o tânără domnişoară care are o vioară. O să i-o dea lui Francois să cânte şi ea o să-l asculte pe Francois, la fel ca Annemarie.

- Şi domnişoara poate vedea muzica aşa cum o vede Francois?
- Nu ştiu Francois, dar poți să-i povesteşti cum vede Francois muzica.
- Spunei că muzica înfloreşte în fiecare dimineață, Francois o mângâie, o sărută, se joacă cu ea pe aleile parcului, iar seara Francois îi spune noapte bună. Muzica îi şopteşte lui Francois cântece de leagăn.
- Ştiu Francois. O să-i spun. Francois să nu creadă ce spune soldatul!

Intrară în biserică împreună cu părintele von Galen. În timp ce Francois îşi legăna mâinile peste clapele albe şi negre, scoțând în lume personaje pe care doar el le vedea plimbându-se pe aleile parcului, doamna Odette şi părintele von Galen păreau a trăi neliniştea unei drame iminente.
- Odată cu preluarea sanatoriului de către Dr. Erwin Jekelius, se vorbeşte tot mai mult de planul T4.
- Ce înseamnă planul T4?
- Denumirea vine de la Organizația pentru eutanasiere fondată în Berlin, pe Tiergartenstraße 4. Se fac selecții printre pacienți pentru a fi transportați cu autobuzele Gekrat ale Cancelariei Fuhrerului la Hartheim, unde vor fi eutanasiați. Noi lucrăm cu Dr. Viktor Frankl şi Dr. Margarethe Hilferding încercând să salvăm măcar o parte dintre pacienți, transferându-i la spitalul Rothschild sau la spitalul evreiesc. Ar fi bine să vorbiți cu profesorul Otto Pötzl care are un cuvânt greu de spus şi care ne sprijină. Nepotul dumneavoastră este deosebit de talentat. Trăieşte fericit într-o lume a lui pe care multora ne-ar plăcea să o putem pătrunde.
- Am să-l caut chiar astăzi.

- Aveți aici o fişă a lui Francois semnată de Dr. Frankl şi de dr. Hilferding. Se propune externarea din sanatoriu, fiind negat diagnosticul de autism.
- Francois s-a născut sănătos. Boala lui a fost generată de cumplitul accident la care a fost martor. Iar muzica a devenit singura bucurie care îi umple viața. Acolo îşi regăseşte părinții şi vigoarea. Acolo, în lumea sunetelor, iubeşte, urăşte, plânge. Atunci când cântă, trăieşte la fel cum trăim noi în lumea noastră.
- Doamnă Odette, mai este ceva. Dr. Heinrich Gross a solicitat efectuarea periodică de teste şi măsurători antropologice pentru Francois. Oricând ar putea fi reținut. Cred că ar fi mai bine să plecați din Germania.

O ultimă îmbrățişare şi maşina dispăru, lăsând în urmă spitalul construit de Otto Koloman Wagner ca o replică umană a turnului închisoare Narrenturm, ca un simbol al schimbării mentalităților vizavi de fragilitatea trupului şi minții. Cel puțin aşa credea în 8 October 1907, când porțile spitalului erau deschise pentru oameni de către primarul Vienei.

În poarta hotelului, Maria şi George încercau să păcălească timpul, discutând despre orice lucru care putea să îi țină împreună. Îşi luau rămas bun dar, când unul, când celălalt, mai spunea ceva. Doamna Odette îi privi iubitor, cu nostalgia amintirilor sau, poate, cu durerea propriilor trăiri. Urcară toți trei în salonul care părea a deveni un sâmbure de familie. Doar că fiecare îşi purta propria neputință cu un dor de viață netrăită.